

Socialutskottets betänkande 2020/21:SoU9

Äldrefrågor

Sammanfattning

Utskottet föreslår två tillkännagivanden till regeringen med anledning av motionsyrkanden. Tillkännagivandena rör personalkontinuitet inom äldreomsorgen och kunskapskrav i det svenska språket (s. 42–43).

Utskottet föreslår att riksdagen avslår övriga motionsyrkanden, främst med hänvisning till pågående arbete.

I betänkandet finns 31 reservationer (S, M, SD, C, V, KD, L, MP) och åtta särskilda yttranden (S, M, SD, C, V, KD, L, MP). I två reservationer (S, C, V, MP) och (S, V, MP) föreslås att riksdagen inte ska göra några tillkännagivanden till regeringen.

Behandlade förslag

Cirka 210 yrkanden i motioner från allmänna motionstiden 2020/21.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut	4
Redogörelse för ärendet	10
Utskottets överväganden	11
Äldres rättigheter	11
Äldreomsorgens organisation m.m.	17
Äldreomsorgens personal	30
Boendefrågor	43
Tillsyn	47
Avgifter	50
Demensvård	52
Anhörigstöd	55
Hälsofrämjande och fallpreventivt arbete m.m.	57
Motioner som bereds förenklad	62
Reservationer	63
1. Personlig service och digitalt utanförskap, punkt 3 (M)	63
2. Äldreomsorgens organisation, punkt 4 (M)	63
3. Äldreomsorgens organisation, punkt 4 (SD)	64
4. Äldreomsorgens organisation, punkt 4 (KD)	65
5. Kommuners rätt att anställa läkare, punkt 6 (KD)	66
6. Kommuners rätt att anställa läkare, punkt 6 (L)	66
7. Övriga frågor om hälso- och sjukvård i äldreomsorgen, punkt 7 (M) ..	67
8. Övriga frågor om hälso- och sjukvård i äldreomsorgen, punkt 7 (SD)	67
9. Övriga frågor om hälso- och sjukvård i äldreomsorgen, punkt 7 (V) ..	68
10. Övriga frågor om hälso- och sjukvård i äldreomsorgen, punkt 7 (KD)	69
11. Kompetensförsörjning och arbetsvillkor inom äldreomsorgen, punkt 9 (M)	70
12. Kompetensförsörjning och arbetsvillkor inom äldreomsorgen, punkt 9 (SD)	70
13. Kompetensförsörjning och arbetsvillkor inom äldreomsorgen, punkt 9 (KD)	72
14. Personalkontinuitet inom äldreomsorgen, punkt 10 (S, C, V, MP)	73
15. Kunskapskrav i det svenska språket, punkt 11 (S, V, MP)	73
16. Övriga kunskapsfrågor, punkt 12 (L)	74
17. Boendefrågor, punkt 13 (M)	74
18. Boendefrågor, punkt 13 (SD)	75
19. Boendefrågor, punkt 13 (C)	76
20. Boendefrågor, punkt 13 (KD)	76
21. Tillsyn, punkt 14 (SD)	77
22. Avgifter, punkt 15 (SD)	78
23. Demensvård, punkt 16 (C)	78
24. Anhörigstöd, punkt 17 (SD)	79
25. Anhörigstöd, punkt 17 (C)	79
26. Hälsofrämjande arbete, punkt 18 (M)	80
27. Hälsofrämjande arbete, punkt 18 (SD)	81
28. Hälsofrämjande arbete, punkt 18 (KD)	81
29. Fysisk aktivitet och fallpreventivt arbete, punkt 19 (M, SD, KD)	82

30. Undernäring bland äldre, punkt 20 (M).....	82
31. Undernäring bland äldre, punkt 20 (SD)	83
Särskilda yttranden	84
1. Personalkontinuitet inom äldreomsorgen, punkt 10 (S, C, MP)	84
2. Personalkontinuitet inom äldreomsorgen, punkt 10 (V).....	84
3. Kunskapskrav i det svenska språket, punkt 11 (SD).....	85
4. Motioner som bereds förenklat, punkt 21 (M).....	85
5. Motioner som bereds förenklat, punkt 21 (SD)	85
6. Motioner som bereds förenklat, punkt 21 (C).....	86
7. Motioner som bereds förenklat, punkt 21 (KD).....	86
8. Motioner som bereds förenklat, punkt 21 (L).....	86
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag.....	87
Motioner från allmänna motionstiden 2020/21	87
<i>Bilaga 2</i>	
Motionsyrkanden som avstyrks av utskottet	107

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

Äldres rättigheter

1. Äldreomsorgslag

Riksdagen avslår motionerna

2020/21:2027 av Ann-Christine From Utterstedt m.fl. (SD) yrkande 1 och

2020/21:2953 av Sofia Nilsson m.fl. (C) yrkande 50.

2. Äldres livskvalitet i socialtjänstlagen

Riksdagen avslår motionerna

2020/21:563 av Anne Oskarsson (SD),

2020/21:2182 av Cecilie Tenfjord Toftby och Ann-Britt Åsebol (båda M) och

2020/21:2207 av Serkan Köse (S).

3. Personlig service och digitalt utanförskap

Riksdagen avslår motionerna

2020/21:2697 av Leila Ali-Elmi och Rebecka Le Moine (båda MP) yrkandena 1 och 3–5 samt

2020/21:3134 av Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M) yrkande 9.

Reservation 1 (M)

Äldreomsorgens organisation m.m.

4. Äldreomsorgens organisation

Riksdagen avslår motionerna

2020/21:264 av Markus Wiechel (SD) yrkande 3,

2020/21:1055 av Betty Malmberg (M) yrkandena 1 och 2,

2020/21:2027 av Ann-Christine From Utterstedt m.fl. (SD) yrkandena 3 och 13,

2020/21:3132 av Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M) yrkande 2,

2020/21:3137 av Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M) yrkandena 1 och 2 samt

2020/21:3592 av Ann-Christine From Utterstedt (SD).

Reservation 2 (M)

Reservation 3 (SD)

Reservation 4 (KD)

5. Stärkt medicinsk kompetens inom äldreomsorgen

Riksdagen avslår motionerna

2020/21:458 av Kerstin Lundgren (C),

2020/21:912 av Anna Vikström (S),
2020/21:1310 av Karin Rågsjö m.fl. (V) yrkande 1,
2020/21:1623 av Ann-Christine From Utterstedt m.fl. (SD) yrkande 32,
2020/21:2027 av Ann-Christine From Utterstedt m.fl. (SD) yrkande 15,
2020/21:3136 av Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M) yrkande 18,
2020/21:3137 av Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M) yrkande 18,
2020/21:3203 av Ebba Busch m.fl. (KD) yrkandena 1 och 2 samt
2020/21:3369 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 9.

6. Kommuners rätt att anställa läkare

Riksdagen avslår motionerna

2020/21:1180 av Ann-Sofie Lifvenhage (M),
2020/21:1983 av Lotta Finstorp (M),
2020/21:2170 av Katarina Brännström (M),
2020/21:3203 av Ebba Busch m.fl. (KD) yrkande 10 och
2020/21:3259 av Barbro Westerholm m.fl. (L) yrkande 14.

Reservation 5 (KD)

Reservation 6 (L)

7. Övriga frågor om hälso- och sjukvård i äldreomsorgen

Riksdagen avslår motionerna

2020/21:1310 av Karin Rågsjö m.fl. (V) yrkande 2,
2020/21:2027 av Ann-Christine From Utterstedt m.fl. (SD) yrkandena
16, 17 och 37,
2020/21:3137 av Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M) yrkande 20,
2020/21:3203 av Ebba Busch m.fl. (KD) yrkandena 7–9 och 11 samt
2020/21:3543 av Ebba Busch m.fl. (KD) yrkande 13.

Reservation 7 (M)

Reservation 8 (SD)

Reservation 9 (V)

Reservation 10 (KD)

8. Vistelsekommuners ansvar för socialtjänstinsatser

Riksdagen avslår motion

2020/21:442 av Magnus Jacobsson (KD).

Äldreomsorgens personal

9. Kompetensförsörjning och arbetsvillkor inom äldreomsorgen

Riksdagen avslår motionerna

2020/21:264 av Markus Wiechel (SD) yrkandena 1 och 2,
2020/21:654 av Magnus Persson m.fl. (SD) yrkande 4,
2020/21:842 av Roza Güclü Hedin m.fl. (S),
2020/21:856 av Lena Rådström Baastad (S),

2020/21:1623 av Ann-Christine From Utterstedt m.fl. (SD) yrkandena 21–29,

2020/21:1701 av Mikael Damsgaard (M) yrkande 2,

2020/21:2027 av Ann-Christine From Utterstedt m.fl. (SD) yrkandena 53–59, 62 och 68,

2020/21:2696 av Janine Alm Ericson m.fl. (MP) yrkande 4 och

2020/21:3203 av Ebba Busch m.fl. (KD) yrkandena 23, 24 och 26–28.

Reservation 11 (M)

Reservation 12 (SD)

Reservation 13 (KD)

10. Personalkontinuitet inom äldreomsorgen

Riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om personalkontinuitet och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2020/21:3136 av Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M) yrkande 17,

2020/21:3137 av Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M) yrkande 24 och

2020/21:3203 av Ebba Busch m.fl. (KD) yrkande 3 och

bifaller delvis motionerna

2020/21:3203 av Ebba Busch m.fl. (KD) yrkandena 22 och 25 samt

2020/21:3259 av Barbro Westerholm m.fl. (L) yrkande 12.

Reservation 14 (S, C, V, MP)

11. Kunskapskrav i det svenska språket

Riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om kunskapskrav i det svenska språket och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2020/21:3136 av Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M) yrkande 20,

2020/21:3137 av Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M) yrkande 22,

2020/21:3227 av Lina Nordquist m.fl. (L) yrkande 1 och

2020/21:3259 av Barbro Westerholm m.fl. (L) yrkande 13,

bifaller delvis motionerna

2020/21:1623 av Ann-Christine From Utterstedt m.fl. (SD) yrkande 31 och

2020/21:1701 av Mikael Damsgaard (M) yrkande 1 och

avslår motionerna

2020/21:1701 av Mikael Damsgaard (M) yrkande 3 och

2020/21:2027 av Ann-Christine From Utterstedt m.fl. (SD) yrkandena 63 och 64.

Reservation 15 (S, V, MP)

12. Övriga kunskapsfrågor

Riksdagen avslår motionerna

2020/21:3259 av Barbro Westerholm m.fl. (L) yrkande 11 och

2020/21:3276 av Lina Nordquist m.fl. (L) yrkande 11.

*Reservation 16 (L)**Boendefrågor***13. Boendefrågor**

Riksdagen avslår motionerna

2020/21:2563 av Ann-Britt Åsebol (M),

2020/21:3055 av Emma Hult m.fl. (MP) yrkande 2,

2020/21:3137 av Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M) yrkande 10,

2020/21:3203 av Ebba Busch m.fl. (KD) yrkandena 12–17, 19 och 20 samt

2020/21:3408 av Larry Söder m.fl. (KD) yrkande 33.

Reservation 17 (M)

Reservation 18 (SD)

Reservation 19 (C)

Reservation 20 (KD)

*Tillsyn***14. Tillsyn**

Riksdagen avslår motionerna

2020/21:2027 av Ann-Christine From Utterstedt m.fl. (SD) yrkandena 4–6 och 65 samt

2020/21:2054 av Caroline Helmersson Olsson m.fl. (S) yrkande 3.

Reservation 21 (SD)

*Avgifter***15. Avgifter**

Riksdagen avslår motionerna

2020/21:2020 av Anna Vikström (S) yrkandena 1 och 2 samt

2020/21:2027 av Ann-Christine From Utterstedt m.fl. (SD) yrkande 22.

Reservation 22 (SD)

*Demensvård***16. Demensvård**

Riksdagen avslår motion

2020/21:2953 av Sofia Nilsson m.fl. (C) yrkandena 54 och 55.

Reservation 23 (C)

*Anhörigstöd***17. Anhörigstöd**

Riksdagen avslår motionerna

2020/21:2027 av Ann-Christine From Utterstedt m.fl. (SD) yrkande 47 och

2020/21:2953 av Sofia Nilsson m.fl. (C) yrkande 32.

Reservation 24 (SD)

Reservation 25 (C)

Hälsofrämjande och fallpreventivt arbete m.m.

18. Hälsofrämjande arbete

Riksdagen avslår motionerna

2020/21:1151 av Ann-Sofie Lifvenhage och Lotta Finstorp (båda M),

2020/21:3132 av Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M) yrkandena 1 och 11,

2020/21:3135 av Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M) yrkandena 16 och 20 samt

2020/21:3203 av Ebba Busch m.fl. (KD) yrkande 37.

Reservation 26 (M)

Reservation 27 (SD)

Reservation 28 (KD)

19. Fysisk aktivitet och fallpreventivt arbete

Riksdagen avslår motionerna

2020/21:333 av Solveig Zander (C),

2020/21:2027 av Ann-Christine From Utterstedt m.fl. (SD) yrkandena 31 och 32 samt

2020/21:3132 av Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M) yrkandena 9 och 10.

Reservation 29 (M, SD, KD)

20. Undernäring bland äldre

Riksdagen avslår motionerna

2020/21:2019 av Anna Vikström (S),

2020/21:2027 av Ann-Christine From Utterstedt m.fl. (SD) yrkande 35,

2020/21:3104 av Sofia Damm (KD) och

2020/21:3132 av Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M) yrkande 13.

Reservation 30 (M)

Reservation 31 (SD)

Motioner som bereds förenklat

21. Motioner som bereds förenklat

Riksdagen avslår de motionsyrkanden som finns upptagna under denna punkt i utskottets förteckning över avstyrkta motionsyrkanden.

Stockholm den 9 februari 2021

På socialutskottets vägnar

Acko Ankarberg Johansson

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Acko Ankarberg Johansson (KD), Kristina Nilsson (S), Camilla Waltersson Grönvall (M), Ann-Christin Ahlberg (S), Johan Hultberg (M), Per Ramhorn (SD), Mikael Dahlgvist (S), Sofia Nilsson (C), Karin Rågsjö (V), Carina Ståhl Herrstedt (SD), Dag Larsson (S), Christina Östberg (SD), Pernilla Stålhammar (MP), Michael Anefur (KD), Mats Wiking (S), Barbro Westerholm (L) och Mats Sander (M).

Redogörelse för ärendet

I betänkandet behandlar utskottet ca 210 motionsyrkanden från allmänna motionstiden 2020/21. Motionsförslagen finns i bilaga 1.

Cirka 80 av dessa motionsyrkanden behandlas i förenklad ordning eftersom de tar upp samma eller i huvudsak samma frågor som riksdagen har behandlat tidigare under valperioden. De motionsförslag som bereds förenklat finns i bilaga 2.

Motionsyrkanden som rör äldreomsorgen och covid-19-pandemin planeras att behandlas i betänkande 2020/21:SoU14 Covid-19-pandemin och därmed sammanhängande frågor.

Den 1 januari 2020 ändrades beteckningen för kommuner på regional nivå från landsting till region (prop. 2018/19:162, bet. 2019/20:KU3, rskr. 2019/20:48). För tydlighets och enkelhets skull skrivs i betänkandet som huvudregel ordet region genomgående trots att ordet landsting användes i skrivningar som det hänvisas till i betänkandet eller trots att det var landstinget som agerade vid en viss tidpunkt.

Den 27 november 2019 beslutade kongressen för Sveriges Kommuner och Landsting om namnändring till Sveriges Kommuner och Regioner (SKR).

Den 16 december 2020 lämnade Coronakommissionen information till utskottet om sitt delbetänkande Äldreomsorgen under pandemin (SOU 2020:80).

Den 26 januari 2020 höll utskottet en offentlig utfrågning med anledning av Coronakommissionens delbetänkande om äldreomsorgen under pandemin.

Utskottets överväganden

Äldres rättigheter

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om en äldreomsorgslag, äldres livskvalitet samt personlig service och digitalt utanförskap.
Jämför reservation 1 (M).

Motionerna

Äldreomsorgslag

I kommittémotion 2020/21:2027 av Ann-Christine From Utterstedt m.fl. (SD) yrkande 1 föreslås ett tillkännagivande om att tillsätta en utredning som får i uppdrag att ta fram ett förslag på hur en ny rättighetslag för äldre kan se ut. Utredningen ska enligt motionärerna omfatta alla frågor som berör äldres rättigheter inom vård och omsorg.

I kommittémotion 2020/21:2953 av Sofia Nilsson m.fl. (C) yrkande 50 föreslås ett tillkännagivande om att utreda möjligheten att införa en äldrelag i syfte att skapa en mer samordnad vård för äldre. Motionärerna anför bl.a. att denna lag ska reglera den hemsjukvård som i dag ges enligt hälso- och sjukvårdslagen och den personliga omvårdnad som ges enligt socialtjänstlagen.

Äldres livskvalitet i socialtjänstlagen

I motion 2020/21:2182 av Cecilie Tenfjord Toftby och Ann-Britt Åsebol (båda M) föreslås ett tillkännagivande om att portalparagrafen om Sveriges äldreomsorg ska ses över för att levnadsvillkoren ska vara goda och inte enbart skäligena.

I motion 2020/21:563 av Anne Oskarsson (SD) föreslås ett tillkännagivande om att regeringen bör se över ädelreformen och dess rekommendationer om värdigt bemötande och respekt samt självbestämmanderätt över den egna kroppen.

I motion 2020/21:2207 av Serkan Köse (S) föreslås ett tillkännagivande om socialtjänstlagen och äldres livskvalitet. Motionären anser att det bör förtydligas, definieras och exemplifieras i socialtjänstlagen vilka områden som är viktiga för att öka äldres livskvalitet.

Personlig service och digitalt utanförskap

I kommittémotion 2020/21:3134 av Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M) yrkande 9 föreslås ett tillkännagivande om att se över förutsättningar för internetuppkoppling för personer i särskilda boenden.

I motion 2020/21:2697 av Leila Ali-Elmi och Rebecka Le Moine (båda MP) yrkandena 1 och 3–5 föreslås tillkännagivanden om vikten av att återinföra personlig service och tryckt information i behövlig grad, om att motverka en utveckling mot ”en personlös samhällsservice”, om att kontinuerligt uppmärksamma den grupp av människor som inte har tillgång till eller kan använda digitala lösningar samt om att det behövs parallella lösningar och utveckling av universell design.

Gällande rätt

Omsorgen om äldre och äldre personers rätt till insatser regleras i socialtjänstlagen (2001:453), förkortad SoL. Av 1 kap. 1 § SoL framgår att samhällets socialtjänst på demokratins och solidaritetens grund ska främja människornas ekonomiska och sociala trygghet, jämlikhet i levnadsvillkor och aktiva deltagande i samhällslivet. Socialtjänsten ska under hänsynstagande till människans ansvar för sin och andras sociala situation inriktas på att frigöra och utveckla enskildas och grupperns egna resurser. Vidare framgår att verksamheten ska bygga på respekt för människornas självbestämmanderätt och integritet.

Av 3 kap. 3 § SoL framgår att insatser inom socialtjänsten ska vara av god kvalitet. För att utföra uppgifter inom socialtjänsten ska det finnas personal med lämplig utbildning och erfarenhet. Kvaliteten i verksamheten ska systematiskt och fortlöpande utvecklas och säkras.

Av 4 kap. 1 § SoL följer att den som inte själv kan tillgodose sina behov eller kan få dem tillgodosedda på annat sätt har rätt till bistånd av socialnämnden för sin försörjning (försörjningsstöd) och för sin livsföring i övrigt. Den enskilde ska genom biståndet tillförsäkras en skälig levnadsnivå. Biståndet ska utformas så att det stärker hans eller hennes möjligheter att leva ett självständigt liv.

Enligt 5 kap. 4 § SoL ska socialtjänstens omsorg om äldre inriktas på att äldre personer får leva ett värdigt liv och känna välbefinnande (värdegrund). Socialnämnden ska vidare verka för att äldre människor får möjlighet att leva och bo självständigt under trygga förhållanden och ha en aktiv och meningsfull tillvaro i gemenskap med andra.

Bakgrund och pågående arbete

Mål för äldreomsorgen

De övergripande målen för omsorgen om äldre är att äldre ska

- kunna leva ett aktivt liv och ha inflytande i samhället och över sin vardag

- kunna åldras i trygghet och med bibehållet oberoende
- bemötas med respekt
- ha tillgång till god vård och omsorg
- erbjudas en jämställd och jämlik vård och omsorg.

De nationella målen syftar till att tydliggöra det gemensamma åtagandet och att göra det enklare att arbeta i samma riktning och mobilisera gemensamma resurser.

Framtidens socialtjänst

Regeringen tillsatte i april 2017 en särskild utredare för att göra en översyn av socialtjänstlagen och vissa av socialtjänstens uppgifter (dir. 2017:39). Utredningen antog namnet Framtidens socialtjänst. I uppdraget ingick bl.a. att se över och lämna förslag om socialtjänstlagens struktur och konstruktion, tillgången till en jämlik, jämställd och likvärdig socialtjänst, en hållbar socialtjänst som främjar långsiktigt strukturellt förebyggande arbete och minskar behovet av individuella insatser samt socialtjänstens uppdrag. Inom ramen för uppdraget hanterade utredningen bl.a. frågor om skälig levnadsnivå, individuell behovsprövning samt hur insatser för äldre ska göras tillgängliga. Utredningen överlämnade den 24 april 2018 delbetänkandet Ju förr desto bättre – vägar till en förebyggande socialtjänst (SOU 2018:32).

I juli 2018 beslutade regeringen att komplettera uppdraget, bl.a. med ett förtydligt uppdrag att analysera och beakta vilken funktion en särreglering för äldre skulle ha (dir. 2018:69).

Utredningen överlämnade sitt slutbetänkande Hållbar socialtjänst – En ny socialtjänstlag (SOU 2020:47) i augusti 2020. Utredningen föreslår att en ny socialtjänstlag ska ersätta den nuvarande lagen som ska få karaktären av ramlag.

När det gäller frågan om en särreglering för äldre anför utredningen bl.a. följande (s. 855 f.):

Utredningen anser att det finns starka skäl för regeringen att arbeta vidare med frågor om hur äldreomsorgens förutsättningar kan stärkas. Enligt utredningens bedömning finns det flera principiella fördelar med att äldreomsorgen regleras i socialtjänstlagen och det fortsatta arbetet bör därför göras inom ramen för den lagen. Om regeringen ser skäl att gå vidare med att utreda frågan om en särskild äldreomsorgslag så hör förhållandet mellan en sådan lag och socialtjänstlagen till de frågor som måste analyseras särskilt ingående.

När det gäller frågan om insatser efter individuell behovsprövning föreslår utredningen i förslaget till socialtjänstlag att ”den som inte själv kan tillgodose sina personliga behov eller kan få dem tillgodosedda på annat sätt har rätt till bistånd av socialnämnden för sin livsföring. Den enskilde ska genom biståndet tillförsäkras skäliga levnadsförhållanden” (11 kap. 1 §).

Betänkandet bereds inom Regeringskansliet.

Den nationella värdegrunden för äldreomsorgen

Socialstyrelsen har tagit fram de allmänna råden Värdegrunden i socialtjänstens omsorg om äldre (SOSFS 2012:3 [S]). I de allmänna råden ges rekommendationer till stöd för tillämpningen av bestämmelsen i 5 kap. 4 § första stycket SoL om att socialtjänstens omsorg om äldre ska inriktas på att äldre personer får leva ett värdigt liv och känna välbefinnande (värdegrund). För att uppnå det behöver äldreomsorgen bl.a. värna och respektera den enskilda personens rätt till privatliv och kroppslig integritet, självbestämmande, delaktighet och individanpassning.

Vidare har Socialstyrelsen tagit fram olika material och utbildningar om den nationella värdegrunden för att informera och stödja genomförandet av den, bl.a. publikationen Äldreomsorgens nationella värdegrund – ett vägledningsmaterial som vänder sig till alla som arbetar i äldreomsorgen.

En äldreomsorgslag

I december 2020 tillsatte regeringen en särskild utredare med uppdrag att föreslå en äldreomsorgslag (dir. 2020:142). Enligt direktivet behöver begreppet äldreomsorg definieras och verksamheten ges ett tydligare uppdrag och innehåll. Utredaren ska vidare överväga och lämna förslag på hur medicinsk kompetens kan stärkas i verksamheten och – om det behövs – inom den kommunala ledningen. Målet är att få till stånd långsiktiga förutsättningar för äldreomsorgen, tydliggöra äldreomsorgens uppdrag och innehåll samt säkerställa tillgången till god hälso- och sjukvård och medicinsk kompetens inom äldreomsorgen.

Utredaren ska bl.a.

- föreslå en äldreomsorgslag som kompletterar socialtjänstlagen med särskilda bestämmelser om vård och omsorg om äldre och som bl.a. innehåller bestämmelser om en nationell omsorgsplan
- överväga och vid behov lämna förslag som stärker tillgången till medicinsk kompetens inom äldreomsorgen.

Uppdraget ska redovisas senast den 30 juni 2022.

Digital teknik inom äldreomsorgen m.m.

I februari 2020 godkände regeringen en överenskommelse med Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) om äldreomsorg – Teknik, kvalitet och effektivitet med den äldre i fokus (S2020/00577/SOF). Överenskommelsen omfattar 200 miljoner kronor och syftar till att stödja digitaliseringen inom äldreomsorgen. Satsningen avses fortgå t.o.m. 2022 för att ge kommunerna bästa möjliga planeringsförutsättningar. I december 2020 träffades en ny överenskommelse mellan staten och SKR om äldreomsorg – Teknik, kvalitet och effektivitet med den äldre i fokus (S2020/09778). Även denna överenskommelse omfattar 200 miljoner kronor.

År 2018 gav regeringen en särskild utredare i uppdrag att se över och lämna förslag på åtgärder som kan främja införandet av välfärdsteknik för ökad trygghet, och som stärker självständighet och livskvalitet för äldre och som avlastar personalen och moderniserar verksamheten (dir. 2018:82). I mars 2020 presenterades betänkandet Framtidens teknik i omsorgens tjänst (SOU 2020:14). Utredaren har identifierat flera hinder för ett bredare införande av välfärdsteknik, bl.a. osäkerhet kring de juridiska förutsättningarna att tillhandahålla välfärdsteknik till dem som har nedsatt beslutsförmåga, bristande digital infrastruktur över landet samt brister i kompetens om digitalisering i alla yrkesgrupper inom äldreomsorgen. I utredningen framhålls vikten av att staten stöder utvecklingen av välfärdsteknik i äldreomsorgen. Betänkandet bereds inom Regeringskansliet.

Regeringen och SKR antog under 2020 en ny strategi för att genomföra Vision e-hälsa 2025, där socialtjänsten och dess verksamheter också ingår. Den nya strategin gäller för arbetet under 2020–2022 (En ny strategi för genomförande av Vision e-hälsa 2025. Nästa steg på vägen 2020–2022).

Vidare har Myndigheten för vård- och omsorgsanalys haft i uppdrag att undersöka vilka effekter välfärdstekniska lösningar har för enskilda och personal som använder välfärdsteknik och hur ökad användning av välfärdsteknik påverkar kostnader och effektivitet i omsorgens organisation S2019/01518/FST). Uppdraget redovisades i rapporten Innovation efter funktion (rapport 2020:2).

Socialstyrelsen redovisar årligen utvecklingen inom e-hälsa och välfärdsteknik i kommunerna. Den senaste rapporten E-hälsa och välfärdsteknik i kommunerna 2020 – Uppföljning av utvecklingen inom e-hälsa och välfärdsteknik i kommunerna publicerades i maj 2020. Av rapporten framgår att det i 77 procent av kommunerna fanns möjlighet för enskilda på särskilda boenden att koppla upp sig på internet via wifi eller fiber (s. 25).

Personlig service och digitalt utanförskap

Svenskarna och internet är en undersökning som genomförs av Internetstiftelsen i Sverige. I juni 2020 publicerades delrapporten Digitalt utanförskap 2020 Q1. Av denna framgår bl.a. att 96 procent av de tillfrågade uppgav att de använder internet. I åldersgruppen 76 år och äldre uppgav 73 procent att de använder internet. Cirka 6 procent av de tillfrågade uppgav dock att de inte använder internet varje dag eller inte alls. Denna grupp är sammankopplad med demografiska och socioekonomiska faktorer såsom inkomst, utbildning och ålder. Allra mest hjälp med digitala aktiviteter behöver de äldsta i samhället. Internetstiftelsen har tagit initiativ till s.k. Digidelcenter där kommuninvånarna kan få svar på frågor, pröva ny teknik och ta del av olika aktiviteter för att höja den digitala kompetensen.

Länsstyrelserna har sedan 2009 i uppdrag att bevaka att de grundläggande betaltjänsterna motsvarar samhällets behov. Länsstyrelserna ska särskilt titta på hur tjänsterna fungerar för personer som är äldre och för personer med

funktionsnedsättning. Resultatet av bevakningen och stöd- och utvecklingsinsatserna ska redovisas årligen i en rapport till regeringen. Länsstyrelsen i Dalarnas län ansvarar för detta. Av rapporten Bevakning av grundläggande betaltjänster 2019 från Länsstyrelsen i Dalarnas län (I2019/03214/D) framgår att de som inte är digitalt delaktiga fortfarande upplever problem med tillgången till grundläggande betaltjänster. Länsstyrelserna bedömer att det krävs såväl fler utbildningsinsatser som ökad möjlighet till personlig service. Särskilt fokus bör läggas på grupperna äldre och personer med funktionsnedsättning samt asylsökande och nyanlända.

Tidigare riksdagsbehandling

Motionsyrkanden om bl.a. en äldrelag och digital teknik inom äldreomsorgen behandlades senast i betänkande 2019/20:SoU4 Äldrefrågor. Motionsyrkandena avstyrktes (s. 11 och s. 40–41). Riksdagen biföll utskottets förslag till riksdagsbeslut (prot. 2019/20:74).

Utskottets ställningstagande

Utbrottet av covid-19 har tydliggjort svagheter inom svensk äldreomsorg. Det handlar bl.a. om brister i samordning mellan huvudmän, låg personalkontinuitet och för liten tillgång till personal med rätt kompetens. Äldreomsorgen behöver långsiktigt förstärkas med ett tydligare lagstadgat uppdrag och innehåll. Utskottet välkomnar därför att regeringen i december 2020 tillsatte en särskild utredare med uppdrag att föreslå en äldreomsorgslag (dir. 2020:142). Målet med utredningen är att få till stånd långsiktiga förutsättningar för äldreomsorgen, tydliggöra äldreomsorgens uppdrag och innehåll samt säkerställa tillgången till god hälso- och sjukvård och medicinsk kompetens inom äldreomsorgen. Uppdraget ska redovisas senast den 30 juni 2022. Utskottet anser att det är mycket angeläget att en ny äldreomsorgslag kommer på plats. Utskottet avser att noga följa utredningens arbete.

Motionerna 2020/21:2027 (SD) yrkande 1 och 2020/21:2953 (C) yrkande 50 bör avslås i den mån de inte kan anses som tillgodosedda.

Även motionerna 2020/21:563 (SD), 2020/21:2182 (M) och 2020/21:2207 (S) bör avslås med hänvisning till ovanstående utredning.

När det gäller motionsyrkanden om personlig service och digitalt utanförskap konstaterar utskottet att det pågår satsningar för att stödja digitaliseringen inom äldreomsorgen – bl.a. genom överenskommelserna mellan staten och SKR. Vidare bereds de förslag som lämnades i Framtidens teknik i omsorgens tjänst (SOU 2020:14) inom Regeringskansliet. Utskottet ser även positivt på det arbete som görs genom Digidelcenter i vissa kommuner. Länsstyrelsernas uppdrag att bevaka att de grundläggande betaltjänsterna motsvarar samhällets behov är också värdefullt. Utskottet anser inte att riksdagen behöver ta några initiativ med anledning av motionerna

2020/21:2697 (MP) yrkandena 1 och 3–5 samt 2020/21:3134 (M) yrkande 9. Motionsyrkandena bör avslås.

Äldreomsorgens organisation m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om bl.a. äldreomsorgens organisation, stärkt medicinsk kompetens inom äldreomsorgen och kommuners rätt att anställa läkare.

Jämför reservation 2 (M), 3 (SD), 4 (KD), 5 (KD), 6 (L), 7 (M), 8 (SD), 9 (V) och 10 (KD).

Motionerna

Äldreomsorgens organisation

I kommittémotion 2020/21:3137 av Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M) yrkande 1 föreslås ett tillkännagivande om att ta fram och genomföra en brett parlamentariskt förankrad vision och inriktning för äldreomsorgen. Motionärerna anser att det behövs en tydlig inriktning på nationell nivå för vård och omsorg som rör äldre med vårdbehov. Visionen och inriktningen skulle enligt motionärerna hjälpa den nationella nivån tillsammans med alla 21 regioner och 290 kommuner att gå åt samma håll. I yrkande 2 föreslås ett tillkännagivande om Äldreguiden. Motionärerna anser att Äldreguiden omedelbart ska återupptas så att man återigen som medborgare på ett enkelt sätt ska kunna jämföra äldreomsorgen i landet.

I kommittémotion 2020/21:3132 av Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M) yrkande 2 föreslås ett tillkännagivande om att utarbeta riktlinjer för ett rehabiliterande arbetssätt inom äldreomsorgen med fokus på att stärka de äldres kvarvarande resurser, förmågor och möjligheter.

I motion 2020/21:1055 av Betty Malmberg (M) yrkandena 1 och 2 föreslås tillkännagivanden om att höja kvaliteten i äldreomsorgen och om att lämplig myndighet bör ges i uppdrag att med Statens beredning för medicinsk och social utvärderings (SBU) kartläggning som grund vidta lämpliga åtgärder för att höja kvaliteten i svensk äldreomsorg.

I kommittémotion 2020/21:2027 av Ann-Christine From Utterstedt m.fl. (SD) yrkande 3 föreslås ett tillkännagivande om att verka för att kvalitet alltid ska gå före pris vid upphandling på entreprenad inom äldreomsorgen. I yrkande 13 föreslås ett tillkännagivande om att investeringsstödet bör ändras till ett allmänt stöd för kommunerna för att tillgodose stora och skiftande behov av åtgärder för att förbättra äldreomsorgen.

I motion 2020/21:3592 av Ann-Christine From Utterstedt (SD) föreslås ett tillkännagivande om att skyndsamt utreda hur en reformering av äldreomsorgen bör genomföras. Motionären anför att situationen är oerhört

alarmerande och att åtgärder för att förbättra äldres vardag måste vidtas snarast.

I motion 2020/21:264 av Markus Wiechel (SD) yrkande 3 föreslås ett tillkännagivande om att se över behovet av en central samordning av äldreomsorgen.

Stärkt medicinsk kompetens inom äldreomsorgen

I partimotion 2020/21:3369 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 9 föreslås ett tillkännagivande om att stärka vårdkompetensen inom äldreomsorgen. Likalydande förslag finns i kommittémotionerna 2020/21:3136 av Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M) yrkande 18 och 2020/21:3137 av Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M) yrkande 18.

I kommittémotion 2020/21:1623 av Ann-Christine From Utterstedt m.fl. (SD) yrkande 32 föreslås ett tillkännagivande om att ge i uppdrag åt kommuner att se till att rätt utbildad och kompetent personal samt medicinsk utrustning såsom syrgas, dropp och intravenös antibiotikabehandling ska finnas tillgängliga på äldreboenden. Ett likalydande förslag finns i kommittémotion 2020/21:2027 av Ann-Christine From Utterstedt m.fl. (SD) yrkande 15.

I motion 2020/21:458 av Kerstin Lundgren (C) föreslås ett tillkännagivande om insatser för stärkt kvalitet i äldreomsorgen. Motionären anför bl.a. att tillgången på medicintekniska hjälpmedel på vård- och omsorgsboenden måste förbättras.

I kommittémotion 2020/21:1310 av Karin Rågsjö m.fl. (V) yrkande 1 föreslås ett tillkännagivande om att regeringen bör återkomma med förslag om hur en högre medicinsk kompetens inom äldreomsorgen ska kunna säkerställas.

I partimotion 2020/21:3203 av Ebba Busch m.fl. (KD) yrkande 1 föreslås ett tillkännagivande om att kommunal hälso- och sjukvård bör förstärkas. I yrkande 2 föreslås ett tillkännagivande om att alla nödvändiga kompetenser ska finnas tillgängliga i den kommunala hälso- och sjukvården samt äldreomsorgen.

I motion 2020/21:912 av Anna Vikström (S) föreslås ett tillkännagivande om att beakta behovet av hälso- och sjukvård inom äldreomsorgen för att öka kvalitet och säkerhet. Motionären anför bl.a. att mer hälso- och sjukvårdsinsatser av legitimerad personal behövs i äldreomsorgen.

Kommuners rätt att anställa läkare

I motion 2020/21:1180 av Ann-Sofie Lifvenhage (M) föreslås ett tillkännagivande om att utreda möjligheten att ge kommunerna rätt att anställa läkare och i motion 2020/21:1983 av Lotta Finstorp (M) föreslås ett tillkännagivande om att utreda rätten för kommunerna att anställa läkare inom äldreboenden.

I motion 2020/21:2170 av Katarina Brännström (M) föreslås ett tillkännagivande om att kommuner ska få anställa läkare.

I partimotion 2020/21:3203 av Ebba Busch m.fl. (KD) yrkande 10 föreslås ett tillkännagivande om att förbudet mot att anställa läkare i kommuner bör tas bort.

I kommittémotion 2020/21:3259 av Barbro Westerholm m.fl. (L) yrkande 14 föreslås ett tillkännagivande om att kommunerna ska kunna anställa geriatriker. Motionärerna anför att geriatriker och allmänläkare borde kunna anställas av äldreboenden eller av kommunen. Motionärerna anför även att kommuner som vill bör kunna anställa personer som har funktionen chefsläkare.

Övriga frågor om hälso- och sjukvård i äldreomsorgen

I kommittémotion 2020/21:3137 (M) av Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M) yrkande 20 föreslås ett tillkännagivande om att regeringen ska ta initiativ till ett särskilt försök att utveckla samarbete och samordningen mellan kommuner och regioner när det gäller äldrevården och äldreomsorgen.

I kommittémotion 2020/21:2027 av Ann-Christine From Utterstedt m.fl. (SD) yrkande 16 föreslås ett tillkännagivande om att ge i uppdrag åt kommuner att se till att tillräckligt många sjuksköterskor inom omsorgen anställs för att ge äldre en god och tillräcklig medicinsk vård. I yrkande 17 föreslås ett tillkännagivande om att ge i uppdrag åt regionen i samverkan med kommunerna att se till att en platsknuten läkarkontakt ska finnas på äldreboenden. I yrkande 37 föreslås ett tillkännagivande om att verka för att det införs fler äldrevårdscentraler med speciellt ansvar för hälsofrämjande och förebyggande verksamhet.

I kommittémotion 2020/21:1310 av Karin Rågsjö m.fl. (V) yrkande 2 föreslås ett tillkännagivande om att regeringen bör återkomma med förslag som innebär ökade befogenheter för medicinskt ansvarig sjuksköterska (MAS) att inspektera kommunala och privata vårdgivare.

I partimotion 2020/21:3203 av Ebba Busch m.fl. (KD) yrkandena 7–9 och 11 föreslår motionärerna tillkännagivanden om insatser som behövs i kommunal hälso- och sjukvård: ytterligare 2 000 sjuksköterskor, en medicinskt ansvarig för rehabilitering i varje kommun (MAR), förstärkt tillgång till läkare inom den kommunala vården samt försöksverksamhet med äldreöverläkare.

I partimotion 2020/21:3543 av Ebba Busch m.fl. (KD) yrkande 13 föreslås ett tillkännagivande om satsningar på stimulansbidrag och åtgärder inom äldreområdet, bl.a. i enlighet med motionen ovan.

Vistelsekommuners ansvar för socialtjänstinsatser

I motion 2020/21:442 av Magnus Jacobsson (KD) föreslås ett tillkännagivande om att regeringen ska utreda hur utförande kommun kan få möjlighet att få del av de skatteintäkter som är tänkta för den enskildes omsorg.

Gällande rätt

Hälso- och sjukvårdslagen

Hälso- och sjukvården ska enligt 3 kap. 2 § hälso- och sjukvårdslagen (2017:30), förkortad HSL, arbeta för att förebygga ohälsa.

Varje kommun ska enligt 12 kap. 1 § HSL erbjuda en god hälso- och sjukvård åt den som efter beslut av kommunen bor i en sådan boendeform eller bostad som avses i SoL 5 kap. 5 § andra stycket (rör äldre personer), 5 kap. 7 § tredje stycket SoL (rör personer med funktionsnedsättning) eller motsvarande tillståndspliktig boendeform eller bostad som avses i 7 kap. 1 § första stycket 2 SoL (sådana boendeformer som drivs i enskild regi).

I 12 kap. 2 § HSL anges att kommunen får erbjuda den som vistas i kommunen hälso- och sjukvård i hemmet (hemsjukvård) i ordinärt boende och i sådant särskilt boende som avses i 5 kap. 5 § tredje stycket SoL.

Av 14 kap. 1 § HSL framgår att regionen till en kommun inom regionen får överlåta skyldigheten att erbjuda hälso- och sjukvård i hemmet (hemsjukvård) i ordinärt boende och i sådant särskilt boende som avses i 5 kap. 5 § tredje stycket SoL, om regionen och kommunen kommer överens om det. Överenskommelsen får inte avse ansvar för hälso- och sjukvård som ges av läkare. Regionen får lämna sådant ekonomiskt bidrag till kommunen som motiveras av överlåtelsen.

Av 16 kap. 1 § HSL framgår att regionen ska avsätta de läkarresurser som behövs till kommunerna inom regionen för att enskilda ska kunna erbjudas en god hälso- och sjukvård i särskilt boende och i dagverksamhet enligt 12 kap. 1 §. Detsamma gäller hemsjukvård i ordinärt boende och i sådant särskilt boende som avses i 5 kap. 5 § tredje stycket SoL, om en kommun ansvarar för vården enligt 14 kap. 1 §. Regionen ska sluta avtal med kommunerna inom regionen om omfattningen av och formerna för läkarmedverkan.

Enligt 16 kap. 4 § HSL ska regioner och kommuner upprätta en individuell plan för att en enskild person när han eller hon har behov av insatser både från hälso- och sjukvården och från socialtjänsten ska få sina behov tillgodosedda (jfr 2 kap. 7 § SoL). Planen ska, när det är möjligt, upprättas tillsammans med den enskilde. Närstående ska ges möjlighet att delta i arbetet med planen, om det är lämpligt och den enskilde inte motsätter sig det. Av planen ska det framgå vilka insatser som behövs, vilka insatser som respektive huvudman ska svara för, vilka åtgärder som ska vidtas av någon annan än regionen eller kommunen och vem av huvudmännen som ska ha det övergripande ansvaret för planen.

Socialtjänstlagen

Bestämmelser om ansvarsfördelning mellan kommuner i fråga om stöd och hjälp enligt socialtjänstlagen finns i 2 a kap. SoL. Av 2 a kap. 6 § SoL följer att när en enskild avser att vistas en kortare tid i en annan kommun än bosättningskommunen, och till följd av hög ålder, funktionsnedsättning eller

allvarlig sjukdom behöver stöd och hjälp för detta, är vistelsekommunen skyldig att på begäran

1. bistå med den utredning som bosättningskommunen behöver för att kunna pröva den enskildes behov av stöd och hjälp
2. verkställa bosättningskommunens beslut.

Vidare följer av 2 a kap. 7 § SoL att om en bosättningskommun har begärt verkställighet enligt 6 § 2, ska bosättningskommunen ersätta vistelsekommunen för verkställighetskostnaderna. Ersättningen ska betalas enligt den ersättningsnivå som bosättningskommunen tillämpar för motsvarande insatser.

Lagen om samverkan vid utskrivning från slutet hälso- och sjukvård

I lagen (2017:612) om samverkan vid utskrivning från slutet hälso- och sjukvård finns bestämmelser om

1. samverkan vid planering av insatser för enskilda som efter att de skrivits ut från slutet vård kan komma att behöva insatser från socialtjänsten, den kommunalt finansierade hälso- och sjukvården eller den regionfinansierade öppna vården
2. hur insatserna ska planeras för enskilda som efter utskrivning behöver insatser från flera berörda enheter inom de aktuella verksamheterna
3. kommunens betalningsansvar för vissa utskrivningsklara patienter.

Lagen syftar till att främja en god vård och en socialtjänst av god kvalitet för enskilda som efter utskrivning från slutet vård behöver insatser från socialtjänsten, den kommunalt finansierade hälso- och sjukvården eller den regionfinansierade öppna vården (1 kap. 2 §). I detta syfte ska lagen särskilt främja att en patient med behov av insatser skrivs ut från den slutna vården så snart som möjligt efter det att den behandlande läkaren bedömt att patienten är utskrivningsklar.

Lagen om valfrihetssystem

Den 1 januari 2009 infördes lagen (2008:962) om valfrihetssystem, förkortad LOV. Med valfrihetssystem enligt denna lag avses ett förfarande där den enskilde har rätt att välja den leverantör som ska utföra tjänsten och som en upphandlande myndighet godkänt och tecknat kontrakt med. Den upphandlande myndigheten behöver inte tillämpa samma valfrihetssystem inom alla berörda områden (1 kap. 1 §). Av 1 kap 2 § framgår att den upphandlande myndigheten ska behandla leverantörer på ett likvärdigt och icke-diskriminerande sätt. Den upphandlande myndigheten ska följa principerna om öppenhet, ömsesidigt erkännande och proportionalitet när den tillämpar valfrihetssystem. Av 4 kap 2 § framgår att den upphandlande myndigheten får ställa särskilda sociala, miljömässiga och andra villkor för

hur ett kontrakt ska fullgöras. Samtliga villkor ska anges i annonsen om valfrihetssystem eller i förfrågningsunderlaget.

Bakgrund och pågående arbete

Januariavtalet 2019

I den överenskommelse om 73 punkter som Socialdemokraterna, Centerpartiet, Liberalerna och Miljöpartiet ingick 2019, det s.k. januariavtalet, anger de fyra partierna bl.a. att kvalitetskraven i all sjukvård och äldreomsorg ska förstärkas. Konkurrensneutralitet ska råda mellan offentliga och fristående vårdgivare, vad gäller såväl ekonomiska villkor och en fungerande tillståndsgivning, som kvalitetskrav. Vidare ska det finnas en fast omsorgskontakt i hemtjänsten.

Resurstillskott till kommunerna

I budgetpropositionen för 2021 (prop. 2020/21:1 utg.omr. 9) föreslår regeringen att kommunerna ska ges ett resurstillskott med 4 000 000 000 kronor årligen fr.o.m. 2021. Det handlar om ett bidrag som fördelas med en fördelningsnyckel där hänsyn tas till andelen äldre i respektive kommun.

Regeringen föreslår att sammanlagt 9 008 490 000 kronor anvisas till anslaget 4:5 Stimulansbidrag och åtgärder inom äldreområdet för 2021. I december 2020 ställde sig socialutskottet bakom regeringens förslag (bet. 2020/21:SoU1). Riksdagen biföll utskottets förslag till riksdagsbeslut (rskr. 2020/21:156, prot. 2020/21:56).

Fast omsorgskontakt i hemtjänsten

I augusti 2019 utsåg regeringen en särskild utredare med uppdrag att se över och lämna förslag på hur en fast omsorgskontakt kan införas i hemtjänsten (dir. 2019:52). Till den fasta omsorgskontakten ska en äldre person kunna vända sig för att exempelvis få stöd och svar på frågor om sina insatser och sin omsorg. Syftet med att införa en fast omsorgskontakt i hemtjänsten är att öka delaktigheten och självbestämmandet för äldre personer som har hemtjänst samt att öka tryggheten både för de äldre och för deras anhöriga. Den 27 november 2020 överlämnade utredningen sitt betänkande Fast omsorgskontakt i hemtjänsten (SOU 2020:70). Utredningen föreslår att det i lag ska införas ett krav på en fast omsorgskontakt. Förslaget innebär att äldre som har beviljats hemtjänst ska erbjudas en fast omsorgskontakt i syfte att tillgodose deras behov av kontinuitet, trygghet, individanpassad omsorg och samordning. Enligt förslaget ska den fasta omsorgskontakten ha yrkestiteln undersköterska. Betänkandet har remitterats. Sista dag att svara på remissen är den 19 mars 2021.

Välfärdskommission

I december 2019 inrättade regeringen en välfärdskommission som ska identifiera och analysera konkreta åtgärder för att stärka kommunsektorns förmåga att tillhandahålla välfärdstjänster av god kvalitet i framtiden. Kommissionen samlar företrädare för staten, kommunerna, regionerna och centrala arbetstagarorganisationer. Välfärdskommissionen kommer särskilt att prioritera åtgärder inom följande fyra områden:

- förbättrad styrning av välfärden
- effektivt nyttjande av offentliga resurser
- hållbar kompetensförsörjning och en god arbetsmiljö i välfärdssektorn
- digitaliseringens möjligheter att frigöra resurser till välfärden.

I arbetet ska kommissionen särskilt beakta att kommuner och regioner har olika förutsättningar och utgångsläge i olika delar av landet. Välfärdskommissionen ska senast den 31 december 2021 redovisa hur arbetet har bedrivits.

Äldreforskarråd

I december 2019 beslutade regeringen att inrätta ett råd där forskare med särskild kompetens inom äldreområdet ska ingå. Syftet med rådet är att främja dialog mellan regeringen och forskare inom området. Ett äldreforskarråd gör det möjligt för socialministern att kontinuerligt föra en dialog med forskare om situationen inom äldre- och omsorgsområdet. Det handlar om hur utmaningarna kan mötas och välfärden utvecklas. Rådet består av 15 ledamöter och kommer att sammanträda ett par gånger per år.

Äldreguiden

Socialstyrelsens tjänst Äldreguiden är stängd tills vidare. Myndigheten arbetar med att hitta ett annat sätt att jämföra hemtjänst och äldreboenden. Fram till dess hänvisar Socialstyrelsen till undersökningarna som varit underlag till Äldreguiden: Vad tycker de äldre om äldreomsorgen? (2020) och Enhetsundersökningen om äldreomsorg och kommunal hälso- och sjukvård (2019).

SBU:s rapport Kunskapsläget för bedömning och insatser inom äldreomsorgen

SBU har i rapporten Kunskapsläget för bedömning och insatser inom äldreomsorgen – Identifiering av vetenskaplig kunskap och kunskapsluckor utifrån systematiska översikter (rapport 306, publicerad den 20 december 2019) kartlagt välgjorda systematiska översikter som visar nyttan av olika bedömningsmetoder eller insatser inom äldreomsorgen. Kartläggningen visar på ett stort behov av nya och välgjorda systematiska litteraturoversikter inom äldreomsorgens samtliga kunskapsområden.

Åtgärdsplan för kommunalt finansierad hälso- och sjukvård

I regleringsbrevet för 2019 fick Socialstyrelsen i uppdrag att stärka stödet till den kommunalt finansierade hälso- och sjukvården (S2019/04518/FS). Den åtgärdsplan som redovisas i Socialstyrelsens rapport Kommunalt finansierad hälso- och sjukvård – förstudie är utgångspunkt för uppdraget. Åtgärdsplanen innehåller sju utvecklingsområden där Socialstyrelsen kan förbättra stödet till kommunal hälso- och sjukvård. Stöden, som ska anpassas till kommunernas behov, ska omfatta både kunskap som behövs för att utveckla vården på systemnivå och kunskap som behövs för att säkerställa en god kvalitet i möten med patienten. De insatser som görs behöver gå i takt med förslag från utredningen Samordnad utveckling för god och nära vård (S 2017:01). I uppdraget ska Socialstyrelsen föra en dialog med SKR. Uppdraget ska redovisas till regeringen (Socialdepartementet) senast den 31 mars 2021. En delredovisning presenterades i juni 2020. I delredovisningen redogörs för de insatser som påbörjats inom respektive utvecklingsområde (Kommunalt finansierad hälso- och sjukvård – delredovisning, Socialstyrelsen 2020). De sju utvecklingsområdena är följande:

1. beskrivning av de regler som styr den kommunala hälso- och sjukvården
2. stöd till samverkan
3. synliggöra kommunal hälso- och sjukvård i beskrivningarna av hälso- och sjukvården
4. stöd till att utveckla mål och nyckeltal för en god kommunal hälso- och sjukvård
5. stöd för kunskapsbaserad omvårdnad, prevention, rehabilitering och habilitering m.m.
6. stöd till vård vid diagnoser där det finns nationella riktlinjer
7. stöd till kompetensutveckling.

Samordnad utveckling för god och nära vård

Regeringen beslutade den 2 mars 2017 att tillkalla en särskild utredare med uppdrag att utifrån förslagen i betänkandet Effektiv vård (SOU 2016:2) stödja regionerna, berörda myndigheter och organisationer i arbetet med att samordnat utveckla en modern, jämlik, tillgänglig och effektiv hälso- och sjukvård med fokus på primärvården (dir. 2017:24). Utredningen tog namnet Samordnad utveckling för god och nära vård (S 2017:01).

Utredningen har överlämnat tre delbetänkanden (SOU 2017:53, SOU 2018:39 och SOU 2019:29) och fått tre tilläggsdirektiv (dir. 2017:97, dir. 2018:90 och dir. 2019:49).

I mars 2020 lämnade utredningen sitt huvudbetänkande God och nära vård – En reform för ett hållbart hälso- och sjukvårdssystem (SOU 2020:19). När det gäller den kommunala hälso- och sjukvården föreslår utredningen bl.a. att begreppet hemsjukvård ska ersättas med begreppet hälso- och sjukvård i hemmet för att tydliggöra att den hälso- och sjukvård som utförs i hemmet är likställd övrig vård och att det enda som särskiljer den är platsen som vården

utförs på (s. 153). Utredningen föreslår även att samverkan mellan huvudmännen ska stärkas. För att tydliggöra kraven på samverkan ska regioners och kommuners särskilda samverkansansvar med varandra vid planering och utveckling av hälso- och sjukvården förtydligas (s. 160). Utredningen föreslår vidare att regioner och kommuner för utformningen av hälso- och sjukvård på primärvårdsnivå ska upprätta en övergripande gemensam plan (s. 162).

Utredningen har valt att inte gå vidare med förslaget från betänkandet Effektiv vård (SOU 2016:2) att om kommunen om kommunen och regionen är överens får kommunen överta skyldigheten att erbjuda läkarvård i samband med hälso- och sjukvård som ges till personer som bor i särskilt boende eller har hemsjukvård (s. 152). Utredningen har i ett tidigare delbetänkande föreslagit författningsändringar för att stärka patientens möjlighet att få tillgång till och välja en fast läkarkontakt i primärvården. Relationen till en fast läkarkontakt i primärvården i kombination med utredningens andra förslag stärker enligt utredningens bedömning kontinuiteten för alla patienter. Inte minst för dem som i dag får insatser från både region och kommun bedöms kontinuiteten ofta vara särskilt viktig.

Betänkandet bereds inom Regeringskansliet.

Strategi för äldreomsorg

Strategi för äldreomsorg är ett projekt som drivs av SKR med syftet att ge kommuner ett konkret stöd för att möta behoven i framtidens äldreomsorg. Flera olika frågor ingår i projektet, t.ex. personalförsörjning, välfärdsteknik, civilsamhällets roll, anhöriga och förebyggande insatser för att stärka egna förmågor. Det handlar om behov av förändrade arbetssätt, digitalisering, kompetensförsörjning, arbetsmiljö, effektivisering, omställning till nära vård och stärkt samverkan mellan sjukvård och omsorg.

Projektet ska ta fram rekommendationer till landets kommuner med konkreta förslag för att utveckla äldreomsorgen inom flera områden. Arbetet pågår fram till sommaren 2021.

Samverkan vid utskrivning från slutna hälso- och sjukvård

Myndigheten för vård- och omsorgsanalys har regeringens uppdrag att följa genomförandet av den nya lagen om samverkan vid utskrivning för slutna hälso- och sjukvård. I rapporten Laga efter läge – Uppföljning av lagen om samverkan vid utskrivning från slutenvården (rapport 2020:4) konstaterar myndigheten att patienter skrivs ut snabbare från sjukhusen sedan lagen infördes 2018. Myndigheten menar samtidigt att det finns ett behov av att fortsätta utveckla samverkan mellan och inom huvudmännen, både före, under och efter utskrivningen. Myndigheten framhåller vidare att utskrivningsprocessen behöver utvecklas ytterligare och att det behövs mer kunskap om hur lagen påverkar vård- och omsorgskvaliteten för patienter och brukare.

Läkarmedverkan i kommunal hemsjukvård – från hemsjukvård till hälso- och sjukvård i hemmet

Hösten 2020 publicerade SKR rapporten Läkarmedverkan i kommunal hemsjukvård – från hemsjukvård till hälso- och sjukvård i hemmet. Syftet med studien var att särskilt fånga in erfarenheter och kunskaper om hur läkarstödet till kommunal hemsjukvård kan förbättras. Efter att utskrivningsprocessen har förbättrats har fokus för utvecklingsarbetet enligt rapporten flyttats till den fortsatta vården och omsorgen i hemmet. Rapporten avslutas med rekommendationer om hur ett mer systematiskt och hållbart stöd kan ges i utvecklingsarbetet med att skapa en hemsjukvård som är bättre för målgrupperna.

Utvärdering av åtgärderna för att hantera utbrottet av det virus som orsakar sjukdomen covid-19

I juni 2020 gav regeringen ett uppdrag åt en kommission att utvärdera regeringens, berörda förvaltningsmyndigheters, regionernas och kommunernas åtgärder för att begränsa spridningen av det virus som orsakar sjukdomen covid-19 och spridningens effekter (dir. 2020:74).

När det gäller smittspridning inom vård och omsorg om äldre ska kommissionen bl.a. utvärdera om det funnits brister i utbildning och kompetens, arbetsorganisation, arbetsmiljö och anställningsförhållanden eller liknande som kan ha försvårat äldreomsorgens förmåga att hantera smittspridningen och lämna de förslag på åtgärder som kommissionens iakttagelser ger anledning till.

Uppdraget ska slutredovisas senast den 28 februari 2022. En första delredovisning, som avser deluppdraget om smittspridning inom vård och omsorg om äldre, överlämnades till regeringen den 15 december 2020. I delbetänkandet Äldreomsorgen under pandemin (SOU 2020:80) pekar kommissionen bl.a. på följande strukturella brister i äldreomsorgens beredskap:

- Fragmenterad organisation (s. 246). Kommissionen gör bl.a. bedömningen att en fungerande samordning och samverkan mellan kommuner och regioner är av yttersta vikt om nuvarande ansvarsfördelning ska bestå. En god samverkan ställer krav på verktyg och utarbetade kanaler som säkerställer en operationell och kontinuerlig samordning mellan regioner och kommuner där varje aktör förmår se till helheten och investerar i tillräckligt med resurser. Detta kräver enligt kommissionen sannolikt genomgripande förändringar i styrningen av äldreomsorgen inklusive den medicinska vården.
- Behov av högre bemanning, ökad kompetens och rimliga arbetsförhållanden (se vidare under avsnittet Äldreomsorgens personal i detta betänkande).
- Kommuners möjlighet att anställa läkare och tillgång till medicinsk utrustning (s. 259). Det bör enligt kommissionen vara möjligt för

kommuner att anställa läkare. Även om kommunerna får denna befogenhet är det nödvändigt att regionerna säkerställer tillgång till de läkarresurser som äldreomsorgen kräver, inom ramen för primärvården, genom mobila läkarteam eller på annat sätt. Vidare måste kommunerna bli en bättre kravställare gentemot regionerna i fråga om tillgången till läkarinsatser i äldreomsorgen, och regionerna måste bli bättre på att leva upp till sina skyldigheter.

- Tillgång till medicinsk utrustning behöver säkerställas (s. 260). Kommissionen anför att det vid varje särskilt boende bör finnas tillgång till medicinsk utrustning så att nödvändiga medicinska insatser och en god palliativ vård kan ges på plats. En förutsättning för att nyttja sådan medicinsk utrustning är dock att det finns närvarande medicinsk kompetens.

Utredning om en äldreomsorgslag (S 2020:16)

Som nämnts ovan tillsatte regeringen i december 2020 en särskild utredare med uppdrag att föreslå en äldreomsorgslag (dir. 2020:142).

Utredaren ska överväga och lämna förslag på hur medicinsk kompetens kan stärkas i verksamheten och – om det behövs – inom den kommunala ledningen. Målet är att få till stånd långsiktiga förutsättningar för äldreomsorgen, tydliggöra äldreomsorgens uppdrag och innehåll samt säkerställa tillgången till god hälso- och sjukvård och medicinsk kompetens inom äldreomsorgen.

Utredaren ska bl.a.

- föreslå en äldreomsorgslag som kompletterar socialtjänstlagen med särskilda bestämmelser om vård och omsorg om äldre och som bl.a. innehåller bestämmelser om en nationell omsorgsplan
- överväga och vid behov lämna förslag som stärker tillgången till medicinsk kompetens inom äldreomsorgen.

När det gäller uppdraget om medicinsk kompetens inom äldreomsorgen har utredaren i uppdrag att göra följande:

- Föreslå en ändamålsenlig reglering och lämna de förslag som krävs för att reglera tillgången till medicinsk kompetens i särskilt boende samt för hemsjukvården. I uppdraget ingår att överväga och ta ställning till om det finns behov av och är ändamålsenligt att ha tillgång till läkare och sjuksköterskor dygnet runt i särskilt boende och, om det finns ett sådant behov, lämna de förslag som krävs.
- Föreslå en ändamålsenlig reglering och lämna de förslag som krävs för att stärka tillgången till medicinsk kompetens i de verksamheter som utför vård och omsorg av äldre genom hemtjänst.
- Överväga och ta ställning till om det finns behov av och är ändamålsenligt att ge kommuner möjlighet att utföra läkarinsatser och, om det finns ett sådant behov, lämna de förslag som krävs för att reglera en sådan ordning.

- Överväga och ta ställning till om det finns behov av och är ändamålsenligt att inom den kommunala hälso- och sjukvården införa krav på medicinskt ledningsansvarig läkare (MAL) med övergripande medicinskt ansvar för den kommunala hälso- och sjukvården och, om det finns ett sådant behov, lämna de förslag som krävs för att reglera en sådan funktion.
- Överväga och ta ställning till om det finns behov av och är ändamålsenligt att det inom varje kommun ska finnas en medicinskt ansvarig för rehabilitering (MAR) på samma sätt som det i dag finns krav på medicinskt ansvarig sjuksköterska (MAS). Om det finns ett sådant behov ska utredaren lämna de förslag som krävs för att reglera en sådan funktion.
- Lämna nödvändiga författningsförslag inom ramen för hälso- och sjukvårdslagstiftningen.

Uppdraget ska redovisas senast den 30 juni 2022.

Vistelsekommuners ansvar för socialtjänstinsatser

I socialutskottets betänkande 2019/20:SoU24 Vistelsekommuners ansvar för socialtjänstinsatser föreslog utskottet ett tillkännagivande om att regeringen skyndsamt skulle bereda ett lagförslag som innebär en tidsbegränsad möjlighet för en vistelsekommun att neka hemtjänst för personer med en annan bosättningskommun och återkomma till riksdagen. Riksdagen biföll utskottets förslag till riksdagsbeslut (rskr. 2019/20:291, prot. 2019/20:131).

I budgetpropositionen för 2021 (prop. 2020/21:1 utg. omr. 9) redogjorde regeringen för sin behandling av tillkännagivandet. Regeringen anförde följande (s. 135–136):

Den lagändring som riksdagen anført är enligt regeringen komplicerad och förutsätter en grundlig juridisk analys. Givet att lagändringen skulle vara tillfällig och gälla under sommaren 2020 bedömer regeringen att detta inte är möjligt att hinna genomföra. Frågan om behovet av ändringar i socialtjänstlagen har varit aktuell under våren men de signaler regeringen hittills har fått tyder på att kommunerna själva har lyckats lösa detta genom dialog. Regeringen avser inte att gå riksdagen till mötes i denna fråga. Regeringen anser att tillkännagivandet är slutbehandlat.

I utskottets betänkande 2020/21:SoU1 Hälsovård, sjukvård och social omsorg anförde utskottet att det inte har några invändningar när det gäller regeringens redovisning av tillkännagivandet (s. 41).

Tidigare riksdagsbehandling

Motionsyrkanden om att bl.a. reformera äldreomsorgen behandlades senast i betänkande 2019/20:SoU4 Äldrefrågor. Motionsyrkandena avstyrktes (s. 18). Riksdagen biföll utskottets förslag till riksdagsbeslut (prot. 2019/20:74).

Utskottets ställningstagande

Utskottet ser positivt på det årliga resurstillskott på 4 000 000 000 kronor som kommunerna kommer att tilldelas fr.o.m. 2021 för att skapa ökade förutsättningar att stärka äldreomsorgen. Vidare välkomnar utskottet, som nämnts ovan, att regeringen har tillsatt en särskild utredare med uppdrag att föreslå en äldreomsorgslag (dir. 2020:142). Målet med utredningen är bl.a. att få till stånd långsiktiga förutsättningar för äldreomsorgen samt tydliggöra äldreomsorgens uppdrag och innehåll.

Utskottet ser även positivt på att regeringen har inrättat en välfärds-kommission som ska identifiera och analysera konkreta åtgärder för att stärka kommunsektorns förmåga att tillhandahålla välfärdstjänster av god kvalitet i framtiden, samt att regeringen har inrättat ett äldreforskarråd där forskare med särskild kompetens inom äldreområdet ingår.

Utskottet anser inte att riksdagen behöver ta några initiativ med anledning av motionerna 2020/21:264 (SD) yrkande 3, 2020/21:1055 (M) yrkandena 1 och 2, 2020/21:2027 (SD) yrkandena 3 och 13, 2020/21:3132 (M) yrkande 2, 2020/21:3137 (M) yrkandena 1 och 2 samt 2020/21:3592 (SD). Motionsyrkandena bör avslås.

Coronakommissionen tar i sitt första delbetänkande Äldreomsorgen under pandemin (SOU 2020:80) bl.a. upp behovet av ökad kompetens och att tillgången till medicinsk utrustning behöver säkerställas. Utskottet instämmer i detta och anser att frågan om hur det bäst kan göras skyndsamt behöver utredas. Utskottet välkomnar därför att frågan om hur medicinsk kompetens i äldreomsorgen kan stärkas är en central frågeställning för Utredningen om en äldreomsorgslag (S 2020:16). Utskottet avser att noga bevaka denna fråga. Motionerna 2020/21:458 (C), 2020/21:912 (S), 2020/21:1310 (V) yrkande 1, 2020/21:1623 (SD) yrkande 32, 2020/21:2027 (SD) yrkande 15, 2020/21:3136 (M) yrkande 18, 2020/21:3137 (M) yrkande 18, 2020/21:3203 (KD) yrkandena 1 och 2 samt 2020/21:3369 (M) yrkande 9 bör avslås i den mån de inte kan anses tillgodosedda.

Vidare noterar utskottet att det av direktivet till Utredningen om en äldreomsorgslag framgår att utredaren bl.a. ska överväga och ta ställning till om det finns behov av och är ändamålsenligt att ge kommuner möjlighet att utföra läkarinsatser. I avvaktan på utredningens förslag bör motionerna 2020/21:1180 (M), 2020/21:1983 (M), 2020/21:2170 (M), 2020/21:3203 (KD) yrkande 10 och 2020/21:3259 (L) yrkande 14 avslås.

I mars 2020 lämnade utredningen Samordnad utveckling för god och nära vård (S 2017:01) sitt huvudbetänkande God och nära vård – En reform för ett hållbart hälso- och sjukvårdssystem (SOU 2020:19). Utskottet noterar att utredningen när det gäller den kommunala hälso- och sjukvården bl.a. föreslår att samverkan mellan huvudmännen ska stärkas, att regioners och kommuners särskilda samverkansansvar med varandra vid planering och utveckling av hälso- och sjukvården ska förtydligas och att regioner och kommuner ska upprätta en övergripande gemensam plan för utformningen av hälso- och

sjukvård på primärvårdsnivå. Utredningens förslag bereds inom Regeringskansliet.

Vidare ser utskottet positivt på att Socialstyrelsen har i uppdrag att stärka stödet till den kommunalt finansierade hälso- och sjukvården (S2019/04518/FS). Utskottet vill även i detta sammanhang lyfta de uppdrag som Utredningen om en äldreomsorgslag har när det gäller frågan om medicinsk kompetens inom äldreomsorgen.

Utskottet anser inte att riksdagen behöver ta några initiativ med anledning av motionerna 2020/21:1310 (V) yrkande 2, 2020/21:2027 (SD) yrkandena 16, 17 och 37, 2020/21:3137 (M) yrkande 20, 2020/21:3203 av (KD) yrkandena 7–9 och 11 samt 2020/21:3543 (KD) yrkande 13. Motionsyrkandena bör avslås.

Utskottet anser inte att riksdagen bör ta något initiativ med anledning av motion 2020/21:442 (KD). Motionen bör avslås.

Äldreomsorgens personal

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om dels personalkontinuitet inom äldreomsorgen, dels kunskapskrav i det svenska språket och tillkännager detta för regeringen. Riksdagen avslår motionsyrkanden om bl.a. kompetensförsörjning och arbetsvillkor inom äldreomsorgen.

Jämför reservation 11 (M), 12 (SD), 13 (KD), 14 (S, C, V, MP), 15 (S, V, MP) och 16 (L) samt särskilt yttrande 1 (S, C, MP), 2 (V) och 3 (SD).

Motionerna

Kompetensförsörjning och arbetsvillkor inom äldreomsorgen

I motion 2020/21:1701 av Mikael Damsgaard (M) yrkande 2 föreslås ett tillkännagivande om definitioner av grundläggande vård- och omsorgsutbildning. Regeringen bör enligt motionären ge Socialstyrelsen i uppdrag att ta fram lämpliga definitioner på vad som kan anses utgöra en grundläggande vård- och omsorgsutbildning.

I kommittémotion 2020/21:1623 av Ann-Christine From Utterstedt m.fl. (SD) yrkande 21 föreslås ett tillkännagivande om att se till att omsorgen inte används som en integrationsåtgärd. I yrkande 24 föreslås ett tillkännagivande om att en bred nationell rekryteringskampanj bör genomföras för att locka tillbaka vårdutbildade till omsorgen och öka kompetensen bland omsorgspersonalen. I yrkande 25 föreslås ett tillkännagivande om att genom olika incitament höja attraktionen för undersköterskeyrket och i yrkande 26 föreslås ett tillkännagivande om att öka incitamenten och på olika sätt attrahera

människor att omskola sig till vård- och omsorgsyrken. I yrkande 27 föreslås ett tillkännagivande om att verka för att regioner, kommuner och privata utförare ska ge personalen inom äldreomsorgen goda förutsättningar att delta i vidare- och specialistutbildningar. I yrkande 28 föreslås ett tillkännagivande om att regeringen ska vidta långsiktigt hållbara åtgärder för att främja kompetensförsörjningen inom äldreomsorgen. I yrkande 29 föreslås ett tillkännagivande om att undersköterskor bör utbildas efter det faktiska behovet för att en säker och trygg omsorg ska kunna utföras.

I kommittémotion 2020/21:2027 av Ann-Christine From Utterstedt m.fl. (SD) yrkandena 53, 56–59 och 62 upprepas förslagen om att omsorgen inte bör användas som en integrationsåtgärd, om att en bred nationell rekryteringskampanj bör genomföras för att locka tillbaka vårdutbildade till omsorgen och öka kompetensen bland omsorgspersonalen, om att skapa incitament och höja undersköterskeyrkets attraktionskraft, om att öka incitamenten och på olika sätt attrahera människor att omskola sig till vård- och omsorgsyrken, om att utreda hur det kan bli mer attraktivt att arbeta inom vård och omsorg och om att undersköterskor bör utbildas efter det faktiska behovet för att en säker och trygg omsorg ska kunna utföras.

I kommittémotion 2020/21:654 av Magnus Persson m.fl. (SD) yrkande 4 föreslås ett tillkännagivande om att avskaffa ofrivilligt delade turer. Även i kommittémotion 2020/21:2027 av Ann-Christine From Utterstedt m.fl. (SD) yrkande 68 föreslås ett tillkännagivande om att snarast vidta åtgärder för att avveckla de ofrivilligt delade turerna. I yrkande 54 föreslås ett tillkännagivande om att antalet timanställda inom äldreomsorgen kraftigt bör minskas och i yrkande 55 föreslås ett tillkännagivande om att kraftigt öka antalet tillsvidareanställda. Likalydande förslag finns i kommittémotion 2020/21:1623 av Ann-Christine From Utterstedt m.fl. (SD) yrkandena 22 och 23.

I motion 2020/21:264 av Markus Wiechel (SD) yrkande 1 föreslås ett tillkännagivande om att professionalisera äldreomsorgen. I yrkande 2 föreslås ett tillkännagivande om krav på en miniminivå när det gäller vissa kunskaper för att få arbeta med brukare inom äldreomsorgen.

I partimotion 2020/21:3203 av Ebba Busch m.fl. (KD) yrkande 23 föreslås ett tillkännagivande om lagstadgad rätt till fortbildning. I yrkande 24 föreslås ett tillkännagivande om att aktivt arbeta för att minska förekomsten av delade turer. I yrkandena 26–28 föreslås tillkännagivanden om god medarbetar-nöjdhet och delaktighet, avlastning för cheferna samt ledarskapsutbildning för chefer och schemaläggare inom äldreomsorgen.

I kommittémotion 2020/21:2696 av Janine Alm Ericson m.fl. (MP) yrkande 4 föreslås ett tillkännagivande om att förbättra arbetsmiljön inom äldreomsorgen.

I motion 2020/21:842 av Roza Güclü Hedin m.fl. (S) föreslås ett tillkännagivande om att se över möjligheten till långsiktiga insatser för äldreomsorgen och dess personal och omsorgen av våra äldre.

I motion 2020/21:856 av Lena Rådström Baastad (S) föreslås ett tillkännagivande om behovet av trygga anställningar i äldreomsorgen.

Personalkontinuitet inom äldreomsorgen

I kommittémotion 2020/21:3136 av Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M) yrkande 17 föreslås ett tillkännagivande om att prioritera kontinuitet inom hemtjänst och äldreboenden. Ett likalydande förslag finns i kommittémotion 2020/21:3137 av Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M) yrkande 24.

I partimotion 2020/21:3203 av Ebba Busch m.fl. (KD) yrkande 3 föreslås ett tillkännagivande om den avgörande betydelsen av personalkontinuitet för vård och omsorg med god kvalitet. I yrkande 22 föreslår motionärerna ett tillkännagivande om att införa prestationsbaserad ersättning för att förbättra personalkontinuiteten inom äldreomsorgen. Även i yrkande 25 föreslås ett tillkännagivande om förbättrad personalkontinuitet genom ett prestationsbundet stöd.

I kommittémotion 2020/21:3259 av Barbro Westerholm m.fl. (L) yrkande 12 föreslås ett tillkännagivande om att organiseringen av hemtjänsten bör ses över för att stärka kontinuiteten.

Kunskapskrav i det svenska språket

I kommittémotion 2020/21:3136 av Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M) yrkande 20 föreslås ett tillkännagivande om att införa språkrav för personal inom äldreomsorgen. Ett likalydande förslag finns i kommittémotion 2020/21:3137 av Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M) yrkande 22.

I motion 2020/21:1701 av Mikael Damsgaard (M) yrkande 1 föreslås ett tillkännagivande om att endast den som har grundläggande vård- och omsorgsutbildning och tillräckliga kunskaper i svenska språket bör kunna tillsvidareanställas för arbete inom äldreomsorgen. I yrkande 3 föreslås ett tillkännagivande om nationella språktester för arbete inom äldreomsorgen. Regeringen bör ge Socialstyrelsen eller en annan myndighet i uppdrag att genomföra nationella språktester för arbete inom äldreomsorgen.

I kommittémotion 2020/21:1623 av Ann-Christine From Utterstedt m.fl. (SD) yrkande 31 föreslås ett tillkännagivande om att regeringen skyndsamt ska se till att Socialstyrelsens rekommendation om att äldreomsorgens medarbetare ska ha ”förmåga att förstå, tala, läsa och skriva svenska”, ändras till ett krav på att äldreomsorgens medarbetare enligt ett fastställt nationellt minimikrav ska behärska det svenska språket.

I kommittémotion 2020/21:2027 av Ann-Christine From Utterstedt m.fl. (SD) yrkande 63 föreslås ett tillkännagivande om att certifiering av nivå C1 i svenska språket ska vara ett krav vid nyanställningar för personal inom äldreomsorgen. I yrkande 64 föreslås ett tillkännagivande om att se till att redan anställd personal inom äldreomsorgen snarast ska genomgå en utbildning och certifiering av nivå C1 i svenska språket.

I kommittémotion 2020/21:3227 av Lina Nordquist m.fl. (L) yrkande 1 föreslås ett tillkännagivande om att anställda inom vård och omsorg ska ha tillräckliga kunskaper i svenska. Socialstyrelsen bör kräva att alla som arbetar inom vård och omsorg ska ha kunskaper på en viss nivå, anpassat efter yrke och arbetsuppgifter.

I kommittémotion 2020/21:3259 av Barbro Westerholm m.fl. (L) yrkande 13 föreslås ett tillkännagivande om att all personal inom äldreomsorgen måste behärska svenska språket i tal och skrift. Socialstyrelsens föreskrifter bör tydliggöra att personal inom äldreomsorgen (både på vård- och omsorgsboenden och i hemtjänsten) ska ha tillräckliga kunskaper i det svenska språket. Det ska finnas goda möjligheter till fortbildning.

Övriga kunskapsfrågor

I kommittémotion 2020/21:3259 av Barbro Westerholm m.fl. (L) yrkande 11 föreslås ett tillkännagivande om en nationell satsning på utbildning om missbruk och årsrika för personal inom äldreomsorgen.

I kommittémotion 2020/21:3276 av Lina Nordquist m.fl. (L) yrkande 11 föreslås ett tillkännagivande om ett utbildande uppdrag om mun- och tandhälsa.

Gällande rätt

Socialtjänstlagen

Av 3 kap. 3 § SoL framgår att insatser inom socialtjänsten ska vara av god kvalitet. För utförande av uppgifter inom socialtjänsten ska det finnas personal med lämplig utbildning och erfarenhet. Kvaliteten i verksamheten ska systematiskt och fortlöpande utvecklas och säkras.

Socialstyrelsens allmänna råd om grundläggande kunskaper hos personal som arbetar i socialtjänstens omsorg om äldre

I Socialstyrelsens allmänna råd (SOSFS 2011:12) om grundläggande kunskaper hos personal som arbetar i socialtjänstens omsorg om äldre ges rekommendationer till stöd för tillämpningen av bestämmelsen i 3 kap. 3 § andra stycket SoL om lämplig utbildning och erfarenhet. I de allmänna råden listas en rad kunskaper och förmågor som personalen bör ha inom följande områden:

- värdegrund, förhållningssätt och bedömningsförmåga
- kommunikation
- regelverk
- det normala åldrandet
- åldrandets sjukdomar
- funktionsbevarande omsorg m.m.
- social omsorg

- kroppsnära omsorg
- måltid, mat och näring
- skötsel av hemmet
- omsorg i livets slutskede
- hälso- och sjukvård m.m.

Inom området kommunikation framgår bl.a. att den personal som omfattas av dessa allmänna råd som minst bör ha förmåga att förstå, tala, läsa och skriva svenska.

Bakgrund och pågående arbete

Bemanningen inom äldreomsorgen

Socialstyrelsen publicerade 2019 en uppföljning av den s.k. bemannings-satsningen inom äldreomsorgen. Regeringen satsade under perioden 2015–2018 totalt 7 000 000 000 kronor för att öka bemanningen inom äldreomsorgen. Socialstyrelsen bedömer i slutrapporten att satsningen har bidragit till såväl ökad trygghet och kvalitet för den enskilde som utrymme för personalen att tillbringa mer tid med den enskilde. Enligt Socialstyrelsen beräknas satsningen ha finansierat i genomsnitt 4 800 årsarbetare. Medlen har främst använts till att öka tillgången på personal som arbetar nära de äldre, t.ex. vårdbiträden, undersköterskor, fysioterapeuter, arbetsterapeuter, dietister och arbetsledare på verksamhetsnivå. Den ökade bemanningen har kommit till användning inom såväl hemtjänst som särskilda boenden, korttidsboenden och dagverksamhet, och både kommunala och enskilda utförare har tagit del av medlen. Kommunerna har genom den ökade bemanningen bl.a. kunnat skapa team för trygg och säker hemgång efter sjukhusvistelse, öka bemanningen nattetid och vid måltider och öka kontinuiteten i bemanningen (Socialstyrelsen, Vård- och omsorg om äldre – Lägesrapport 2020).

Äldreomsorgslyftet m.m.

I budgetpropositionen för 2021 (prop. 2020/21:1 utg.omr. 9) anför regeringen att utbrottet av covid-19 har synliggjort det svåra bemanningsläge som inte minst vården och omsorgen om äldre står inför. Regeringen bedömer att det finns behov av att stödja kommunerna i syfte att höja kompetensen inom vård och omsorg om äldre hos såväl personal som chefer. Regeringen ser även ett behov av att främja undersköterskeyrket och att säkerställa att undersköterskors kompetens tas tillvara inom vården och omsorgen och regeringen förbereder därför en proposition med förslag om att undersköterska blir en skyddad yrkestitel.

Regeringen presenterade våren 2020 satsningen Äldreomsorgslyftet. Satsningen innebär att ny och befintlig personal ges möjlighet att genomgå utbildning till vårdbiträde eller undersköterska inom kommunal vuxen-utbildning eller motsvarande utbildning på folkhögskola på betald arbetstid. Staten kommer att finansiera kostnaden för den tid den anställda är

frånvarande på grund av studier till vårdbiträde eller undersköterska under 2020 och 2021. Utöver att utbilda sig till undersköterska eller vårdbiträde ges personalen även möjlighet att fortbilda sig genom kompetenshöjande utbildningar inom vård och omsorg. Satsningen bedöms även bidra till att underlätta möjligheterna att utbilda sig till undersköterska inför den planerade regleringen av yrket. Äldreomsorgslyftet föreslås fortsätta fram till 2023.

Inom ramen för Äldreomsorgslyftet avser regeringen även att skapa förutsättningar för att stärka kompetensen hos första linjens chefer. Från 2021 får första linjens chefer som arbetar inom vård och omsorg om äldre möjlighet att utbilda sig på arbetstid. Regeringen har föreslagit att sammanlagt 3 394 000 000 kronor ska avsättas för detta ändamål 2021.

I budgetpropositionen för 2021 föreslår regeringen även att kommunerna ska ges ett resurstillskott med 4 000 000 000 kronor årligen fr.o.m. 2021. Det handlar om ett bidrag som fördelas med en fördelningsnyckel där hänsyn tas till andelen äldre i respektive kommun.

Regeringen anför även att arbetssituationen för de anställda inom hälso- och sjukvården behöver bli bättre. Regeringen avser därför att införa ett statsbidrag för att främja ett hållbart arbetsliv inom hälso- och sjukvården. Det kan ske genom förbättrad arbetsmiljö, nya arbetssätt eller genom att man utvecklar arbetstidsmodeller. Regeringen föreslår att 195 miljoner kronor ska avsättas för de anställda inom omsorgen 2021.

Regeringen föreslår att sammanlagt 9 008 490 000 kronor anvisas till anslaget 4:5 Stimulansbidrag och åtgärder inom äldreområdet för 2021. I december 2020 ställde sig socialutskottet bakom regeringens förslag (bet. 2020/21:SoU1). Riksdagen biföll utskottets förslag till riksdagsbeslut (rskr. 2020/21:156, prot. 2020/21:56).

Uppdrag till Socialstyrelsen

Av Socialstyrelsens regleringsbrev för 2021 framgår att myndigheten har fått i uppdrag att fördela statsbidrag till kommunerna för att säkerställa en god vård och omsorg av äldre personer och under 2021 får använda 4 000 000 000 kronor för ändamålet (S S2019/04465 och S2020/09593 [delvis]). Medlen får användas utifrån lokala behov för att möjliggöra förbättringar och utveckling av verksamheten. Exempel på utvecklingsområden kan vara förbättrad arbetsmiljö och arbetsvillkor, arbete för personcentrerad vård och omsorg av personer med demenssjukdom, motverkande av ensamhet bland äldre, ökad personalkontinuiteten, förbättrad samverkan mellan socialtjänsten och den kommunala och regionala hälso- och sjukvården, förebyggande av smittspridning, utveckling av stöd till anhörigvårdare samt utveckling av informationssäkerheten och välfärdstekniken inom äldreomsorgen. Om bidraget används inom verksamhetsområden där kommunen har avtal med fristående aktörer ska dessa ha möjlighet att ta del av bidraget. Uppdraget ska redovisas till regeringen (Socialdepartementet) senast den 30 oktober 2022. Av redovisningen ska det framgå hur medlen har använts, hur tillskottet har

påverkat kommunens egen tilldelning av medel till äldreomsorgen och i vilken utsträckning som fristående aktörer fått tillgång till medlen.

Socialstyrelsen har även fått i uppdrag att betala ut medel till kommunerna för ett vidgat äldreomsorgslyft (S2021/00338). Socialstyrelsen får för uppdragets genomförande använda 3 394 000 000 kronor under 2021 och ska redovisa uppdraget senast den 31 oktober 2022.

Nationell samordnare för kompetensförsörjning inom vård och omsorg om äldre

Regeringen tillsatte hösten 2019 en särskild utredare, en nationell samordnare, för att stödja kommunerna i deras arbete med att skapa förutsättningar för en hållbar kompetensförsörjning inom den kommunalt finansierade vården och omsorgen om äldre (dir. 2019:77). Den nationella samordnaren ska stödja huvudmännen i deras situation, inte överta ansvaret. Samordnaren ska bl.a. initiera förändringsarbete i kommunalt finansierade verksamheter inom vård och omsorg i syfte att göra det möjligt att behålla och rekrytera personal, såväl kvinnor som män, föreslå och förmedla goda exempel på ändamålsenliga och kostnadseffektiva välfärdstekniska lösningar samt bidra till forum för erfarenhetsutbyte mellan kommuner för en god arbetsmiljö. Uppdraget ska redovisas senast den 15 juni 2021.

Fast omsorgskontakt i hemtjänsten

Enligt vad som anförs i avsnittet Äldreomsorgens organisation m.m. utsåg regeringen i augusti 2019 en särskild utredare med uppdrag att se över och lämna förslag på hur en fast omsorgskontakt kan införas i hemtjänsten (dir. 2019:52). Till den fasta omsorgskontakten ska en äldre person kunna vända sig för att exempelvis få stöd och svar på frågor om sina insatser och sin omsorg. Förutom att föreslå de författningsändringar som krävs för att införa en fast omsorgskontakt i hemtjänsten ska utredaren bl.a. bedöma och föreslå vilka kunskaper och vilken kompetens en fast omsorgskontakt bör ha för att kunna utföra sina arbetsuppgifter på ett betryggande sätt. Den 27 november 2020 överlämnade utredningen sitt betänkande Fast omsorgskontakt i hemtjänsten (SOU 2020:70). Utredningen föreslår att det i lag ska införas ett krav om fast omsorgskontakt. Förslaget innebär att äldre som har beviljats hemtjänst ska erbjudas en fast omsorgskontakt i syfte att tillgodose deras behov av kontinuitet, trygghet, individanpassad omsorg och samordning. Enligt förslaget ska den fasta omsorgskontakten ha yrkestiteln undersköterska. Betänkandet har remitterats. Sista dag att svara på remissen är den 19 mars 2021.

Stärkt kompetens i vård och omsorg

Utredningen om reglering av yrket undersköterska lämnade i april 2019 sitt slutbetänkande Stärkt kompetens i vård och omsorg (SOU 2019:20) med förslag om att den som har en undersköterskeexamen eller motsvarande

kompetens efter ansökan ska få ett bevis om rätt att få använda denna yrkestitel på hälso- och sjukvårdens område, socialtjänstens område eller enligt lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade. Utredningens förslag har remissbehandlats och bereds inom Regeringskansliet.

Av regeringens förteckning över propositioner som är avsedda att lämnas från mitten av januari 2021 och under återstoden av riksmötet (daterad den 12 januari 2021) framgår att regeringen planerar att lämna propositionen Stärkt kompetens i vård och omsorg – reglering av undersköterskeyrket till riksdagen den 23 mars 2021.

Fakta om äldreomsorgen – i ljuset av coronapandemin

I juni 2020 publicerade SKR rapporten Fakta om äldreomsorgen – i ljuset av coronapandemin. Rapporten innehåller fakta om hur utvecklingen sett ut över de senaste decennierna, hur de äldre själva ser på den vård och omsorg de får samt hur personalsituationen och de ekonomiska förutsättningarna för äldreomsorgens verksamheter ser ut.

I rapporten anförs att SKR och de fackliga organisationerna har en stor samsyn när det gäller frågan om att stärka kompetensförsörjningen i kommunal vård och omsorg. Ett sådant exempel är, enligt rapporten, det kompetenslyft för äldreomsorgen som regeringen presenterade i maj 2020. Enligt rapporten bygger satsningen på ett förslag från SKR och Kommunal. Tanken är dels att höja kompetensnivån hos den befintliga personalen, dels att attrahera permitterade och uppsagda personer från andra branscher att ta steget och yrkesväxla till ett arbete inom äldreomsorgen. Satsningen siktar också mot att fler tidsbegränsat anställda ska få relevant utbildning och bli tillsvidareanställda.

SKR anför att fler anställda med rätt kompetens i äldreomsorgen, färre tidsbegränsat anställda och fler heltidsanställda kommer att ge tryggare anställningar och därmed bättre villkor. Genom en stabilare bemanning kommer arbetsmiljön att förbättras för den befintliga personalen. Allt detta kommer att bidra till en stärkt kvalitet i äldreomsorgen.

I rapporten anförs vidare att SKR tillsammans med Kommunal sedan flera år tillbaka har arbetat för att heltidsarbete ska bli norm i kommuner och regioner (Heltidsresan). För detta krävs en grundläggande förändring av verksamhetens organisering.

När det gäller språkkompetens arbetar SKR med språkutvecklande arbetsplatser både enskilt och inom ramen för vård- och omsorgscollege. SKR vill också öka möjligheterna för personer i arbetslivet att kombinera jobb och språkundervisning och öka möjligheterna för kombinationsutbildningar, t.ex. att språkundervisning integreras med vård- och omsorgsutbildning.

Januariavtalet 2019

I den överenskommelse om 73 punkter som Socialdemokraterna, Centerpartiet, Liberalerna och Miljöpartiet ingick 2019, det s.k. januariavtalet, anger

de fyra partierna bl.a. att nyanlända snabbare ska komma in på arbetsmarknaden. Bland annat ska möjligheterna att lära sig yrkessvenska på jobbet förstärkas.

Yrkessvenska hos personal inom äldreomsorgen

I budgetpropositionen för 2021 (prop. 2020/21:1 utg.omr. 16) föreslog regeringen en riktad satsning på 31 000 000 kronor för att förbättra yrkessvenskan hos personal inom äldreomsorgen, t.ex. vårdbiträden och undersköterskor. I december 2020 ställde sig utbildningsutskottet bakom regeringens förslag (bet. 2020/21:UbU1). Riksdagen biföll utskottets förslag till riksdagsbeslut (rskr. 2020/21:141, prot. 2020/21:55).

Utvärdering av åtgärderna för att hantera utbrottet av det virus som orsakar sjukdomen covid-19

Som nämnts ovan gav regeringen i juni 2020 ett uppdrag åt en kommission att utvärdera regeringens, berörda förvaltningsmyndigheters, regionernas och kommunernas åtgärder för att begränsa spridningen av det virus som orsakar sjukdomen covid-19 och spridningens effekter (dir. 2020:74). Uppdraget ska slutredovisas senast den 28 februari 2022.

En första delredovisning, som avser deluppdraget om smittspridning inom vård och omsorg om äldre, överlämnades till regeringen den 15 december 2020. I delbetänkandet Äldreomsorgen under pandemin (SOU 2020:80) pekar kommissionen bl.a. på ett behov av högre bemanning, ökad kompetens och rimliga arbetsförhållanden. Kommissionen gör följande bedömning (s. 250):

Äldreomsorgen har strukturella och sedan länge välkända problem som måste åtgärdas. Det är nödvändigt att höja ambitionsnivån och att höja statusen på och attraktionskraften i omsorgsyrkorna för att kunna ge vård och omsorg av god kvalitet under en sådan kris som pandemin.

- Riksdag och regering måste se över vad som är en tillräcklig bemanning på särskilda boenden och i hemtjänsten, inte minst vad gäller vård och behandling av demenssjuka.
- Arbetsgivarna i äldreomsorgen måste förbättra anställningstryggheten och personalkontinuiteten samt kraftigt minska andelen personal med timanställning.
- Arbetsgivarna måste också förbättra förutsättningarna för ledarskap genom att se över ledningsstrukturer och organisering så att antalet medarbetare som en chef ansvarar för sänks väsentligt.
- Den medicinska kompetensen inom äldreomsorgen bör förstärkas genom exempelvis krav på minimiutbildningar för olika yrkeskategorier. Behovet av statliga utbildningsinsatser behöver i samband med det övervägas.
- Sjuksköterskekompetens bör som huvudregel finnas på plats på varje särskilt boende dygnet runt under veckans alla dagar.

- Kommunerna måste genomföra språkutbildningsinsatser för omsorgspersonal som saknar tillfredsställande språkkunskaper.
- Den nödvändiga ambitionshöjningen kan kräva stöd av statliga insatser.

Stöd till socialtjänsten i fråga om äldre med risk- eller missbruk av alkohol

År 2019 gjorde Socialstyrelsen har gjort en förstudie för att identifiera vilket behov av stöd och vägledning det finns hos personalen inom socialtjänsten och hemsjukvården när det gäller äldre med missbruk (Förstudie om behov av stöd till socialtjänsten om äldre med risk- eller missbruk av alkohol). Enligt förstudien behöver omsorgspersonalen stöd och vägledning när det gäller fakta om missbruk, bemötande och delaktighet, etiska frågor, roller och mandat samt vissa juridiska frågor. Det behövs också stöd riktat till ledningsnivå. Ett sådant stöd skulle kunna bidra till ett lokalt utvecklingsarbete, bl.a. genom att man lokalt tar fram rutiner för att säkra kvalitet, samverka mellan missbruks- och beroendeverksamheten i kommunen och äldreomsorgen samt stödja personalen.

Uppdrag att ta fram stöd för god munhälsa för kvinnor och män med demenssjukdom

I Socialstyrelsens regleringsbrev för 2020 fick myndigheten i uppdrag att ta fram en webbutbildning i munvård till vård- och omsorgspersonal (S2020/00603/FS). I uppdraget ska Socialstyrelsen utveckla en webbaserad utbildning i munhälsa och munvård. Utbildningen ska omfatta kunskap för att identifiera ohälsa och problem i munnen samt ge kunskap om hur vård- och omsorgspersonal kan ge munvård till personer med särskilda behov och sjukdomstillstånd. En målgrupp är personalen som arbetar inom vård och omsorg om personer med demenssjukdom. Uppdraget ska redovisas den 1 mars 2021.

I september 2020 fick Socialstyrelsen i uppdrag att ta fram och sprida stöd för god munhälsa för kvinnor och män med demenssjukdom (S2020/05411/SOF). Socialstyrelsen ska samtala med Svenskt Demenscentrum samt kompetenscentrum inom området munhälsa för äldre. Myndigheten ska också ta hänsyn till pågående regeringsuppdrag att utveckla en webbaserad utbildning i munhälsa för vård- och omsorgspersonal. Socialstyrelsen ska senast den 1 juni 2021 redovisa uppdraget till Socialdepartementet.

Svar på interpellationer och skriftliga frågor

Den 3 juni 2020 besvarade socialminister Lena Hallengren (S) en skriftlig fråga om regeringens äldresatsning (fr. 2019/20:1427). Socialministern anförde bl.a. följande i sitt svar:

Ann-Christine From Utterstedt har frågat mig hur många utbildningsplatser som behövs för att tillgodose det egentliga behovet av behörig och kompetent äldreomsorgspersonal.

Kvaliteten och säkerheten i svensk äldreomsorg avgörs bland annat av vilka förutsättningar Sveriges undersköterskor och vårdbiträden får för att utföra sitt arbete. Utbrottet av det nya coronaviruset har synliggjort det svåra bemanningsläge som äldreomsorgen står inför. För att klara såväl

den kortsiktiga som långsiktiga kompetensförsörjningen, är det viktigt att skapa förutsättningar för att behålla befintlig personal, attrahera yrkeserfarna personal samt rekrytera ny personal. Det är också viktigt att den personal som anställs har rätt kompetens för sina arbetsuppgifter och att personalen får goda förutsättningar för att utföra sitt arbete.

Mot denna bakgrund presenterade regeringen Äldreomsorgslyftet som ska stärka förutsättningarna till att vidareutbilda sig eller yrkesväxla till vårdbiträde eller undersköterska. Satsningen planeras att omfatta cirka 2,2 miljarder kronor under 2020–2021. Arbetsmarknadens parter har kompletterat satsningen med en överenskommelse om tillsvidareanställningar på heltid. Tillsammans bedöms det leda till att cirka 10 000 nya och befintliga medarbetare inom äldreomsorgen får möjlighet till fast tjänst på heltid och att utbilda sig till vårdbiträde eller undersköterska på betald arbetstid.

Regeringen bedömer att äldreomsorgslyftet kommer att bidra till att stärka kompetensen inom äldreomsorgen och förhoppningsvis attrahera fler att söka sig till dessa yrken. Det är individens behov och intresse som främst styr hur många utbildningsplatser som behövs och regeringen följer utvecklingen med stort intresse.

Den 10 september 2020 besvarade socialminister Lena Hallengren (S) en interpellation om kompetensutveckling inom sjukvården och äldreomsorgen (ip. 2019/20:454, prot. 2020/21:5). Socialministern anförde bl.a. följande i sitt svar (anf. 16):

Amineh Kakabaveh har frågat mig om jag och regeringen avser att satsa på en ökad språk- och kompetensutveckling för undersköterskor inom sjukvård och äldreomsorg. Amineh Kakabaveh har också frågat vad jag och regeringen avser att göra för att de som jobbar inom äldreomsorgen ska få trygga anställningar och en högre yrkesstatus. Slutligen har Amineh Kakabaveh frågat vad jag och regeringen ska göra för att män i större utsträckning ska söka sig till yrket undersköterska.

Huvudansvaret för kvaliteten i den svenska äldreomsorgen ligger på kommunerna som huvudmän för verksamheter såväl i egen som i privat regi. Det nya coronaviruset har synliggjort brister när det gäller vård och omsorg om äldre. Det har bland annat blivit tydligt att personalen måste få bättre förutsättningar att utföra sitt arbete på ett säkert sätt och att kompetensen behöver stärkas. Det är grundläggande för kvaliteten i äldreomsorgen att de anställda kan kommunicera med de äldre. Ämnet svenska ingår redan sedan tidigare som ett obligatoriskt ämne på gymnasieskolans vård och omsorgsprogram.

Inte minst är undersköterskans kompetens betydelsefull för säkerhet i vård och omsorg om äldre. En särskild utredare tillsattes hösten 2017 och lämnade våren 2019 förslag om att införa en skyddad yrkestitel för yrket undersköterska. En sådan reglering, bedömde utredaren, kommer att tydliggöra både vad yrket innebär och vilka kunskaper som behövs för att arbeta som undersköterska.

Staten stöder kommunerna genom flera olika initiativ. För att direkt höja kompetensen finansierar regeringen under 2020 och 2021 också Äldreomsorgslyftet.

Vidare satsar staten 54 miljoner kronor under 2020 på regional yrkesinriktad vuxenutbildning inom vård- och omsorgsutbildningar. Därutöver har folkhögskolan tillförts 50 miljoner kronor under 2020 för en utbyggnad av allmän kurs och yrkesutbildningar, med tyngdpunkt på utbildningar inom vård och omsorg.

I den sakpolitiska överenskommelse som slutits mellan Socialdemokraterna, Centerpartiet, Liberalerna och Miljöpartiet de gröna anges att möjligheterna att lära sig yrkessvenska på jobbet ska förstärkas.

En annan åtgärd är att regeringen hösten 2019 tillsatte en nationell samordnare som ska främja en hållbar kompetensförsörjning inom verksamheterna. Samordnaren ska stödja kommunerna genom att bland annat stimulera förändringsarbete för en attraktivare arbetsmiljö, stärka ledarskapet samt föreslå välfärdstekniska lösningar som kan avlasta personalen.

Den 18 december 2019 besvarade socialminister Lena Hallengren (S) en skriftlig fråga om språkkrav för personal inom äldreomsorgen (fr. 2019/20:549). Socialministern anförde bl.a. följande i sitt svar:

Ann-Christine From Utterstedt har frågat mig vad jag avser att göra för att komma till rätta med de bristande språkkunskaperna inom äldreomsorgen.

Språkkunskaper och förmåga att kommunicera både muntligt och skriftligt är en grundförutsättning för att personalen ska kunna utföra arbetet inom äldreomsorgen på ett säkert sätt. Det är även centralt att personalen besitter rätt kompetens för sina arbetsuppgifter, för att äldre ska känna sig trygga med den vård och omsorg som ges. Det är också viktigt att anhöriga känner sig trygga med att kommunikationen fungerar.

Den största yrkesgruppen inom äldreomsorgen är undersköterskor. Regeringen gav år 2017 en särskild utredare uppdraget att se över hur yrket kan regleras. I utredningens betänkande Stärkt kompetens i vård och omsorg (SOU 2019:20) föreslogs en skyddad yrkestitel för yrkesgruppen. Utredningen gjorde också en kartläggning av undersköterskans arbetsuppgifter och kompetens. Kartläggningen uppmärksammade bl.a. verksamhetsföreträdarnas uppfattning om en utbredd förekomst av bristande språkkunskaperna hos yrkesgruppen.

I betänkandet föreslås att en reformerad gymnasieutbildning ska ligga till grund för reformen. Utredaren anser att en skyddad yrkestitel och en reformerad gymnasieutbildning kommer att bidra till en enhetlig kompetensnivå för undersköterskor, inklusive vad gäller skriftlig och muntlig kommunikation. Därmed bedömer utredningen att ökad kvalitet och säkerhet för den äldre kan uppnås i högre utsträckning än idag. Förslagen bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

Den 15 januari 2020 besvarade socialminister Lena Hallengren (S) en skriftlig fråga om delade turer (fr. 2019/20:670). Socialministern anförde följande i sitt svar:

Ann-Christine From Utterstedt har frågat mig när jag och regeringen avser att göra verkstad av löftena och slopa de delade turerna inom äldreomsorgen.

En god arbetsmiljö för personal inom äldreomsorgen är en viktig och angelägen fråga för att klara kompetensförsörjningens utmaningar. För att Sveriges äldre ska få vård och omsorg med kvalitet och säkerhet behöver chefer och medarbetare få goda förutsättningar att utföra sitt arbete.

Regeringen tillsatte den 7 november förra året en nationell samordnare, Göran Johnsson, som har uppdraget att främja en god arbetsmiljö inom

kommunalt finansierad vård och omsorg om äldre. Samordnaren ska bl.a. sprida goda exempel på arbetssätt, initiera förändringsarbete samt stödja kommunerna i arbetet med en hållbar kompetensförsörjning. Inom ramen för uppdraget finns möjlighet att uppmärksamma frågan om delade turer.

Tidigare riksdagsbehandling

Motionsyrkanden om bl.a. kompetens, bemanning och kunskap (bl.a. språkkunskaper) inom äldreomsorgen behandlades senast i betänkande 2019/20:SoU4 Äldrefrågor. Motionsyrkandena avstyrktes (s. 26). Riksdagen biföll utskottets förslag till riksdagsbeslut (prot. 2019/20:74).

Utskottets ställningstagande

Utskottet välkomnar regeringens satsning Äldreomsorgslyftet. Satsningen innebär bl.a. att ny och befintlig personal ges möjlighet att genomgå utbildning till vårdbiträde eller undersköterska inom kommunal vuxenutbildning eller motsvarande utbildning på folkhögskola på betald arbetstid. Personalen ges även möjlighet att fortbilda sig genom kompetenshöjande utbildningar inom vård och omsorg. Inom ramen för Äldreomsorgslyftet avser regeringen också att skapa förutsättningar för att stärka kompetensen hos första linjens chefer. Utskottet noterar vidare att regeringen avser att införa ett statsbidrag för att främja ett hållbart arbetsliv inom hälso- och sjukvården. Det kan ske genom förbättrad arbetsmiljö, nya arbetssätt eller utvecklade arbetstidsmodeller. Det är även positivt att regeringen hösten 2019 tillsatte en nationell samordnare som ska främja en hållbar kompetensförsörjning inom verksamheterna. Samordnaren ska stödja kommunerna genom att bl.a. stimulera förändringsarbete för en attraktivare arbetsmiljö, stärka ledarskapet samt föreslå välfärdstekniska lösningar som kan avlasta personalen.

Utskottet noterar vidare att utredningen om fast omsorgskontakt i hemtjänsten har lämnat sitt betänkande (SOU 2020:70). Förslaget innebär att äldre som har beviljats hemtjänst ska erbjudas en fast omsorgskontakt i syfte att tillgodose deras behov av kontinuitet, trygghet, individanpassad omsorg och samordning. Det är även positivt att regeringen har aviserat propositionen Stärkt kompetens i vård och omsorg – reglering av undersköterskeyrket.

Mot denna bakgrund anser utskottet inte att regeringen behöver ta några initiativ med anledning av motionerna 2020/21:264 (SD) yrkandena 1 och 2, 2020/21:654 (SD) yrkande 4, 2020/21:842 (S), 2020/21:856 (S), 2020/21:1623 (SD) yrkandena 21–29, 2020/21:1701 (M) yrkande 2, 2020/21:2027 (SD) yrkandena 53–59, 62 och 68, 2020/21:2696 (MP) yrkande 4 och 2020/21:3203 (KD) yrkandena 23, 24 och 26–28. Motionsyrkandena bör avslås.

I Coronakommissionens första delredovisning Äldreomsorgen under pandemin (SOU 2020:80) görs bl.a. bedömningen att personalkontinuiteten inom äldreomsorgen måste förbättras. Utskottet delar denna uppfattning. Kontinuitet skapar trygghet för vårdtagaren och bidrar till en god arbetsmiljö

för personalen. Utskottet anser därför att regeringen bör vidta åtgärder för att förbättra personalkontinuiteten inom äldreomsorgen. Utskottet föreslår att riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anfört och tillkännager detta för regeringen. Motionerna 2020/21:3136 (M) yrkande 17, 2020/21:3137 (M) yrkande 24 och 2020/21:3203 (KD) yrkande 3 bör bifallas. Motionerna 2020/21:3203 (KD) yrkandena 22 och 25 samt 2020/21:3259 (L) yrkande 12 bör bifallas delvis.

Enligt utskottet är det viktigt att äldreomsorgens personal behärskar det svenska språket. Detta är en säkerhetsaspekt så att föreskrifter, dokumentation, vård och omsorgsprogram samt läkemedelsföreskrifter m.m. kan följas. Utskottet anser därför att regeringen bör se över vilka kunskapskrav i det svenska språket som ska gälla för äldreomsorgens personal. Utskottet föreslår att riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anfört och tillkännager detta för regeringen. Motionerna 2020/21:3136 (M) yrkande 20, 2020/21:3137 (M) yrkande 22, 2020/21:3227 (L) yrkande 1 och 2020/21:3259 (L) yrkande 13 bör bifallas. Motionerna 2020/21:1623 (SD) yrkande 31 och 2020/21:1701 (M) yrkande 1 bör bifallas delvis. Motionerna 2020/21:1701 (M) yrkande 3 och 2020/21:2027 (SD) yrkandena 63 och 64 bör avslås.

Utskottet noterar att Socialstyrelsen har gjort en förstudie för att identifiera vilket behov av stöd och vägledning det finns hos personalen inom socialtjänsten och hemsjukvården när det gäller äldre med missbruk. Socialstyrelsen har även i uppdrag att ta fram en webbutbildning i munvård till vård- och omsorgspersonal samt att ta fram och sprida stöd för god munhälsa för kvinnor och män med demenssjukdom. Mot denna bakgrund anser utskottet inte att riksdagen behöver ta några initiativ med anledning av motionerna 2020/21:3259 (L) yrkande 11 och 2020/21:3276 (L) yrkande 11. Motionsyrkandena bör avslås.

Boendefrågor

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om boendefrågor.

Jämför reservation 17 (M), 18 (SD), 19 (C) och 20 (KD).

Motionerna

I kommittémotion 2020/21:3137 av Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M) yrkande 10 föreslås ett tillkännagivande om att göra en översyn av utvecklandet av olika boendeformer. Motionärerna föreslår att regeringen ger lämplig myndighet i uppdrag att göra en sådan översyn.

I motion 2020/21:2563 av Ann-Britt Åsebol (M) föreslås ett tillkännagivande om att se över hur den fysiska utformningen av våra äldreboenden kan förbättra livskvaliteten och säkra en god levnadsstandard.

I partimotion 2020/21:3203 av Ebba Busch m.fl. (KD) yrkande 12 föreslås ett tillkännagivande om att införa en äldreboendegaranti. Den som fyllt 85 år ska ha en lagstadgad rätt att få flytta till ett anpassat boende som t.ex. särskilt boende eller trygghetsboende när personen själv bedömer att behovet finns (yrkande 13). I yrkande 14 föreslås ett tillkännagivande om att utveckla möjligheten att bygga mer flexibla särskilda boenden och trygghetsboenden inom samma fastighet. I yrkandena 15–17 och 19 föreslås tillkännagivanden om att fler anpassade boenden ska byggas, om att införa en prestationsbaserad ersättning till kommuner som verkställer beslut om plats på särskilt boende inom tre månader, om att stärka äldres rätt att få tillgång till en anvisad plats på särskilt boende inom tre månader samt om att ekonomiskt kompensera den som inte får plats på boende i tid. I yrkande 20 föreslås ett tillkännagivande om gemenskapsvårdar.

I kommittémotion 2020/21:3408 av Larry Söder m.fl. (KD) yrkande 33 föreslås ett tillkännagivande om att utöka investeringsstöd för byggande av äldreboenden.

I motion 2020/21:3055 av Emma Hult m.fl. (MP) yrkande 2 föreslås ett tillkännagivande om att utveckla boendeformerna för äldre.

Gällande rätt

Socialtjänstlagen

Av 4 kap. 1 § SoL framgår att den som inte själv kan tillgodose sina behov eller kan få dem tillgodosedda på något annat sätt har rätt till bistånd av socialnämnden för sin försörjning (försörjningsstöd) och för sin livsföring i övrigt.

Socialtjänstens omsorg om äldre ska enligt 5 kap. 4 § SoL inriktas på att äldre personer får leva ett värdigt liv och känna välbefinnande (värdegrund). Socialnämnden ska vidare verka för att äldre människor får möjlighet att leva och bo självständigt under trygga förhållanden och ha en aktiv och meningsfull tillvaro i gemenskap med andra. Enligt 5 kap. 5 § SoL ska socialnämnden verka för att äldre människor får goda bostäder och därutöver ge dem som behöver det stöd och hjälp i hemmet och annan lättåtkomlig service. Kommunen ska inrätta särskilda boendeformer för service och omvårdnad för äldre människor som behöver särskilt stöd. Kommunen får även inrätta särskilda boendeformer för äldre människor som främst behöver stöd och hjälp i boendet och annan lättåtkomlig service och som därutöver har behov av att bryta oönskad isolering. Den äldre personen ska, så långt det är möjligt, kunna välja när och hur stöd och hjälp i boendet och annan lättåtkomlig service ska ges.

Av 16 kap. 6 a § SoL framgår att en kommun som inte inom skälig tid tillhandahåller bistånd enligt 4 kap. 1 § som någon är berättigad till enligt ett beslut av socialnämnden ska åläggas att betala en särskild avgift. Detsamma gäller en kommun som inte inom skälig tid på nytt tillhandahåller biståndet efter det att verkställigheten av ett sådant beslut avbrutits. Av 16 kap. 6 b §

framgår att den särskilda avgiften fastställs till lägst 10 000 kronor och högst 1 miljon kronor. Frågor om särskild avgift prövas efter ansökan av Inspektionen för vård och omsorg (IVO) av den förvaltningsrätt inom vars domkrets kommunen ligger (16 kap. 6 c §).

Förordningen om statligt stöd för att anordna och tillhandahålla bostäder för äldre personer

Enligt förordningen (2016:848) om statligt stöd för att anordna och tillhandahålla bostäder för äldre personer får stöd lämnas till en fastighetsägare, tomträttsinnehavare eller någon som avser att anordna bostäder på ofri grund. Syftet med stödet är att främja en ökning av antalet bostäder för äldre personer. Enligt 3 § får stöd, i mån av tillgång på medel, lämnas för att stimulera ny- eller ombyggnad av hyresbostäder som utgör sådana särskilda boendeformer som avses i 5 kap. 5 § SoL, ny- eller ombyggnad av hyresbostäder för äldre personer på den ordinarie bostadsmarknaden eller anpassning av gemensamma utrymmen i eller i anslutning till byggnad som upplåts med hyresrätt, kooperativ hyresrätt eller bostadsrätt.

Bakgrund och pågående arbete

Uppdrag att beskriva behovet av och tillgången till särskilda boendeformer för äldre

I september 2019 gav regeringen Socialstyrelsen i uppdrag att på nationell nivå beskriva behoven av och tillgången till platser dels i särskilda boenden för äldre, dels i biståndsbedömda trygghetsboenden (S2019/03789/FST). I uppdraget ingår att analysera vad som utmärker de kommuner som har brist på särskilda boendeformer för äldre jämfört med de kommuner som inte har det. Utifrån aktuellt kunskapsläge ska myndigheten också ge förslag på hur utvecklingen av antalet platser kan följas framöver. Socialstyrelsen ska i uppdraget samråda med Boverket, IVO, SKR och andra relevanta aktörer. Socialstyrelsen redovisade uppdraget till Regeringskansliet den 31 januari 2021 i rapporten Behov av och tillgång till särskilda boendeformer för äldre.

Statligt stöd för att anordna och tillhandahålla bostäder för äldre personer

Den 15 november 2016 trädde förordningen (2016:848) om statligt stöd för att anordna och tillhandahålla bostäder för äldre personer i kraft. Stöd lämnas för ny- och ombyggnad av särskilda boendeformer för äldre, för ny- och ombyggnad av hyresbostäder för äldre på den ordinarie bostadsmarknaden samt för anpassning av gemensamma utrymmen i befintliga hyres- eller bostadsrättsbostäder. Stöd får även lämnas för biståndsbedömt trygghetsboende. Under 2019 avsattes 695 500 000 kronor till ändamålet, och för 2020 avsattes 500 000 000 kronor i investeringsstöd.

Av budgetpropositionen för 2021 (prop. 2020/21:1 utg.omr. 9) framgår att regeringen avser att besluta om investeringsstöd för att stimulera om- och nybyggnad av särskilda boenden samt bostäder på den ordinarie bostadsmarknaden som riktar sig till personer över 65 år. I december 2020 ställde sig socialutskottet bakom regeringens förslag (bet. 2020/21:SoU1). Riksdagen biföll utskottets förslag till riksdagsbeslut (rskr. 2020/21:156, prot. 2020/21:56).

Biståndsbedömt trygghetsboende

I april 2019 infördes en ny biståndsbedömd särskild boendeform för äldre – biståndsbedömt trygghetsboende för äldre. Insatsen syftar till att öka tryggheten för äldre personer som inte är trygga med att bo kvar hemma. Målgruppen behöver inte vård och omsorg dygnet runt, utan insatsen syftar till att bryta isoleringen och öka tryggheten genom bl.a. gemensamma måltider och aktiviteter.

Vård och omsorg om äldre – Lägesrapport 2020

Av Socialstyrelsens rapport *Vård och omsorg om äldre – Lägesrapport 2020* framgår att medianvårdtiden i särskilda boenden varierar mellan kommuner. En längre medianvårdtid innebär i regel att fler platser krävs på särskilda boenden eftersom de äldre bor där en längre tid. De tre kommunerna som har kortast medianvårdtid har en tid på 150–300 dagar. I de kommunerna med längst medianvårdtid är den över 1 401 dagar. Medianvårdtiden för riket är 720 dagar. Vidare framgår det att väntetiden till särskilt boende ökade med 14 dagar 2018–2019 och ligger på 67 dagar.

Tidigare riksdagsbehandling

Motionsyrkanden om olika boendefrågor behandlades senast i betänkande 2019/20:SoU4 Äldrefrågor. Motionsyrkandena avstyrktes (s. 34). Riksdagen biföll utskottets förslag till riksdagsbeslut (prot. 2019/20:74).

Utskottets ställningstagande

Tillgången till bostäder för äldre är en central fråga för att klara den demografiska utvecklingen. Utskottet är därför positivt till dels regeringens fortsatta satsning på investeringsstöd för fler bostäder till äldre, dels kommunernas möjligheter att inrätta biståndsbedömda trygghetsboende för äldre människor som främst behöver stöd och hjälp i boendet och annan lättåtkomlig service och som därutöver har behov av att bryta oönskad isolering. Utskottet välkomnar även Socialstyrelsens uppdrag att på nationell nivå beskriva behoven av och tillgången till platser dels i särskilda boenden för äldre, dels i biståndsbedömda trygghetsboenden.

Utskottet anser inte att det är nödvändigt att för närvarande föreslå någon åtgärd från riksdagen med anledning av motionerna 2020/21:2563 (M), 2020/21:3055 (MP) yrkande 2, 2020/21:3137 (M) yrkande 10, 2020/21:3203 (KD) yrkandena 12–17, 19 och 20 samt 2020/21:3408 (KD) yrkande 33. Motionsyrkandena bör avslås.

Tillsyn

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om tillsyn.
Jämför reservation 21 (SD).

Motionerna

I kommittémotion 2020/21:2027 av Ann-Christine From Utterstedt m.fl. (SD) yrkande 4 föreslås ett tillkännagivande om att IVO bör få de ekonomiska resurser som krävs för att arbeta upp en fullgod kapacitet vad gäller struktur och personal. I yrkande 5 föreslås ett tillkännagivande om att IVO:s tillsyn av äldreboenden ska utökas samt att besöken ska vara oanmälda. I yrkande 6 föreslås ett tillkännagivande om att öka IVO:s möjligheter att stänga verksamheter efter allvarlig misskötsel. Slutligen föreslås i yrkande 65 ett tillkännagivande om att IVO:s tillsyn av äldreomsorg även ska omfatta att personalens språkkunskaper kan styrkas.

I motion 2020/21:2054 av Caroline Helmersson Olsson m.fl. (S) yrkande 3 föreslås ett tillkännagivande om att se över möjligheten att mer frekvent kontrollera att arbetsgivare inom vård och omsorg följer de regler de har.

Gällande rätt

Enligt 13 kap. 1 § SoL utövar IVO tillsyn över socialtjänsten. Tillsynen över enskild verksamhet avser bl.a. sådan verksamhet för vilken det krävs tillstånd enligt 7 kap. 1 § första stycket. Tillsynen innebär granskning av att verksamheten uppfyller föreskrivna krav och mål (13 kap. 2 §). IVO ska inom ramen för sin tillsyn dels lämna råd och ge vägledning, dels kontrollera att brister och missförhållanden avhjälps, dels förmedla kunskap och erfarenheter som erhålls genom tillsynen och dels informera och ge råd till allmänheten (13 kap. 3 §).

Av 13 kap. 8 § framgår att om IVO finner att det i verksamhet som står under tillsyn enligt denna lag förekommer ett missförhållande som har betydelse för enskildas möjligheter att få de insatser de har rätt till får inspektionen förelägga den som svarar för verksamheten att avhjälpa missförhållandet. Om inspektionen finner att kraven i 7 kap. 2 § andra, tredje och fjärde styckena inte är uppfyllda i verksamhet som beviljats tillstånd, eller att en sådan förändring som avses i 7 kap. 2 a § inte har anmälts, får

inspektionen förelägga den som beviljats tillståndet att avhjälpa bristen. Ett föreläggande ska innehålla uppgifter om de åtgärder som inspektionen anser nödvändiga för att det påtalade missförhållandet eller bristen ska kunna avhjälpas. Ett beslut om föreläggande får förenas med vite.

Om ett missförhållande enligt 8 § första stycket är allvarligt och IVO:s föreläggande inte följts, får inspektionen besluta att helt eller delvis återkalla tillståndet för verksamheten. Om verksamheten inte är tillståndspliktig får inspektionen i stället besluta att helt eller delvis förbjuda fortsatt verksamhet. Om missförhållandet innebär fara för enskildas liv, hälsa eller personliga säkerhet i övrigt får inspektionen utan föregående föreläggande besluta att helt eller delvis återkalla tillståndet för verksamheten. Om verksamheten inte är tillståndspliktig får inspektionen i stället besluta att helt eller delvis förbjuda fortsatt verksamhet. Ett tillstånd att bedriva verksamhet får även återkallas utan föregående föreläggande om tillståndshavaren inte uppfyller kraven i 7 kap. 2 § andra, tredje och fjärde styckena (13 kap. 9 § SoL).

Bakgrund och pågående arbete

IVO:s tillsyn

IVO ansvarar för tillsyn över hälso- och sjukvård, hälso- och sjukvårdspersonal, socialtjänst och verksamhet enligt lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade. Inom socialtjänsten bedriver IVO bl.a. tillsyn över handläggning av ärenden, hur kommunerna bedriver uppsökande verksamhet och själva utförandet av insatserna samt att verksamheter enligt socialtjänstlagen bedrivs tryggt och säkert och är av god kvalitet. Tillsynen omfattar bl.a. äldreboenden och hemtjänstverksamhet. Tillsynen ska bidra till en säker vård och omsorg av god kvalitet och gå till på det sätt som bäst gagnar vård- och omsorgstagarna.

IVO använder olika metoder i sin tillsyn för att samla in information som ligger till grund för myndighetens bedömning och beslut. De vanligaste metoderna är att IVO granskar olika typer av dokument som journaler inklusive vårdplaner, genomförandeplaner, avvikelser samt mer övergripande dokument som patientsäkerhetsberättelser och liknande. Vid viss tillsyn gör IVO också inspektioner. Dessa kan vara föranmälda eller oanmälda.

Enligt regeringens instruktion ska tillsynen genomföras av ett patient- och brukarperspektiv. Redan i planeringen av en tillsyn kan IVO samråda med patient- och brukarorganisationer om vad som är väsentligt att granska utifrån ett patient- och brukarperspektiv.

Under 2020 genomförde IVO två större nationella granskningar av äldreomsorgen med anledning av coronapandemin.

Anslaget 1:12 Inspektionen för vård och omsorg

I budgetpropositionen för 2021 (prop. 2020/21:1 utg.omr. 9) föreslår regeringen att 754 427 000 kronor anvisas till anslaget 1:12 Inspektionen för vård och omsorg för 2021. Anslaget får användas för IVO:s

förvaltningsutgifter. I december 2020 ställde sig socialutskottet bakom regeringens förslag (bet. 2020/21:SoU1). Riksdagen biföll utskottets förslag till riksdagsbeslut (rskr. 2020/21:156, prot. 2020/21:56).

Arbetsmiljöverkets tillsyn av arbetsmiljön inom äldreomsorgen

Med utgångspunkt från regeringens nationella arbetsmiljöstrategi 2016–2020 lämnades ett uppdrag till Arbetsmiljöverket att genomföra en tillsyn av arbetsmiljön inom äldreomsorgen (A2016/00159/ARM). Syftet med den nationella tillsynen är att minska den höga sjukfrånvaron och antalet arbets-sjukdomar, belastningsskador och olyckor. I mars 2020 publicerades Projektrapport Äldreomsorgen 2017–2019. Riskfylld arbetsmiljö – utmaningar för framtidens äldreomsorg (2018/007023).

Av rapporten framgår att Arbetsmiljöverket under tre år har inspekterat hemtjänst och äldreboenden för att kontrollera att det förebyggande arbetsmiljöarbetet genomförs enligt de lagar och regler som gäller. Resultatet visar att 87 procent av de inspekterade arbetsställena har fått krav på att åtgärda brister i arbetsmiljön för personalen. Målet med tillsynsinsatsen har varit att bidra till förbättrade arbetsmiljöförhållanden för personal i äldreomsorgen såväl inom hemtjänsten som på äldreboenden.

Tidigare riksdagsbehandling

Motionsyrkanden om bl.a. statlig tillsyn behandlades senast i betänkande 2018/19:SoU13 Äldrefrågor. Motionsyrkandena avstyrktes (s. 24). Riksdagen biföll utskottets förslag till riksdagsbeslut (prot. 2018/19:69).

Utskottets ställningstagande

IVO har ett mycket viktigt tillsynsuppdrag vars syfte är att granska att befolkningen får vård och omsorg som är säker, har god kvalitet och bedrivs i enlighet med lagar och andra föreskrifter. Utskottet noterar att riksdagen nyligen har beslutat om IVO:s budget för 2021. Vidare noterar utskottet att Arbetsmiljöverket har genomfört en tillsyn av arbetsmiljön inom äldreomsorgen. Utskottet anser inte att riksdagen behöver vidta några åtgärder med anledning av motionerna 2020/21:2027 (SD) yrkandena 4–6 och 65 samt 2020/21:2054 (S) yrkande 3. Motionsyrkandena bör avslås.

Avgifter

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om avgifter.
Jämför reservation 22 (SD).

Motionerna

I kommittémotion 2020/21:2027 av Ann-Christine From Utterstedt m.fl. (SD) yrkande 22 föreslås ett tillkännagivande om att införa nationella riktlinjer som anger att betalningsansvaret för larm ska ligga på kommunen.

I motion 2020/21:2020 av Anna Vikström (S) yrkandena 1 och 2 föreslås tillkännagivanden om att kommunernas möjligheter att ta ut icke inkomstprövade måltidsavgifter bör ses över för att minska risken att medel för den enskilde saknas för utgifter som ingår i förbehållsbeloppet och om att kommunerna ska vara skyldiga att redovisa självkostnaden för måltider på särskilda boenden för att minska risken att måltidsavgifter från boende blir en finansieringskälla.

Gällande rätt

Kommunallagen

En kommun har enligt kommunallagen (2017:725) rätt att ta ut avgifter för tjänster och nyttigheter som de tillhandahåller (2 kap. 5 §). Kommunerna får inte ta ut högre avgifter än vad som motsvarar kostnaderna för de tjänster eller nyttigheter som de tillhandahåller (2 kap. 6 §).

Socialtjänstlagen

Bestämmelserna om kommunernas rätt att ta ut avgifter inom äldreomsorgen finns i 8 kap. SoL. Enligt 8 kap. 5 § får den enskildes avgifter för hemtjänst och dagverksamhet, tillsammans med avgifter som avses i 17 kap. 8 § första stycket 1 och 2 HSL, uppgå till högst en tolfedel av 0,5392 prisbasbelopp per månad. För en bostad i ett särskilt boende får den enskildes avgifter uppgå till högst en tolfedel av 0,5539 prisbasbelopp per månad.

Enligt 8 kap. 5 § SoL får avgifterna inte uppgå till ett så stort belopp att den enskilde inte förbehålls tillräckliga medel av sitt avgiftsunderlag för sina personliga behov och andra normala levnadskostnader (förbehållsbelopp). När avgifterna fastställs ska kommunen dessutom försäkra sig om att omsorgstagarens make eller sambo inte drabbas av en oskäligt försämrad ekonomisk situation (8 kap. 6 § SoL).

Bakgrund och pågående arbete

Svar på skriftlig fråga

Den 27 november 2019 besvarade socialminister Lena Hallengren (S) en skriftlig fråga om måltidsavgifter i äldreomsorgen (fr. 2019/20:447). Socialministern anförde följande:

Anna Vikström har frågat mig hur jag ser på att begränsa kommunernas möjligheter att ta ut icke inkomstprövade måltidsavgifter i de fall där medel inte finns som räcker till utgifter som ingår i förbehållsbeloppet?

Kommunen ska följa det regelverk som gäller. En kommun har enligt kommunallagen (2017:725) rätt att ta ut avgifter, men avgifterna får inte överstiga kommunens självkostnader för de tjänster eller nyttigheter som ges. Om en kommun väljer att, utöver avgiften för en plats i särskilt boende, ta ut en separat avgift för mat, får inte heller avgiften för maten vara högre än självkostnaden. Ifall kommunen väljer att låta mat ingå i den avgift kommunen tar ut för det särskilda boendet finns ett reglerat maxtak som ej får överskridas. Därutöver finns regler om förbehållsbelopp, för att den enskilde alltid ska ha tillräckliga medel kvar för sina personliga behov och andra normala levnadskostnader.

Om en kommun ändå inte följer regelverket kan den enskilde överklaga avgiftsbeslutet till förvaltningsrätten. Möjlighet finns även att vända sig till Inspektionen för vård och omsorg för att lämna klagomål över att kommunen inte följer gällande reglering för avgifter.

Jag ser nu inget behov av ytterligare lagstiftning på området men avser att följa utvecklingen.

Tidigare riksdagsbehandling

Motionsyrkanden om avgifter inom äldreomsorgen behandlades senast i betänkande 2019/20:SoU4 Äldrefrågor. Motionsyrkandena avstyrktes (s. 18). Riksdagen biföll utskottets förslag till riksdagsbeslut (prot. 2019/20:74).

Utskottets ställningstagande

Utskottet ser inte skäl för riksdagen att vidta åtgärder när det gäller kostnadsansvar för larm och kommunernas möjligheter att ta ut icke inkomstprövade måltidsavgifter. Motionerna 2020/21:2020 (S) yrkandena 1 och 2 samt 2020/21:2027 (SD) yrkande 22 bör avslås.

Demensvård

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om demensvård.
Jämför reservation 23 (C).

Motionerna

I kommittémotion 2020/21:2953 av Sofia Nilsson m.fl. (C) yrkande 54 föreslås ett tillkännagivande om att säkerställa personcentrerad och adekvat vård och omsorg för personer som talar ett annat modersmål än svenska och har en demenssjukdom, oberoende av bostadskommun. I yrkande 55 föreslås ett tillkännagivande om att utreda en förändrad lagstiftning för att garantera trygghet för personer med demens. Motionärerna vill se en förändrad lagstiftning som gör det möjligt för personal att vidta vissa begränsade åtgärder som står i proportion till den risk som personen med demens kan vara för sig själv eller andra.

Gällande rätt

Regeringsformen

Enligt 2 kap. 6 och 8 §§ regeringsformen (RF) är var och en gentemot det allmänna skyddad mot påtvingat kroppsligt ingrepp och frihetsberövande. Enligt lagens förarbeten avses med påtvingat kroppsligt ingrepp i första hand våld, men även företeelser som går under beteckningen kroppsbesiktning, såsom läkarundersökningar, tvångsmedicinering, vaccinering och blodprovstagning (prop. 1975/76:209 s. 147 och prop. 1983/84:111 s. 92). Med frihetsberövande avses enligt förarbetena bl.a. fall när någon faktiskt är förhindrad att förflytta sig utanför ett rum eller annat relativt starkt begränsat område (prop. 1975/76:209 s. 52).

Vidare framgår det av 2 kap. 20 § 2 RF att skyddet mot kroppsligt ingrepp och frihetsberövanden endast kan begränsas i lag, och då bara för att tillgodose ändamål som är godtagbara i ett demokratiskt samhälle (2 kap. 21 §). Begränsningarna får inte gå utöver vad som är nödvändigt med hänsyn till de ändamål som har motiverat dem. Sådana undantag har exempelvis gjorts i lagen (1988:870) om vård av missbrukare i vissa fall och i lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga. Motsvarande undantagsbestämmelser finns inte i hälso- och sjukvårdslagen eller socialtjänstlagen.

Hälso- och sjukvårdslagen och socialtjänstlagen

Hälso- och sjukvårdslagen (2017:30), förkortad HSL, och socialtjänstlagen (2001:453), förkortad SoL, bygger på frivillighet och innebär att åtgärder inte kan vidtas mot den enskildes vilja. Verksamheterna ska utgå från respekt för den enskildes självbestämmande och integritet. Vidare ska hälso- och

sjukvården och socialtjänsten utforma sina insatser utifrån den enskildes individuella behov och förutsättningar (Socialstyrelsens meddelandeblad Tvångs- och skyddsåtgärder inom vård och omsorg för vuxna, 2014).

Enligt hälso- och sjukvårdslagen ska hälso- och sjukvården vara av god kvalitet (5 kap. 1 § HSL) och kvaliteten i verksamheten ska systematiskt och fortlöpande utvecklas och säkras (5 kap. 4 §). Där det bedrivs hälso- och sjukvård ska det finnas den personal, de lokaler och den utrustning som behövs för att god vård ska kunna ges (5 kap. 2 §).

Enligt socialtjänstlagen ska insatser inom socialtjänsten vara av god kvalitet. Vidare ska det för utförande av uppgifter inom socialtjänsten finnas personal med lämplig utbildning och erfarenhet. Kvaliteten i verksamheten ska systematiskt och fortlöpande utvecklas och säkras (3 kap. 3 § SoL).

Bakgrund och pågående arbete

Nationell strategi för omsorg om personer med demenssjukdom

I maj 2018 beslutade regeringen om en nationell strategi för omsorg om personer med demenssjukdom (S2018/03241/FST). Syftet är att förbättra kvaliteten i omsorgen och öka tryggheten för personer med demenssjukdom och deras anhöriga. I den nationella strategin identifieras sju strategiska områden för att långsiktigt kunna förbättra förhållandena för de som drabbas av demenssjukdom och för deras anhöriga. De sju områdena är samverkan mellan hälso- och sjukvård och social omsorg, personal, kunskap och kompetens, uppföljning och utvärdering, anhöriga och närstående, samhälle samt digitalisering och välfärdsteknik.

I regleringsbrevet för 2018 fick Socialstyrelsen i uppdrag att följa upp och långsiktigt hantera strategiska frågor inom ramen för strategin (S2018/00527/FS). Socialstyrelsen ska slutredovisa uppdraget senast den 1 juni 2022.

Nationella riktlinjer för vård och omsorg vid demenssjukdom

Socialstyrelsens nationella riktlinjer för vård och omsorg vid demenssjukdom (2017) innehåller rekommendationer om utredning och uppföljning, multi-professionellt arbete, stödinsatser, läkemedelsbehandling och utbildning.

Ett standardiserat insatsförlopp vid demenssjukdom

Socialstyrelsen har på uppdrag av regeringen tagit fram ett standardiserat insatsförlopp vid demenssjukdom (Ett standardiserat insatsförlopp vid demenssjukdom – en modell för mångprofessionell samverkan för personcentrerad vård och omsorg vid demenssjukdom, 2019). I rapporten redogörs för en modell som består av exempel på hur samverkan kan genomföras samt vilka insatser, särskilda perspektiv och viktiga områden som är angelägna att beakta under hela demenssjukdomens förlopp. Svenskt Demenscentrum och fem kommuner beviljades under 2019 medel av

regeringen för att tillsammans påbörja ett projekt med syfte att införa det standardiserade insatsförloppet för personer med demenssjukdom i de fem kommunerna.

Kunskapsstöd om covid-19 vid demenssjukdom

I april 2020 publicerade Socialstyrelsen ett kunskapsstöd om covid-19 vid demenssjukdom. Stödet uppdaterades i oktober 2020 (Arbets sätt vid covid-19 hos personer med demenssjukdom i särskilda boendeformer för äldre – praktiska förslag om arbets sätt till personal och arbetsledning, dnr 4.3–14375/2020).

Svenskt Demenscentrum

Svenskt Demenscentrum tar bl.a. fram kunskapsstöd och utbildningar som finns tillgängliga på deras webbplats. I budgetpropositionen för 2020 föreslog regeringen en höjning av Svenskt Demenscentrum grundanslag med 6 000 000 kronor. I december 2020 ställde sig socialutskottet bakom regeringens förslag (bet. 2020/21:SoU1). Riksdagen biföll utskottets förslag till riksdagsbeslut (rskr. 2020/21:156, prot. 2020/21:56).

Äldreomsorg på minoritetsspråk

Den 1 januari 2019 började nya bestämmelser i lagen (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk (minoritetslagen) gälla. Socialstyrelsen har med anledning av detta tagit fram ett nytt meddelandeblad (nr 7/2018). För äldreomsorgen innebär lagen bl.a.

- en skyldighet att erbjuda hela eller en väsentlig del av äldreomsorgen på finska, meänkieli och samiska till enskilda som bor i kommuner som ingår i ett förvaltningsområde
- en skyldighet för kommuner som inte ingår i något förvaltningsområde att erbjuda den som begär det hela eller en väsentlig del av äldreomsorgen på finska, jiddisch, meänkieli, romani chib eller samiska, om kommunen har tillgång till personal med sådana språkkunskaper – detsamma gäller för en kommun som ingår i ett förvaltningsområde för ett visst språk när det gäller övriga språk.

Det har också införts ytterligare bestämmelser om nationella minoriteter och äldreomsorg, bl.a. om att informera den som ansöker om äldreomsorg om möjligheterna att få service och omvårdnad enligt minoritetslagen.

Tidigare riksdagsbehandling

Motionsyrkanden om demensvård behandlades senast i betänkande 2018/19:SoU13 Äldre frågor. Motionsyrkandena avstyrktes (s. 53). Riksdagen biföll utskottets förslag till riksdagsbeslut (prot. 2018/19:69).

Utskottets ställningstagande

En förutsättning för att kvinnor och män med en demenssjukdom ska ha tillgång till en god vård och omsorg samt kunna åldras i trygghet med så bibehållet oberoende som möjligt är att personalen har rätt kunskap och kompetens. En viktig aktör för att öka kunskapen nationellt om demenssjukdomar är Svenskt Demenscentrum. Utskottet ser positivt på deras arbete och välkomnar det höjda grundanslaget för centrumet som riksdagen nyligen har beslutat om. Vidare noterar utskottet att regeringen genom den nationella strategin för omsorg om personer med demenssjukdom vill verka för förbättringar inom sju strategiska områden, varav kunskap och kompetens är ett. Socialstyrelsen har i uppdrag att följa upp och långsiktigt hantera strategiska frågor inom ramen för strategin.

Utskottet är inte berett att föreslå att riksdagen ska ta några initiativ med anledning av motion 2020/21:2953 (C) yrkandena 54 och 55. Motionsyrkandena bör avslås.

Anhörigstöd

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om anhörigstöd.

Jämför reservation 24 (SD) och 25 (C).

Motionerna

I kommittémotion 2020/21:2027 av Ann-Christine From Utterstedt m.fl. (SD) yrkande 47 föreslås ett tillkännagivande om att utforma ett nationellt ramverk för anhörigstöd.

I kommittémotion 2020/21:2953 av Sofia Nilsson m.fl. (C) yrkande 32 föreslås ett tillkännagivande om att skyndsamt ta fram en nationell strategi för anhörigvård som beskriver konkreta insatser för ett förbättrat, jämställt och jämlikt anhörigstöd i hela landet.

Gällande rätt

Enligt 5 kap. 10 § SoL ska socialnämnden erbjuda stöd för att underlätta för de personer som vårdar en långvarigt sjuk eller äldre närstående eller som stöder en närstående som har en funktionsnedsättning.

Bakgrund och pågående arbete

Nationell strategi för anhöriga som vårdar eller stöder närstående äldre personer

I oktober 2019 gav regeringen Socialstyrelsen i uppdrag att ta fram ett underlag till en nationell strategi för anhöriga som vårdar eller stöder närstående äldre personer (S2019/04223/FST). Syftet med strategin är att utifrån bästa tillgängliga kunskap bidra till att stöd till anhöriga som vårdar eller stöder en närstående äldre är tillgängligt och utformat efter behov.

Den 1 december 2020 redovisade Socialstyrelsen uppdraget i rapporten Anhöriga som vårdar eller stödjer närstående äldre personer – Underlag till en nationell strategi. Socialstyrelsen anför bl.a. att anhöriga har tre övergripande behov.

- Att vården och omsorgen fungerar. Anhöriga har behov av att vården och omsorgen om deras närstående fungerar. Det är en förutsättning för att deras egna omsorgsinsatser ska vara frivilliga och hålla en rimlig nivå.
- Att bli sedda och lyssnade på. Socialstyrelsen bedömer att anhörigperspektivet behöver stärkas på flera nivåer i vården och omsorgen om äldre.
- Att få stöd för egen del. Kunskapsläget om omfattningen och kvaliteten på det stöd som kommuner och regioner erbjuder till anhöriga i dag är enligt Socialstyrelsen emellertid bristfälligt.

Socialstyrelsens rapport bereds inom Regeringskansliet.

Tidigare riksdagsbehandling

Motionsyrkanden om anhörigstöd behandlades senast i betänkande 2018/19:SoU13 Äldrefrågor. Motionsyrkandena avstyrktes (s. 56). Riksdagen biföll utskottets förslag till riksdagsbeslut (prot. 2018/19:69).

Utskottets ställningstagande

Utskottet välkomnar regeringens pågående arbete med en nationell strategi för anhöriga som vårdar eller stöder närstående äldre personer. Det är inte nödvändigt för riksdagen att ta några initiativ med anledning av motionerna 2020/21:2027 (SD) yrkande 47 och 2020/21:2953 (C) yrkande 32. Motionsyrkandena bör avslås.

Hälsofrämjande och fallpreventivt arbete m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om hälsofrämjande arbete, fysisk aktivitet och fallpreventivt arbete samt undernäring bland äldre.

Jämför reservation 26 (M), 27 (SD), 28 (KD), 29 (M, SD, KD), 30 (M) och 31 (SD).

Motionerna

Hälsofrämjande arbete

I kommittémotion 2020/21:3132 av Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M) yrkande 1 föreslås ett tillkännagivande om att ta fram en nationell hälsofrämjande strategi där seniorers livsvillkor särskilt tas upp. I yrkande 11 föreslås ett tillkännagivande om att återuppta Seniorguiden för att en årlig utvärdering ska genomföras.

I kommittémotion 2020/21:3135 av Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M) yrkande 16 föreslås ett tillkännagivande om att se över förutsättningarna för förebyggande social aktivitet på recept. I yrkande 20 föreslås ett tillkännagivande om att säkerställa långsiktig finansiering och uppföljning av kvalitetsregistret Senior alert.

I motion 2020/21:1151 av Ann-Sofie Lifvenhage och Lotta Finstorp (båda M) föreslås ett tillkännagivande om att utreda möjligheterna att starta ett pilotprojekt där seniorer erbjuds en speciellt utformad hälsokontroll för att finna avvikelser och förhindra sjukdomsfall.

I partimotion 2020/21:3203 av Ebba Busch m.fl. (KD) yrkande 37 föreslås ett tillkännagivande om äldresamtal. Motionärerna anser att hemsjukvårdsteam ska erbjuda äldresamtal till alla som fyllt 80 år som inte har hemtjänst eller bor i särskilt boende så att de på det sättet får kontakt med omsorgsinsatser.

Fysisk aktivitet och fallpreventivt arbete

I kommittémotion 2020/21:3132 av Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M) yrkande 9 föreslås ett tillkännagivande om fallprevention och en nollvision för dödsfall som sker till följd av fallskador. Motionärerna föreslår att regeringen tar fram förslag till en nollvision för dödsfall orsakade av fallskador så att kommuner och regioner i högre utsträckning vidtar åtgärder för att förebygga fallolyckor. I yrkande 10 föreslås ett tillkännagivande om Betaprojektet och att utarbeta ett material som kan spridas i hela landet. Motionärerna föreslår att regeringen ger en lämplig myndighet i uppdrag att sprida Betametoden (dvs. Karolinska institutets balansträningsmodell) i Sveriges kommuner och regioner.

I kommittémotion 2020/21:2027 av Ann-Christine From Utterstedt m.fl. (SD) yrkande 31 föreslås ett tillkännagivande om att öka det skade-förebyggande arbetet för att minska antalet fallolyckor. I yrkande 32 föreslås ett tillkännagivande om att regeringen förväntas främja arbetet med att minska antalet fallolyckor bland äldre.

I motion 2020/21:333 av Solveig Zander (C) föreslås ett tillkännagivande om att förstärka kommunernas ansvar för och skyldighet att ge personer på äldreboenden träning och fysisk aktivitet. Motionären anför att träning för äldre bör bli obligatoriskt inom kommunernas äldreboenden.

Undernäring bland äldre

I kommittémotion 2020/21:3132 av Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M) yrkande 13 föreslås ett tillkännagivande om en nollvision för undernäring hos äldre.

I kommittémotion 2020/21:2027 av Ann-Christine From Utterstedt m.fl. (SD) yrkande 35 föreslås ett tillkännagivande om att nattfastan inte bör överskrida elva timmar, för att minska risken för undernäring.

I motion 2020/21:3104 av Sofia Damm (KD) föreslås ett tillkännagivande om att mer måste göras för att undvika undernäring bland Sveriges äldre.

I motion 2020/21:2019 av Anna Vikström (S) föreslås ett tillkännagivande om undernäring bland Sveriges äldre. Motionären anför att vi behöver ta reda på hur utbredd undernäringen är bland de äldre i Sverige, med särskilt fokus på de hemmaboende äldre.

Gällande rätt

Socialtjänstlagen

Enligt 3 kap. 6 § SoL bör socialnämnden genom hemtjänst, dagverksamheter eller någon annan liknande social tjänst underlätta för den enskilde att bo hemma och att ha kontakt med andra. Nämnden bör även i övrigt tillhandahålla sociala tjänster genom rådgivningsbyråer, socialcentraler och liknande, social jour eller någon annan liknande verksamhet.

Enligt 5 kap. 4 § SoL ska socialtjänstens omsorg om äldre inriktas på att äldre personer får leva ett värdigt liv och känna välbefinnande (värdegrund). Socialnämnden ska vidare verka för att äldre människor får möjlighet att leva och bo självständigt under trygga förhållanden och ha en aktiv och meningsfull tillvaro i gemenskap med andra.

Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om förebyggande av och behandling vid undernäring

Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd (SOSFS 2014:10) om förebyggande av och behandling vid undernäring trädde i kraft den 1 januari 2015. De bindande reglerna ställer krav på rutiner inom sjukvården,

äldreomsorgen och vissa boendeformer för personer med funktionsnedsättning.

Bakgrund och pågående arbete

Seniorguiden

Under 2013–2017 hade Folkhälsomyndigheten (och tidigare Statens folkhälsoinstitut) en delwebbsida som gick under benämningen Seniorguiden. Den fungerade som en nationell vägledning och plattform med syfte att samla kunskap och ge inspiration för att främja ett hälsosamt åldrande. Arbetet utgick från ett regeringsuppdrag (2010–2015) där målet var att ta fram en samverkansmodell för ett hälsosamt åldrande som involverade regionerna, kommunerna och den ideella sektorn. Vägledningen vände sig främst till politiker, beslutsfattare och tjänstemän som på olika nivåer arbetade inom en region eller en kommun. I början av 2018 beslutade myndigheten att stänga ner Seniorguiden, men man har valt att behålla delar av informationen på sidan om samverkansmodellen.

Senior alert

Senior alert är ett nationellt kvalitetsregister och ett verktyg för att stödja vårdprevention samt prevention för äldre personer som riskerar att falla, få trycksår, minska i vikt, utveckla ohälsa i munnen och/eller har problem med blåsdysfunktion. Det är fem områden som hänger ihop och berör alla som möter den äldre inom hälso- och sjukvård.

Staten och SKR har slutit en överenskommelse om att stödja arbetet med nationella kvalitetsregister under 2021. Överenskommelsen för nationella kvalitetsregister ingår i den övergripande överenskommelsen Sammanhållen, jämlik och säker vård (S2020/09781). Överenskommelsen omfattar totalt 186 750 000 kronor, där regionerna bidrar med 100 000 000 kronor och staten med 86 750 000 kronor.

Äldresatsningen – effektiviteten i statens satsning på kvalitetsregister i äldreomsorgen

I Riksrevisionens rapport Äldresatsningen – effektiviteten i statens satsning på kvalitetsregister i äldreomsorgen (RiR 2020:19) har Riksrevisionen granskat om staten har bidragit till en varaktig förbättring av äldreomsorgen genom den s.k. Äldresatsningen. Som en central del av satsningen beslutade regeringen att s.k. kvalitetsregister skulle införas i kommunalt finansierad vård och omsorg om äldre – bl.a. Senior alert.

Riksrevisionen rekommenderar i granskningen att regeringen bl.a. ska säkerställa att det inför framtida överenskommelser med SKR finns en plan för hur den ansvariga förvaltningsmyndigheten långsiktigt ska förvalta uppnådda resultat.

Regeringen avser att återkomma till riksdagen med en skrivelse om granskningsrapporten senast den 22 februari 2021.

Insatser för att motverka ensamhet bland äldre

I budgetpropositionen för 2020 (prop. 2019/20:1 utg.omr. 9) föreslog regeringen att det skulle avsättas 610 000 000 kronor till ett brett stöd till kommunerna för att göra det möjligt för dessa att bl.a. rikta insatser för att motverka ensamhet bland äldre samt insatser för ökad kvalitet i vården och omsorgen om personer med demenssjukdom. Socialutskottet ställde sig bakom förslaget (bet. 2019/20:SoU1). Riksdagen biföll utskottets förslag till riksdagsbeslut (rskr. 2019/20:135). Av Socialstyrelsens regleringsbrev för 2021 framgår att myndigheten får ett uppdrag att motverka ensamhet bland äldre och att säkerställa en god vård och omsorg av personer med demenssjukdom (S2020/09593 [delvis]). För detta uppdrag får myndigheten 610 000 000 kronor att använda under 2021.

Socialstyrelsens stöd till hälso- och sjukvård och social omsorg i fråga om fallprevention

I Socialstyrelsens regleringsbrev för 2018 fick myndigheten i uppdrag att utveckla och tillgängliggöra ett samlat stöd till hälso- och sjukvården och den sociala omsorgen kring fallprevention (S2017/07302/RS). Socialstyrelsen ska i samråd med SKR sprida kunskap om systematiskt arbete med fallprevention riktad till verksamheter inom social omsorg och hälso- och sjukvården. Socialstyrelsen ska också ta fram ett kunskapsstöd riktat till vård- och omsorgspersonal om att stödja äldres hälsosamma levnadsvanor. Vidare ska Socialstyrelsen fortsätta arbetet med att tillsammans med organisationer på äldreområdet och SKR genomföra en utbildningsinsats riktad till äldre kvinnor och män om hur äldre själva kan skydda sig mot fallolyckor. Uppdraget ska slutredovisas till Regeringskansliet (Socialdepartementet) senast den 1 mars 2021.

Socialstyrelsen har tagit fram olika typer av material i form av broschyrer, checklistor och filmer som vänder sig direkt till äldre personer, med information om hur man själv kan minska risken att falla. Varje år genomförs även en nationell kampanj, Balansera mera. Kampanjen uppmärksammar fallolyckor och informerar om vad man själv kan göra för att minska risken att falla. Socialstyrelsen har även tagit fram utbildningen Ett fall för teamet som vänder sig till personal inom hälso- och sjukvård och social omsorg. Den ska bidra till ökad kunskap om fallprevention och uppmuntra till ett teambaserat, systematiskt arbete för att förebygga fallhändelser och olyckor.

Livsmedelsverkets råd för att främja hälsosamma matvanor och förebygga fall hos äldre kvinnor och män

I januari 2018 gav regeringen Livsmedelsverket i uppdrag att ta fram ett kunskapsstöd om hur rätt mat och kost kan bidra till att förebygga fallolyckor

(S2018/00211/FST [delvis]). I samverkan med Socialstyrelsen ska Livsmedelsverket också ta fram och sprida ett informationsmaterial riktat till äldre om matens och måltidens betydelse för att minska risken för fallolyckor. Under hösten 2019 publicerade Livsmedelsverket Råd för att främja hälsosamma matvanor och förebygga fall hos äldre kvinnor och män (L 2019 nr 13). Rapporten kan användas som ett faktaunderlag för personal inom hälso- och sjukvård m.fl. Livsmedelsverket har även publicerat broschyren Stor aptit på livet, men mindre aptit på maten? Råd om bra mat för äldre.

Att förebygga och behandla undernäring

Som ett komplement till Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd (SOSFS 2014:10) om förebyggande av och behandling vid undernäring har myndigheten tagit fram kunskapsstödet Att förebygga och behandla undernäring (2020-4-6716). I det finns en process för nutritionsvård som beskriver vilka aktiviteter och rutiner som behövs för att förebygga och behandla undernäring. Här finns också stöd när det gäller hur vården och omsorgen behöver samverka för att förebygga undernäring. Målet med kunskapsstödet är att personer med risk för undernäring identifieras innan undernäring uppstår och att personer som lider av undernäring eller har risk för undernäring tillförsäkras en näringstillförsel som är anpassad efter deras behov.

Tidigare riksdagsbehandling

Ett motionsyrkande om fallpreventivt arbete behandlades senast i betänkande 2019/20:SoU4 Äldrefrågor. Motionsyrkandet avstyrktes (s. 41). Riksdagen biföll utskottets förslag till riksdagsbeslut (prot. 2019/20:74).

Motionsyrkanden om nutrition och måltider behandlades senast i betänkande 2018/19:SoU13 Äldrefrågor. Motionsyrkandena avstyrktes (s. 47). Riksdagen biföll utskottets förslag till riksdagsbeslut (prot. 2018/19:69).

Även motionsyrkanden om hälsofrämjande strategier och äldres ofrivilliga ensamhet behandlades senast i betänkande 2018/19:SoU13 Äldrefrågor. Motionsyrkandena avstyrktes (s. 50). Riksdagen biföll utskottets förslag till riksdagsbeslut (prot. 2018/19:69).

Utskottets ställningstagande

Utskottet välkomnar det stöd som riktas till kommunerna för insatser för att motverka ensamhet bland äldre. Det är även positivt att kvalitetsregistret Senior alert stöds inom ramen för överenskommelsen mellan staten och SKR om nationella kvalitetsregister. Utskottet anser för närvarande inte att riksdagen behöver ta några initiativ med anledning av motionerna 2020/21:1151 (M), 2020/21:3132 (M) yrkandena 1 och 11, 2020/21:3135 (M)

yrkandena 16 och 20 samt 2020/21:3203 (KD) yrkande 37. Motionsyrkandena bör avslås.

Vidare välkomnar utskottet det uppdrag som bl.a. Socialstyrelsen har att sprida kunskap om systematiskt arbete med fallprevention till verksamheter inom social omsorg och hälso- och sjukvården och att fortsätta arbetet med att genomföra en utbildningsinsats riktad till äldre kvinnor och män om hur äldre själva kan skydda sig mot fallolyckor. Uppdraget ska slutredovisas till Regeringskansliet senast den 1 mars 2021. Socialstyrelsen har även tagit fram olika typer av informationsmaterial och varje år genomförs kampanjen Balansera mera. Utskottet noterar även att Livsmedelsverket har tagit fram och spridit ett informationsmaterial riktad till äldre om matens och måltidens betydelse för att minska risken för fallolyckor. Utskottet ser positivt på det arbete som pågår på området. Riksdagen behöver inte ta några initiativ med anledning av motionerna 2020/21:333 (C), 2020/21:2027 (SD) yrkandena 31 och 32 samt 2020/21:3132 (M) yrkandena 9 och 10. Motionsyrkandena bör avslås.

Utskottet noterar att Socialstyrelsen som ett komplement till sina föreskrifter och allmänna råd om förebyggande av och behandling vid undernäring har tagit fram kunskapsstödet Att förebygga och behandla undernäring. Målet med kunskapsstödet är att personer med risk för undernäring identifieras innan undernäring uppstår och att personer som lider av undernäring eller har risk för undernäring tillförsäkras en näringstillförsel som är anpassad efter deras behov. Utskottet välkomnar detta och anser inte att det är nödvändigt för riksdagen att vidta några åtgärder med anledning av motionerna 2020/21:2019 (S), 2020/21:2027 (SD) yrkande 35, 2020/21:3104 och 2020/21:3132 (M) yrkande 13. Motionsyrkandena bör avslås.

Motioner som bereds förenklat

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår de motionsförslag som beretts i förenklad ordning.
Jämför särskilt yttrande 4 (M), 5 (SD), 6 (C), 7 (KD) och 8 (L).

Utskottets ställningstagande

I betänkandet behandlas motionsförslag som rör samma eller i huvudsak samma frågor som utskottet har behandlat tidigare under valperioden. Detta har bl.a. gjorts i betänkandena 2018/19:SoU13 Äldrefrågor och 2019/20:SoU4 Äldrefrågor. Utskottet avstyrker motionsförslagen med hänvisning till detta.

Reservationer

1. Personlig service och digitalt utanförskap, punkt 3 (M)

av Camilla Waltersson Grönvall (M), Johan Hultberg (M) och Mats Sander (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2020/21:3134 av Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M) yrkande 9 och avslår motion

2020/21:2697 av Leila Ali-Elmi och Rebecka Le Moine (båda MP) yrkandena 1 och 3–5.

Ställningstagande

Enligt Socialstyrelsen saknade 36 procent av de boende på särskilda boenden möjlighet att koppla upp sig på internet 2018. Vi anser att det är oacceptabelt. Därför bör regeringen låta utreda hur det kan införas krav om att erbjuda personer som bor i särskilda boendeformer möjlighet till internetuppkoppling kan införas.

2. Äldreomsorgens organisation, punkt 4 (M)

av Camilla Waltersson Grönvall (M), Johan Hultberg (M) och Mats Sander (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2020/21:3132 av Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M) yrkande 2 och

2020/21:3137 av Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M) yrkandena 1 och 2 samt

avslår motionerna

2020/21:264 av Markus Wiechel (SD) yrkande 3,

2020/21:1055 av Betty Malmberg (M) yrkandena 1 och 2,

2020/21:2027 av Ann-Christine From Utterstedt m.fl. (SD) yrkandena 3 och 13 samt

2020/21:3592 av Ann-Christine From Utterstedt (SD).

Ställningstagande

Vi anser att det behövs en brett parlamentariskt förankrad vision för äldreomsorgen i Sverige på nationell, regional och kommunal nivå. Regeringen bör snarast ta initiativ till en sådan vision som kan hålla över tid, samtidigt som den uppdateras regelbundet.

Vidare anser vi att Äldreguiden omedelbart ska återupptas så att man som medborgare återigen kan jämföra äldreomsorgen i landet.

Slutligen anser vi att regeringen bör ge lämplig myndighet i uppdrag att utarbeta riktlinjer för ett rehabiliterande arbetssätt inom äldreomsorgen. Personer som har hemtjänst ska få insatser som tar sin utgångspunkt i att göra dem så fria och självständiga som det går i sin vardag, och för seniorer som bor på ett särskilt boende ska fokus vara att stärka kvarvarande förmågor och möjligheter.

3. Äldreomsorgens organisation, punkt 4 (SD)

av Per Ramhorn (SD), Carina Ståhl Herrstedt (SD) och Christina Östberg (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2020/21:2027 av Ann-Christine From Utterstedt m.fl. (SD) yrkandena 3 och 13 samt

2020/21:3137 av Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M) yrkandena 1 och 2 samt

avslår motionerna

2020/21:264 av Markus Wiechel (SD) yrkande 3,

2020/21:1055 av Betty Malmberg (M) yrkandena 1 och 2,

2020/21:3132 av Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M) yrkande 2 och

2020/21:3592 av Ann-Christine From Utterstedt (SD).

Ställningstagande

Vi anser att det behövs en brett parlamentariskt förankrad vision för äldreomsorgen i Sverige på nationell, regional och kommunal nivå.

Regeringen bör snarast ta initiativ till en sådan vision som kan hålla över tid, samtidigt som den uppdateras regelbundet.

Vidare anser vi att Äldreguiden omedelbart ska återupptas så att man som medborgare återigen kan jämföra äldreomsorgen i landet.

Regeringen anslår medel för investeringsstöd, något som dock inte givit önskad effekt. Vi föreslår därför att investeringsstödet i sin helhet ändras till ett allmänt riktat stöd till äldreomsorgen som står kommunerna fritt att använda till de behov som finns.

Slutligen anser vi att kvalitet alltid ska gå före pris vid upphandling på entreprenad inom äldreomsorgen.

Regeringen bör vidta åtgärder i enlighet med vad vi anför ovan.

4. Äldreomsorgens organisation, punkt 4 (KD)

av Acko Ankarberg Johansson (KD) och Michael Anefur (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2020/21:3132 av Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M) yrkande 2 och avslår motionerna

2020/21:264 av Markus Wiechel (SD) yrkande 3,

2020/21:1055 av Betty Malmberg (M) yrkandena 1 och 2,

2020/21:2027 av Ann-Christine From Utterstedt m.fl. (SD) yrkandena 3 och 13,

2020/21:3137 av Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M) yrkandena 1 och 2 samt

2020/21:3592 av Ann-Christine From Utterstedt (SD).

Ställningstagande

Vi anser att regeringen bör ge lämplig myndighet i uppdrag att utarbeta riktlinjer för ett rehabiliterande arbetssätt inom äldreomsorgen. Personer som har hemtjänst ska få insatser som tar utgångspunkt i att göra dem så fria och självständiga som det går i sin vardag, och för seniorer som bor på ett särskilt boende ska fokus vara att stärka kvarvarande förmågor och möjligheter.

5. Kommuners rätt att anställa läkare, punkt 6 (KD)

av Acko Ankarberg Johansson (KD) och Michael Anefur (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2020/21:3203 av Ebba Busch m.fl. (KD) yrkande 10 och
bifaller delvis motionerna

2020/21:1180 av Ann-Sofie Lifvnhage (M),

2020/21:1983 av Lotta Finstorp (M),

2020/21:2170 av Katarina Brännström (M) och

2020/21:3259 av Barbro Westerholm m.fl. (L) yrkande 14.

Ställningstagande

Vi anser att förbudet för kommuner att anställa läkare är felaktigt och bör tas bort. Regeringen bör vidta lämpliga åtgärder.

6. Kommuners rätt att anställa läkare, punkt 6 (L)

av Barbro Westerholm (L).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2020/21:3259 av Barbro Westerholm m.fl. (L) yrkande 14 och
bifaller delvis motionerna

2020/21:1180 av Ann-Sofie Lifvnhage (M),

2020/21:1983 av Lotta Finstorp (M),

2020/21:2170 av Katarina Brännström (M) och

2020/21:3203 av Ebba Busch m.fl. (KD) yrkande 10.

Ställningstagande

Mer än en fjärdedel av svensk sjukvård bedrivs i kommunal verksamhet utan att medicinskt utbildade specialister får anställas. Geriatriker och allmänläkare borde kunna anställas av äldreboenden eller av kommunen. Regeringen bör vidta lämpliga åtgärder.

7. Övriga frågor om hälso- och sjukvård i äldreomsorgen, punkt 7 (M)

av Camilla Waltersson Grönvall (M), Johan Hultberg (M) och Mats Sander (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2020/21:3137 av Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M) yrkande 20 och avslår motionerna

2020/21:1310 av Karin Rågsjö m.fl. (V) yrkande 2,

2020/21:2027 av Ann-Christine From Utterstedt m.fl. (SD) yrkandena 16, 17 och 37,

2020/21:3203 av Ebba Busch m.fl. (KD) yrkandena 7–9 och 11 samt

2020/21:3543 av Ebba Busch m.fl. (KD) yrkande 13.

Ställningstagande

Ett samlat och samordnat omhändertagande av de mest sjuka och sköra är enligt vår mening en av de allra största möjligheterna framöver för att kunna höja kvaliteten och effektiviteten i patienternas och brukarnas vård och omsorg. Regeringen bör enligt vår mening ta initiativ till ett särskilt försök att utveckla samarbete och samordning mellan kommuner och regioner när det gäller äldreården och äldreomsorgen.

8. Övriga frågor om hälso- och sjukvård i äldreomsorgen, punkt 7 (SD)

av Per Ramhorn (SD), Carina Ståhl Herrstedt (SD) och Christina Östberg (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2020/21:2027 av Ann-Christine From Utterstedt m.fl. (SD) yrkandena 16, 17 och 37 samt

avslår motionerna

2020/21:1310 av Karin Rågsjö m.fl. (V) yrkande 2,

2020/21:3137 av Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M) yrkande 20,
2020/21:3203 av Ebba Busch m.fl. (KD) yrkandena 7–9 och 11 samt
2020/21:3543 av Ebba Busch m.fl. (KD) yrkande 13.

Ställningstagande

För att förbättra vården för äldre anser vi att det bör införas platsknutna läkare, dvs. läkare som ansvarar för och har kontakt med samtliga äldre på det särskilda boendet. Dessutom bör kommunerna se till att det anställs tillräckligt många sjuksköterskor inom omsorgen för att ge äldre en god och tillräcklig medicinsk vård. Vidare anser vi att fler regioner bör införa äldrevårdscentraler.

Regeringen bör vidta åtgärder i enlighet med vad vi anför ovan.

9. Övriga frågor om hälso- och sjukvård i äldreomsorgen, punkt 7 (V)

av Karin Rågsjö (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2020/21:1310 av Karin Rågsjö m.fl. (V) yrkande 2 och
avslår motionerna

2020/21:2027 av Ann-Christine From Utterstedt m.fl. (SD) yrkandena 16, 17
och 37,

2020/21:3137 av Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M) yrkande 20,
2020/21:3203 av Ebba Busch m.fl. (KD) yrkandena 7–9 och 11 samt
2020/21:3543 av Ebba Busch m.fl. (KD) yrkande 13.

Ställningstagande

Inom det verksamhetsområde som kommunen bestämmer över ska det finnas sjuksköterskor med ett särskilt medicinskt ansvar, s.k. medicinskt ansvariga sjuksköterskor (MAS). Jag anser att MAS viktiga roll när det gäller säkerhet och kvalitet gör att tjänsten bör ges ökade befogenheter. Regeringen bör därför återkomma med förslag som innebär ökade befogenheter för MAS att inspektera kommunala och privata vårdgivare.

10. Övriga frågor om hälso- och sjukvård i äldreomsorgen, punkt 7 (KD)

av Acko Ankarberg Johansson (KD) och Michael Anefur (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2020/21:3203 av Ebba Busch m.fl. (KD) yrkandena 7–9 och 11 samt

2020/21:3543 av Ebba Busch m.fl. (KD) yrkande 13 och

avslår motionerna

2020/21:1310 av Karin Rågsjö m.fl. (V) yrkande 2,

2020/21:2027 av Ann-Christine From Utterstedt m.fl. (SD) yrkandena 16, 17 och 37 samt

2020/21:3137 av Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M) yrkande 20.

Ställningstagande

Det behövs fler sjuksköterskor om den kommunala hälso- och sjukvården ska fungera och ge en god vårdkvalitet. Vi föreslår att staten ska teckna ett avtal med SKR om ett prestationsbundet stöd till kommuner som arbetar med att förbättra tillgången till sjuksköterskor inom äldreomsorgen. Vidare anser vi att det likaväl som det i varje kommun finns en medicinskt ansvarig sjuksköterska också behövs en medicinskt ansvarig för rehabilitering (MAR) för att säkra en fungerande rehabilitering inom den kommunala hälso- och sjukvården. Vi anser även att tillgången till läkare i den kommunala hälso- och sjukvården behöver stärkas för att de äldre och deras anhöriga ska känna sig trygga med att det görs korrekta medicinska bedömningar av sjukvårdsbehovet. Slutligen anser vi att en försöksverksamhet med äldreöverläkare bör införas där kommuner får möjlighet att köpa in läkarkompetens från regionerna. SKR bör få ansvar för att ta fram kontrakt mellan kommuner och regioner och fördela stödet när kontrakt har slutits. Regeringen bör ta initiativ till åtgärder i enlighet med vad vi anför ovan.

11. Kompetensförsörjning och arbetsvillkor inom äldreomsorgen, punkt 9 (M)

av Camilla Waltersson Grönvall (M), Johan Hultberg (M) och Mats Sander (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2020/21:1623 av Ann-Christine From Utterstedt m.fl. (SD) yrkande 28 och avslår motionerna

2020/21:264 av Markus Wiechel (SD) yrkandena 1 och 2,

2020/21:654 av Magnus Persson m.fl. (SD) yrkande 4,

2020/21:842 av Roza Güclü Hedin m.fl. (S),

2020/21:856 av Lena Rådström Baastad (S),

2020/21:1623 av Ann-Christine From Utterstedt m.fl. (SD) yrkandena 21–27 och 29,

2020/21:1701 av Mikael Damsgaard (M) yrkande 2,

2020/21:2027 av Ann-Christine From Utterstedt m.fl. (SD) yrkandena 53–59, 62 och 68,

2020/21:2696 av Janine Alm Ericson m.fl. (MP) yrkande 4 och

2020/21:3203 av Ebba Busch m.fl. (KD) yrkandena 23, 24 och 26–28.

Ställningstagande

Det råder brist på yrkesutbildad personal inom flertalet yrken inom vård och omsorg av äldre. Tillgången till sådan personal måste därför utökas påtagligt. Staten, huvudmännen och privata utförare måste i samverkan vidta långsiktigt hållbara åtgärder för att främja kompetensförsörjningen. Regeringen bör se till att ett sådant arbete påbörjas.

12. Kompetensförsörjning och arbetsvillkor inom äldreomsorgen, punkt 9 (SD)

av Per Ramhorn (SD), Carina Ståhl Herrstedt (SD) och Christina Östberg (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna
2020/21:654 av Magnus Persson m.fl. (SD) yrkande 4,
2020/21:1623 av Ann-Christine From Utterstedt m.fl. (SD) yrkandena 21–29
och
2020/21:2027 av Ann-Christine From Utterstedt m.fl. (SD) yrkandena 53–59,
62 och 68,
bifaller delvis motion
2020/21:3203 av Ebba Busch m.fl. (KD) yrkande 24 och
avslår motionerna
2020/21:264 av Markus Wiechel (SD) yrkandena 1 och 2,
2020/21:842 av Roza Güclü Hedin m.fl. (S),
2020/21:856 av Lena Rådström Baastad (S),
2020/21:1701 av Mikael Damsgaard (M) yrkande 2,
2020/21:2696 av Janine Alm Ericson m.fl. (MP) yrkande 4 och
2020/21:3203 av Ebba Busch m.fl. (KD) yrkandena 23 och 26–28.

Ställningstagande

Det råder brist på yrkesutbildad personal inom flertalet yrken inom vård och omsorg av äldre. Tillgången till sådan personal måste därför utökas påtagligt. Staten, huvudmännen och privata utförare måste i samverkan vidta långsiktigt hållbara åtgärder för att främja kompetensförsörjningen. Regeringen bör se till att ett sådant arbete påbörjas. Äldreomsorgen ska inte användas som en integrationsåtgärd för personer som annars inte är anställningsbara. Synen på äldreomsorgen måste ändras, och statusen i att arbeta med äldre måste höjas. En bred nationell rekryteringskampanj bör genomföras för att locka tillbaka vårdutbildade till omsorgen och öka kompetensen bland omsorgspersonalen. Genom olika incitament bör attraktionen hos undersköterskeyrket höjas så att bl.a. fler människor väljer att utbilda sig till undersköterska eller att omskola sig till vård- och omsorgsyren. Vidare bör regioner, kommuner och privata utförare ge personalen inom äldreomsorgen goda förutsättningar att delta i vidare- och specialistutbildningar. Undersköterskor bör utbildas efter det faktiska behovet för att en säker och trygg omsorg ska kunna utföras.

Vidare anser vi att det snarast bör vidtas åtgärder för att avveckla de ofrivilliga delade turerna och kraftigt minska antalet timanställda inom äldreomsorgen och i stället kraftigt öka antalet tillsvidareanställda.

Regeringen bör vidta åtgärder i enlighet med vad vi anför ovan.

13. Kompetensförsörjning och arbetsvillkor inom äldreomsorgen, punkt 9 (KD)

av Acko Ankarberg Johansson (KD) och Michael Anefur (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2020/21:3203 av Ebba Busch m.fl. (KD) yrkandena 23, 24 och 26–28, bifaller delvis motionerna

2020/21:654 av Magnus Persson m.fl. (SD) yrkande 4 och

2020/21:2027 av Ann-Christine From Utterstedt m.fl. (SD) yrkande 68 och avslår motionerna

2020/21:264 av Markus Wiechel (SD) yrkandena 1 och 2,

2020/21:842 av Roza Güclü Hedin m.fl. (S),

2020/21:856 av Lena Rådström Baastad (S),

2020/21:1623 av Ann-Christine From Utterstedt m.fl. (SD) yrkandena 21–29,

2020/21:1701 av Mikael Damsgaard (M) yrkande 2,

2020/21:2027 av Ann-Christine From Utterstedt m.fl. (SD) yrkandena 53–59 och 62 samt

2020/21:2696 av Janine Alm Ericson m.fl. (MP) yrkande 4.

Ställningstagande

Vi anser att äldreomsorg av god kvalitet förutsätter ett personcentrerat bemötande där personalen kan skapa en trygg miljö och en personlig relation med den äldre. För att det ska vara möjligt behöver äldreomsorgens personal ges goda förutsättningar att göra ett bra jobb. Det behövs krafttag för att förbättra arbetsvillkoren för personalen inom äldreomsorgen.

Vi anser att staten bör teckna ett avtal med SKR om ett prestationsbundet stöd till förbättrade villkor för personalen inom äldreomsorgen. För att ta del av stödet ska kommunerna aktivt arbeta för att bl.a. minska förekomsten av delade turer, visa på god medarbetarnöjdhet och delaktighet samt avlasta cheferna. Därutöver behövs ledarskapsutbildning för chefer, utbildning av schemaläggare inom äldreomsorgen och en lagstadgad rätt till fortbildning

Regeringen bör vidta åtgärder i enlighet med vad vi anför ovan.

14. Personalkontinuitet inom äldreomsorgen, punkt 10 (S, C, V, MP)

av Kristina Nilsson (S), Ann-Christin Ahlberg (S), Mikael Dahlgvist (S), Sofia Nilsson (C), Karin Rågsjö (V), Dag Larsson (S), Pernilla Stålhammar (MP) och Mats Wiking (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 10 borde ha följande lydelse:

Riksdagen avslår motionerna

2020/21:3136 av Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M) yrkande 17,
2020/21:3137 av Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M) yrkande 24,
2020/21:3203 av Ebba Busch m.fl. (KD) yrkandena 3, 22 och 25 samt
2020/21:3259 av Barbro Westerholm m.fl. (L) yrkande 12.

Ställningstagande

Vi anser inte att det behövs något tillkännagivande till regeringen om personalkontinuitet inom äldreomsorgen. Motionerna bör avslås.

Vi utvecklar våra skäl för detta i våra särskilda yttranden 1 respektive 2.

15. Kunskapskrav i det svenska språket, punkt 11 (S, V, MP)

av Kristina Nilsson (S), Ann-Christin Ahlberg (S), Mikael Dahlgvist (S), Karin Rågsjö (V), Dag Larsson (S), Pernilla Stålhammar (MP) och Mats Wiking (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 11 borde ha följande lydelse:

Riksdagen avslår motionerna

2020/21:1623 av Ann-Christine From Utterstedt m.fl. (SD) yrkande 31,
2020/21:1701 av Mikael Damsgaard (M) yrkandena 1 och 3,
2020/21:2027 av Ann-Christine From Utterstedt m.fl. (SD) yrkandena 63 och 64,
2020/21:3136 av Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M) yrkande 20,
2020/21:3137 av Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M) yrkande 22,
2020/21:3227 av Lina Nordquist m.fl. (L) yrkande 1 och
2020/21:3259 av Barbro Westerholm m.fl. (L) yrkande 13.

Ställningstagande

Språkkunskaper och förmåga att kommunicera både muntligt och skriftligt är en grundförutsättning för att personalen ska kunna utföra arbetet inom

äldreomsorgen på ett säkert sätt. Det är även centralt att personalen har rätt kompetens för sina arbetsuppgifter för att äldre ska känna sig trygga med den vård och omsorg som ges. Det är också viktigt att anhöriga känner sig trygga med att kommunikationen fungerar.

I betänkandet Stärkt kompetens i vård och omsorg (SOU 2019:20) föreslogs en skyddad yrkestitel för yrkesgruppen undersköterskor. Utredaren anser bl.a. att en skyddad yrkestitel och en reformerad gymnasieutbildning kommer att bidra till en enhetlig kompetensnivå för undersköterskor, inklusive skriftlig och muntlig kommunikation. Regeringen har aviserat att den kommer att lämna propositionen Stärkt kompetens i vård och omsorg – reglering av undersköterskeyrket till riksdagen den 23 mars 2021 vilket vi välkomnar. Vi välkomnar även regeringens satsningar på att förbättra yrkessvenskan hos personal inom äldreomsorgen. Vi anser därför att det för närvarande inte behövs något tillkännagivande till regeringen.

16. Övriga kunskapsfrågor, punkt 12 (L)

av Barbro Westerholm (L).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 12 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2020/21:3259 av Barbro Westerholm m.fl. (L) yrkande 11 och

2020/21:3276 av Lina Nordquist m.fl. (L) yrkande 11.

Ställningstagande

Enligt min mening behövs det en nationell satsning på utbildning om missbruk och årsrika för personal inom äldreomsorgen. Vidare behövs det ett utbildande uppdrag om mun- och tandhälsa för personal inom äldreomsorgen. Kunskapen om tandhälsa räcker inte alltid till på äldreboenden, och hemtjänstpersonalens tid är inte anpassad till sköra omsorgstagares tandstatus.

Regeringen bör vidta åtgärder i enlighet med vad jag anför ovan.

17. Boendefrågor, punkt 13 (M)

av Camilla Waltersson Grönvall (M), Johan Hultberg (M) och Mats Sander (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 13 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2020/21:3137 av Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M) yrkande 10 och avslår motionerna

2020/21:2563 av Ann-Britt Åsebol (M),

2020/21:3055 av Emma Hult m.fl. (MP) yrkande 2,

2020/21:3203 av Ebba Busch m.fl. (KD) yrkandena 12–17, 19 och 20 samt

2020/21:3408 av Larry Söder m.fl. (KD) yrkande 33.

Ställningstagande

Enligt vår mening behöver det byggas många nya former av boenden, däribland vårdboenden och s.k. trygghetsboenden. Här finns stort utrymme för kommuner att tillsammans med bostadsaktörer och omsorgsföretag stimulera och utveckla nya former av boenden för äldre som kan erbjuda olika former av tjänster, stöd, gemenskap och aktiviteter. Vi anser att regeringen bör ge lämplig myndighet i uppdrag att göra en översyn av utvecklandet av olika boendeformer.

18. Boendefrågor, punkt 13 (SD)

av Per Ramhorn (SD), Carina Ståhl Herrstedt (SD) och Christina Östberg (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 13 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2020/21:3203 av Ebba Busch m.fl. (KD) yrkandena 12 och 13 samt avslår motionerna

2020/21:2563 av Ann-Britt Åsebol (M),

2020/21:3055 av Emma Hult m.fl. (MP) yrkande 2,

2020/21:3137 av Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M) yrkande 10,

2020/21:3203 av Ebba Busch m.fl. (KD) yrkandena 14–17, 19 och 20 samt

2020/21:3408 av Larry Söder m.fl. (KD) yrkande 33.

Ställningstagande

Den dag man upplever att det inte fungerar att bo i det egna boendet ska man ha rätt till ett anpassat boende. Vi vill därför införa en äldreboendegaranti. Den som har fyllt 85 år ska ha en lagstadgad rätt att få flytta till ett anpassat boende som t.ex. särskilt boende eller trygghetsboende när personen själv bedömer att behovet finns. Regeringen bör vidta åtgärder i enlighet med vad vi anför ovan.

19. Boendefrågor, punkt 13 (C)

av Sofia Nilsson (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 13 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2020/21:3203 av Ebba Busch m.fl. (KD) yrkande 12 och avslår motionerna

2020/21:2563 av Ann-Britt Åsebol (M),

2020/21:3055 av Emma Hult m.fl. (MP) yrkande 2,

2020/21:3137 av Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M) yrkande 10,

2020/21:3203 av Ebba Busch m.fl. (KD) yrkandena 13–17, 19 och 20 samt

2020/21:3408 av Larry Söder m.fl. (KD) yrkande 33.

Ställningstagande

Enligt min mening bör regeringen vidta åtgärder så att en äldreboendegaranti kan införas.

20. Boendefrågor, punkt 13 (KD)

av Acko Ankarberg Johansson (KD) och Michael Anefur (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 13 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2020/21:3203 av Ebba Busch m.fl. (KD) yrkandena 12–17, 19 och 20 samt

2020/21:3408 av Larry Söder m.fl. (KD) yrkande 33 och

avslår motionerna

2020/21:2563 av Ann-Britt Åsebol (M),

2020/21:3055 av Emma Hult m.fl. (MP) yrkande 2 och

2020/21:3137 av Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M) yrkande 10.

Ställningstagande

Den dag man upplever att det inte fungerar att bo i det egna boendet ska man ha rätt till ett anpassat boende. Vi vill därför införa en äldreboendegaranti. Den som har fyllt 85 år ska ha en lagstadgad rätt att få flytta till ett anpassat boende

som t.ex. särskilt boende eller trygghetsboende när personen själv bedömer att behovet finns. Vidare anser vi att möjligheten att bygga mer flexibla särskilda boenden och trygghetsboenden inom samma fastighet bör utvecklas. Vidare anser vi att fler anpassade boenden ska byggas, att det bör införas en prestationsbaserad ersättning till kommuner som verkställer beslut om plats på särskilt boende inom tre månader, att äldres rätt att få tillgång till en anvisad plats på särskilt boende inom tre månader ska stärkas och att man bör kompensera den som inte får plats på boende i tid ekonomiskt. Vi anser även att det behövs s.k. gemenskapsvårdar. Slutligen anser vi att investeringsstödet för byggande av äldreboenden bör utökas. Regeringen bör enligt vår mening återkomma med förslag i enlighet med vad vi anför ovan.

21. Tillsyn, punkt 14 (SD)

av Per Ramhorn (SD), Carina Ståhl Herrstedt (SD) och Christina Östberg (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 14 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2020/21:2027 av Ann-Christine From Utterstedt m.fl. (SD) yrkandena 4–6 och 65 samt

avslår motion

2020/21:2054 av Caroline Helmersson Olsson m.fl. (S) yrkande 3.

Ställningstagande

Det är viktigt att Inspektionen för vård och omsorg (IVO) får de resurser och förutsättningar som krävs för att kunna utföra sitt uppdrag på bästa sätt. Det ska finnas stabila ekonomiska ramar för myndigheten och förutsättningar för att arbeta upp en fullgod kapacitet när det gäller struktur och personal. Vi anser vidare att det behövs högre krav på rutinmässig tillsyn av all äldreomsorg i Sverige. Tillsynen ska ske oanmält en gång per år. Vi anser också att kraven för att få bedriva verksamhet behöver stärkas så att verksamheter som brister i sitt utförande av uppdraget också förlorar sin möjlighet att bedriva äldreomsorg. Därför ska tillståndet för äldreomsorgsverksamhet dras tillbaka när IVO har delat ut två varningar. Avslutningsvis anser vi att IVO:s tillsyn av äldreomsorg även ska omfatta att personalens språkkunskaper kan styrkas.

Regeringen bör återkomma med förslag i enlighet med vad vi anför ovan.

22. Avgifter, punkt 15 (SD)

av Per Ramhorn (SD), Carina Ståhl Herrstedt (SD) och Christina Östberg (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 15 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2020/21:2027 av Ann-Christine From Utterstedt m.fl. (SD) yrkande 22 och avslår motion

2020/21:2020 av Anna Vikström (S) yrkandena 1 och 2.

Ställningstagande

Tryggheten för den som behöver nyttja hemtjänst måste prioriteras. Alla som har hemtjänst behöver ett larm och enligt vår mening ska betalningsansvaret för larmet ligga på kommunen. Detta kan finansieras genom det allmänna statsbidraget.

Regeringen bör återkomma med förslag i enlighet med vad vi anför ovan.

23. Demensvård, punkt 16 (C)

av Sofia Nilsson (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 16 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2020/21:2953 av Sofia Nilsson m.fl. (C) yrkandena 54 och 55.

Ställningstagande

Behovet av att utreda och ge vård och omsorg till personer som talar ett annat språk än svenska och som har en demenssjukdom kommer att öka. Därför anser jag att regeringen bör se över hur det kan säkerställas att personer som har ett annat modersmål än svenska och som har en demenssjukdom får personcentrerad vård och omsorg i enlighet med de nationella riktlinjerna för vård och omsorg vid demenssjukdom, oberoende av var i landet de bor.

Personer som utvecklar demenssjukdom befinner sig i en mycket utsatt situation, där den egna beslutsförmågan och sinnesuppfattningen med tiden begränsas av sjukdomen. För att garantera individens trygghet och egna

säkerhet måste lagstiftningen möjliggöra för personal att ingripa vid akuta, hotfulla eller skadliga situationer. Enligt min mening behövs en förändrad lagstiftning som gör det möjligt för personal att vidta vissa begränsade åtgärder som står i proportion till den risk som personen med demens kan vara för sig själv eller andra.

Regeringen bör återkomma med ett förslag i denna fråga.

24. Anhörigstöd, punkt 17 (SD)

av Per Ramhorn (SD), Carina Ståhl Herrstedt (SD) och Christina Östberg (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 17 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2020/21:2027 av Ann-Christine From Utterstedt m.fl. (SD) yrkande 47 och avslår motion

2020/21:2953 av Sofia Nilsson m.fl. (C) yrkande 32.

Ställningstagande

Socialstyrelsens rapporter visar på skillnader mellan kommunerna när det gäller anhörigstöd. Därför anser vi att det bör utformas ett nationellt likvärdigt ramverk så att samma möjligheter till anhörigstöd finns oavsett kommun. Regeringen bör se över denna fråga.

25. Anhörigstöd, punkt 17 (C)

av Sofia Nilsson (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 17 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2020/21:2953 av Sofia Nilsson m.fl. (C) yrkande 32 och avslår motion

2020/21:2027 av Ann-Christine From Utterstedt m.fl. (SD) yrkande 47.

Ställningstagande

Jag vill se ett förbättrat och sammanhållet anhörigstöd som ger kommunerna och Försäkringskassan fler verktyg att säkerställa lika möjligheter för kvinnor och män. Enligt min mening bör en nationell strategi för anhöriga som vårdar närstående äldre skyndsamt tas fram. Den bör beskriva konkreta insatser för ett förbättrat, jämställt och jämlikt anhörigstöd i hela landet. Regeringen bör vidta åtgärder i enlighet med vad jag anför ovan.

26. Hälsöfrämjande arbete, punkt 18 (M)

av Camilla Waltersson Grönvall (M), Johan Hultberg (M) och Mats Sander (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 18 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2020/21:3132 av Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M) yrkandena 1 och 11 samt

2020/21:3135 av Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M) yrkandena 16 och 20 samt

avslår motionerna

2020/21:1151 av Ann-Sofie Lifvenhage och Lotta Finstorp (båda M) och

2020/21:3203 av Ebba Busch m.fl. (KD) yrkande 37.

Ställningstagande

Förebyggande insatser måste stärkas för att öka antalet friska och aktiva år. Vi anser att regeringen bör ge lämplig myndighet i uppdrag att ta fram en nationell hälsofrämjande strategi där ett avsnitt särskilt tar sikte på seniorer. Vi anser även att regeringen ska ge Folkhälsomyndigheten i uppdrag att återuppta arbetet med Seniorguiden och att den ska följas upp årligen. Vidare bör regeringen se över förutsättningarna för förebyggande social aktivitet på recept för seniorer som i dag inte alls eller väldigt sällan har möjligheter att genomföra sociala aktiviteter. Slutligen anser vi att regeringen ska återkomma med förslag på en långsiktig satsning som säkerställer finansiering, administration och uppföljning av det nationella kvalitetsregistret Senior alert.

27. Hälsofrämjande arbete, punkt 18 (SD)

av Per Ramhorn (SD), Carina Ståhl Herrstedt (SD) och Christina Östberg (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 18 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2020/21:3132 av Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M) yrkande 1 och
2020/21:3135 av Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M) yrkande 16 och
avslår motionerna

2020/21:1151 av Ann-Sofie Lifvenhage och Lotta Finstorp (båda M),
2020/21:3132 av Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M) yrkande 11,
2020/21:3135 av Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M) yrkande 20 och
2020/21:3203 av Ebba Busch m.fl. (KD) yrkande 37.

Ställningstagande

Förebyggande insatser måste stärkas för att öka antalet friska och aktiva år. Vi anser att regeringen bör ge lämplig myndighet i uppdrag att ta fram en nationell hälsofrämjande strategi där ett avsnitt särskilt tar sikte på seniorer. Vidare bör regeringen se över förutsättningarna för förebyggande social aktivitet på recept för seniorer som i dag inte alls eller väldigt sällan har möjligheter att genomföra sociala aktiviteter.

28. Hälsofrämjande arbete, punkt 18 (KD)

av Acko Ankarberg Johansson (KD) och Michael Anefur (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 18 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2020/21:3203 av Ebba Busch m.fl. (KD) yrkande 37 och
avslår motionerna

2020/21:1151 av Ann-Sofie Lifvenhage och Lotta Finstorp (båda M),
2020/21:3132 av Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M) yrkandena 1 och 11
samt
2020/21:3135 av Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M) yrkandena 16 och 20.

Ställningstagande

Vi anser att hemsjukvårdsteam ska erbjuda äldresamtal till alla som har fyllt 80 år och som inte har hemtjänst eller bor i särskilt boende. Äldresamtalen kan utformas på olika sätt men bör ge en möjlighet för hemsjukvården att upptäcka medicinska behov i tid – så att allvarligare hälsotillstånd kan undvikas. Regeringen bör återkomma med förslag på hur äldresamtal kan införas.

29. Fysisk aktivitet och fallpreventivt arbete, punkt 19 (M, SD, KD)

av Acko Ankarberg Johansson (KD), Camilla Waltersson Grönvall (M), Johan Hultberg (M), Per Ramhorn (SD), Carina Ståhl Herrstedt (SD), Christina Östberg (SD), Michael Anefur (KD) och Mats Sander (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 19 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2020/21:2027 av Ann-Christine From Utterstedt m.fl. (SD) yrkandena 31 och 32 samt

2020/21:3132 av Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M) yrkandena 9 och 10 samt

avslår motion

2020/21:333 av Solveig Zander (C).

Ställningstagande

Vi anser att regeringen bör ta fram förslag om en nollvision om dödsfall orsakade av fallskador. Att uttala en sådan nollvision sätter fokus på frågan och gör att kommuner och regioner i högre utsträckning arbetar för att förebygga fallolyckor. Med förebyggande insatser kan många fallolyckor förhindras. Vi anser även att regeringen ska ge lämplig myndighet i uppdrag att sprida det s.k. Betaprojektet (dvs. Karolinska institutets balansträningsmodell) i Sveriges kommuner och regioner.

30. Undernäring bland äldre, punkt 20 (M)

av Camilla Waltersson Grönvall (M), Johan Hultberg (M) och Mats Sander (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 20 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2020/21:3132 av Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M) yrkande 13,
bifaller delvis motionerna

2020/21:2019 av Anna Vikström (S) och

2020/21:3104 av Sofia Damm (KD) samt
avslår motion

2020/21:2027 av Ann-Christine From Utterstedt m.fl. (SD) yrkande 35.

Ställningstagande

Undernäring drabbar onödigt många seniorer och kommer att öka om vi inte agerar. Undernäring bland seniorer bidrar till ökad vårdtyngd med mer frekventa vårdbesök, längre vårdtider, högre risk för komplikationer och högre dödlighet. Vi anser därför att regeringen bör ge i uppdrag åt lämplig myndighet att ta fram underlag för en nollvision om undernäring hos äldre.

31. Undernäring bland äldre, punkt 20 (SD)

av Per Ramhorn (SD), Carina Ståhl Herrstedt (SD) och Christina Östberg (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 20 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2020/21:2027 av Ann-Christine From Utterstedt m.fl. (SD) yrkande 35 och
2020/21:3132 av Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M) yrkande 13 och
bifaller delvis motionerna

2020/21:2019 av Anna Vikström (S) och

2020/21:3104 av Sofia Damm (KD).

Ställningstagande

Undernäring drabbar onödigt många seniorer och kommer att öka om vi inte agerar. Undernäring bland seniorer bidrar till ökad vårdtyngd med mer frekventa vårdbesök, längre vårdtider, högre risk för komplikationer och högre dödlighet. Vi anser därför att regeringen bör ge i uppdrag åt lämplig myndighet att ta fram underlag för en nollvision om undernäring hos äldre. Vi anser även att regeringen bör vidta åtgärder när det gäller tiden mellan de äldres måltider. Natfastan bör inte överskrida elva timmar.

Särskilda yttranden

1. Personalkontinuitet inom äldreomsorgen, punkt 10 (S, C, MP)

Kristina Nilsson (S), Ann-Christin Ahlberg (S), Mikael Dahlgvist (S), Sofia Nilsson (C), Dag Larsson (S), Pernilla Stålhammar (MP) och Mats Wiking (S) anför:

Vi vill utöver det som anförts i reservation 14 anföra följande.

Vi instämmer i utskottets uppfattning att personalkontinuiteten inom äldreomsorgen måste förbättras. Vi anser dock inte att det behövs något tillkännagivande till regeringen i denna fråga.

Personalkontinuitet skapar trygghet för vårdtagaren och bidrar till en god arbetsmiljö för personalen. Kommunerna som arbetsgivare ansvarar för personalkontinuiteten. Vi ser därför positivt på det årliga resurstillskott på 4 000 000 000 kronor som kommunerna tilldelas fr.o.m. 2021 för att skapa ökade förutsättningar att stärka äldreomsorgen. Dessa medel kan t.ex. användas för ökad personalkontinuitet. Vi ser även positivt på de satsningar som görs för att förbättra arbetsvillkoren inom äldreomsorgen. Slutligen vill vi i detta sammanhang lyfta fram det s.k. äldreomsorgslyftet som beräknas leda till fler tillsvidare tjänster på heltid inom äldreomsorgen.

2. Personalkontinuitet inom äldreomsorgen, punkt 10 (V)

Karin Rågsjö (V) anför:

Jag vill utöver det som anförts i reservation 14 anföra följande.

Jag instämmer i utskottets uppfattning att personalkontinuiteten inom äldreomsorgen måste förbättras. Jag anser dock inte att det behövs något tillkännagivande till regeringen i denna fråga.

Under decennier med både socialdemokratiska och borgerliga regeringar har äldreomsorgen nedgraderats. Forskare vid institutionen för socialt arbete på Stockholms universitet har tagit fram en rapport om hur äldreomsorgens arbetsvillkor förändrades mellan 2005 och 2015. Rapporten visar flera stora förändringar inom den svenska äldreomsorgen, bl.a. att antalet hjälptagare som en hemtjänstanställd möter under en arbetsdag har ökat påtagligt samtidigt som personalens handlingsutrymme och möjlighet att få stöd i arbetet av kollegor och chefer har minskat.

Vänsterpartiet har länge påtalat vikten av ökade resurser till äldreomsorgen för att kunna anställa fler undersköterskor och vårdbiträden på heltid. Senast i förslaget till budget för 2021 föreslog Vänsterpartiet ett kraftigt tillskott för att lyfta hela äldreomsorgen.

Personalen är grunden för en bra, värdig och trygg äldreomsorg. Arbetsmiljön inom äldreomsorgen behöver bli bättre. Delade turer, ofrivilligt

deltidsarbete och allmänt svåra förhållanden sliter på personalen och skapar dessutom en stressig miljö för de äldre. Därutöver har de många privata aktörerna inom äldreomsorgen med krav på vinst inte ökat förutsättningarna för en bra äldreomsorg. För att äldre ska känna trygghet i tillvaron och få den omsorg de är i behov av måste personalen hinna ge den hjälp och omsorg som behövs. Enligt min mening måste personalkontinuiteten och personaltätheten i äldreomsorgen öka och det behövs även mer utbildning för personalen. Endast genom stora kontinuerliga resurstilldelningar under en längre period kan äldreomsorgen bli trygg för äldre. Jag förutsätter därför att regeringen ökar resurstilldelningen och inleder uppgraderingen av äldreomsorgen.

3. Kunskapskrav i det svenska språket, punkt 11 (SD)

Per Ramhorn (SD), Carina Ståhl Herrstedt (SD) och Christina Östberg (SD) anför:

Det är viktigt att äldreomsorgens personal behärskar det svenska språket. Detta är en säkerhetsaspekt så att föreskrifter, dokumentation, vård- och omsorgsprogram, läkemedelsföreskrifter m.m. kan följas. Det behövs enligt vår mening ett nationellt grepp för att komma tillrätta med språkproblemen inom äldreomsorgen.

Vi står därför bakom utskottets tillkännagivande om att regeringen bör se över vilka kunskapskrav i det svenska språket som ska gälla för äldreomsorgens personal. Det är ett steg i rätt riktning.

Enligt vår mening borde all personal testas och certifieras i svenska språket, förslagsvis nivå C1. Detta bör dock föregås av en utredning som tar fram förslag på lämplig och relevant nivå. Vi väljer därför att i nuläget avstå från att reservera oss i denna fråga men förbehåller oss rätten att återkomma.

4. Motioner som bereds förenklat, punkt 21 (M)

Camilla Waltersson Grönvall (M), Johan Hultberg (M) och Mats Sander (M) anför:

Utskottet har efter förenklad motionsberedning avstyrkt motionsförslag som finns i bilaga 2. När det gäller dessa motionsförslag hänvisar vi till de senaste ställningstaganden som gjordes av företrädare för vårt parti i motsvarande frågor i bl.a. betänkandena 2018/19:SoU13 Äldrefrågor och 2019/20:SoU4 Äldrefrågor. Vi vidhåller de synpunkter som fördes fram men avstår från att ge uttryck för dem i detta betänkande.

5. Motioner som bereds förenklat, punkt 21 (SD)

Per Ramhorn (SD), Carina Ståhl Herrstedt (SD) och Christina Östberg (SD) anför:

Utskottet har efter förenklad motionsberedning avstyrkt motionsförslag som finns i bilaga 2. När det gäller dessa motionsförslag hänvisar vi till de senaste

ställningstaganden som gjordes av företrädare för vårt parti i motsvarande frågor i bl.a. betänkandena 2018/19:SoU13 Äldre frågor och 2019/20:SoU4 Äldre frågor. Vi vidhåller de synpunkter som fördes fram men avstår från att ge uttryck för dem i detta betänkande.

6. Motioner som bereds förenklat, punkt 21 (C)

Sofia Nilsson (C) anför:

Utskottet har efter förenklad motionsberedning avstyrkt motionsförslag som finns i bilaga 2. När det gäller dessa motionsförslag hänvisar jag till de senaste ställningstaganden som gjordes av företrädare för mitt parti i motsvarande frågor i bl.a. betänkandena 2018/19:SoU13 Äldre frågor och 2019/20:SoU4 Äldre frågor. Jag vidhåller de synpunkter som fördes fram men avstår från att ge uttryck för dem i detta betänkande.

7. Motioner som bereds förenklat, punkt 21 (KD)

Acko Ankarberg Johansson (KD) och Michael Anefur (KD) anför:

Utskottet har efter förenklad motionsberedning avstyrkt motionsförslag som finns i bilaga 2. När det gäller dessa motionsförslag hänvisar vi till de senaste ställningstaganden som gjordes av företrädare för vårt parti i motsvarande frågor i bl.a. betänkandena 2018/19:SoU13 Äldre frågor och 2019/20:SoU4 Äldre frågor. Vi vidhåller de synpunkter som fördes fram men avstår från att ge uttryck för dem i detta betänkande.

8. Motioner som bereds förenklat, punkt 21 (L)

Barbro Westerholm (L) anför:

Utskottet har efter förenklad motionsberedning avstyrkt motionsförslag som finns i bilaga 2. När det gäller dessa motionsförslag hänvisar jag till de senaste ställningstaganden som gjordes av företrädare för mitt parti i motsvarande frågor i bl.a. betänkandena 2018/19:SoU13 Äldre frågor och 2019/20:SoU4 Äldre frågor. Jag vidhåller de synpunkter som fördes fram men avstår från att ge uttryck för dem i detta betänkande.

BILAGA I

Förteckning över behandlade förslag

Motioner från allmänna motionstiden 2020/21

2020/21:40 av Martina Johansson (C):

5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över hur man kan ta bort den införda avgiften i samband med att tillstånd söks för att få utföra omsorg i kommunerna och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:210 av Lars Thomsson (C):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att på lämpligt sätt ge IVO i uppdrag att ändra sina rutiner och ge förhandsbesked för att underlätta byggandet av särskilt boende och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:217 av Lars Thomsson (C):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att på lämpligt sätt ge Socialstyrelsen i uppdrag att ge konkreta exempel på godtagbara lösningar för att skapa såväl rättssäkerhet som säkerhet vad gäller liv och hälsa för den som drabbats av demenssjukdom, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2020/21:264 av Markus Wiechel (SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att professionalisera äldreomsorgen och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om krav på en miniminivå avseende vissa kunskaper för att få arbeta med brukare inom äldreomsorgen och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över behovet av en central samordning av äldreomsorgen och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:333 av Solveig Zander (C):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förstärka kommunernas ansvar för och skyldighet att ge personer på äldreboenden träning och fysisk aktivitet och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:442 av Magnus Jacobsson (KD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska utreda hur utförande kommun kan få möjlighet att få del av de skatteintäkter som är tänkta för den enskildes omsorg och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:458 av Kerstin Lundgren (C):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om insatser för stärkt kvalitet i äldreomsorgen och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:563 av Anne Oskarsson (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör se över ädelreformen och dess rekommendationer om värdigt bemötande och respekt samt självbestämmanderätt över den egna kroppen och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:654 av Magnus Persson m.fl. (SD):

4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att avskaffa ofrivilligt delade turer och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:824 av Magnus Manhammar (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över hur riktlinjerna för näringsriktiga måltider för äldre efterlevs och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:842 av Roza Güclü Hedin m.fl. (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten till långsiktiga insatser för äldreomsorgen och dess personal och omsorgen av våra äldre och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:856 av Lena Rådström Baastad (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av trygga anställningar i äldreomsorgen och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:912 av Anna Vikström (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att beakta behovet av hälso- och sjukvård inom äldreomsorgen för att öka kvalitet och säkerhet och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:1055 av Betty Malmberg (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att höja kvaliteten i äldreomsorgen och tillkännager detta för regeringen.

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att lämplig myndighet bör ges i uppdrag att med SBU:s kartläggning som grund vidta lämpliga åtgärder för att höja kvaliteten i svensk äldreomsorg, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2020/21:1151 av Ann-Sofie Lifvenhage och Lotta Finstorp (båda M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda möjligheterna att starta upp ett pilotprojekt där seniorer erbjuds en speciellt utformad hälsokontroll för att finna avvikelser och förhindra sjukdomsfall, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2020/21:1180 av Ann-Sofie Lifvenhage (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda möjligheten att ge kommunerna rätt att anställa läkare och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:1310 av Karin Rågsjö m.fl. (V):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag om hur en högre medicinsk kompetens inom äldreomsorgen ska kunna säkerställas och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag som innebär ökade befogenheter för medicinskt ansvarig sjuksköterska (MAS) att inspektera kommunala och privata vårdgivare och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:1326 av Betty Malmberg (M):

4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av bredband med hög kapacitet vid äldrecentrum, demensboenden och mötesplatser för äldre och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:1374 av Ann-Charlotte Hammar Johnsson m.fl. (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om mat för människor i alla åldrar som har dysfagi och är i behov av hjälp och stöd, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2020/21:1404 av Lotta Olsson (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheterna att stärka kunskapen om hörselnedsättning bland personal inom äldreomsorgen och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:1623 av Ann-Christine From Utterstedt m.fl. (SD):

21. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tillse att omsorgen inte används som en integrationsåtgärd och tillkännager detta för regeringen.
22. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tillse att antalet timanställda inom äldreomsorgen kraftigt minskas och tillkännager detta för regeringen.
23. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tillse att kraftigt öka antalet tillsvidareanställda och tillkännager detta för regeringen.
24. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en bred nationell rekryteringskampanj bör genomföras för att locka tillbaka vårdutbildade till omsorgen och öka kompetensen bland omsorgspersonalen och tillkännager detta för regeringen.
25. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att genom olika incitament höja attraktionen för undersköterskeyrket och tillkännager detta för regeringen.
26. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att öka incitamenten och på olika sätt attrahera människor att omskola sig till vård- och omsorgsyrket och tillkännager detta för regeringen.
27. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för att regioner, kommuner och privata utförare ska ge personalen inom äldreomsorgen goda förutsättningar att delta i vidare- och specialistutbildningar och tillkännager detta för regeringen.
28. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska vidta långsiktigt hållbara åtgärder för att främja kompetensförsörjningen inom äldreomsorgen och tillkännager detta för regeringen.
29. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att undersköterskor bör utbildas efter det faktiska behovet för att en säker och trygg omsorg ska kunna utföras och tillkännager detta för regeringen.
31. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen skyndsamt ska tillse att Socialstyrelsens rekommendation om att äldreomsorgens medarbetare ska ha ”förmåga att förstå, tala, läsa och skriva svenska”, ändras till ett krav på att äldreomsorgens medarbetare enligt ett fastställt nationellt minimikrav ska behärska det svenska språket och tillkännager detta för regeringen.
32. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att uppdra åt kommuner att tillse att rätt utbildad och kompetent personal samt medicinsk utrustning, såsom syrgas, dropp och intravenös antibiotikabehandling, ska finnas tillgängliga på äldreboenden och tillkännager detta för regeringen.
35. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att uppmana regeringen att infria riksdagens mening om ett undantag för

vistelsekommuner vid samhällskris och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:1701 av Mikael Damsgaard (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att endast den som har grundläggande vård- och omsorgsutbildning och tillräckliga kunskaper i svenska språket bör kunna tillsvidareanställas för arbete inom äldreomsorgen, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om definitioner av grundläggande vård- och omsorgsutbildning och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om nationella språktest för arbete inom äldreomsorgen och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:1731 av Markus Wiechel (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ett nationellt bidrag för broddar till seniorer och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:1759 av Marie-Louise Hänel Sandström (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att främja åtgärder som bryter ofrivillig ensamhet, t.ex. fler mötesplatser och bättre möjligheter till gemensamma måltider, och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:1796 av Sten Bergheden (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga möjligheten till en översyn av avgifterna inom äldreomsorgen och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:1797 av Sten Bergheden (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om bättre möjligheter för äldre att välja bra mat inom ramen för äldreomsorgen och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten till ett stimulansbidrag så att fler kommuner öppnar för olika matleverantörer i hemtjänsten och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:1983 av Lotta Finstorp (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda rätten för kommunerna att anställa läkare inom äldreården och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:2019 av Anna Vikström (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om undernäring bland Sveriges äldre och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:2020 av Anna Vikström (S):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kommunernas möjligheter att ta ut icke inkomstprövade måltidsavgifter bör ses över för att minska risken att medel för den enskilde saknas för utgifter som ingår i förbehållsbeloppet och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kommunerna ska vara skyldiga att redovisa självkostnaden för måltider på särskilt boende för att minska risken att måltidsavgifter från boende blir en finansieringskälla och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:2027 av Ann-Christine From Utterstedt m.fl. (SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tillsätta en utredning som får i uppdrag att ta fram ett förslag på hur en ny rättighetslag för äldre kan se ut och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa LOV för äldreomsorg i alla landets kommuner och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för att kvalitet alltid ska gå före pris vid upphandling på entreprenad inom äldreomsorgen och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att IVO bör få de ekonomiska resurser som krävs för att arbeta upp en fullgod kapacitet vad gäller struktur och personal och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att IVO:s tillsyn av äldreboenden ska utökas samt att besöken ska vara oanmälda och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att öka IVO:s möjligheter att stänga verksamheter efter allvarlig misskötsel och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att genomföra pilotprojekt i ett lämpligt antal utvalda kommuner och

- implementera begreppet äldreombudsman och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för att en SIP ska tas fram redan i första kontakten med den äldre och tillkännager detta för regeringen.
 9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för att kommunerna placerar trygghetsboenden i närheten av förskolor, skolor eller andra sammanhang där barn finns närvarande, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
 10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en lämplig myndighet bör få i uppdrag att kartlägga skillnader mellan kommunerna vad gäller riktlinjer och tillämpning för att bevilja bistånd till särskilt boende samt om kommunernas ekonomi har någon betydelse för beslutet och tillkännager detta för regeringen.
 11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för att parbogarantin följs över landet samt införa nationella riktlinjer om att den kvarlevande får bo kvar eller erbjudas annan plats av kommunen och tillkännager detta för regeringen.
 12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att, i stället för att kommunen döms till vite, ekonomiskt kompensera de äldre som inte får plats på ett särskilt boende på utsatt tid och tillkännager detta för regeringen.
 13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att investeringsstödet bör ändras till ett allmänt stöd för kommunerna för att tillgodose stora och skiftande behov av åtgärder för att förbättra äldreomsorgen och tillkännager detta för regeringen.
 14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för bindande krav på bemanning av särskilda boenden dygnet runt och tillkännager detta för regeringen.
 15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att uppdra åt kommuner att tillse att rätt utbildad och kompetent personal samt medicinsk utrustning såsom syrgas, dropp och intravenös antibiotikabehandling ska finnas tillgängliga på äldreboenden och tillkännager detta för regeringen.
 16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att uppdra åt kommuner att tillse att tillräckligt många sjuksköterskor inom omsorgen anställs för att ge äldre en god och tillräcklig medicinsk vård och tillkännager detta för regeringen.
 17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att uppdra åt regionen i samverkan med kommuner att tillse att en platsknuten läkarkontakt ska finnas på äldreboenden och tillkännager detta för regeringen.
 19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för att öka tillgången till kategoriboenden med husdjursprofil och tillkännager detta för regeringen.

20. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för att fler demensbyar byggs och tillkännager detta för regeringen.
21. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge kommunerna ekonomiska förutsättningar att införa nyckelfri hemtjänst och digitalisering och tillkännager detta för regeringen.
22. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa nationella riktlinjer som tillser att betalningsansvaret för larm ska åligga kommunen och tillkännager detta för regeringen.
23. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge lämplig myndighet i uppdrag att se över hur kommunerna kan minska äldre personers ensamhet och tillkännager detta för regeringen.
24. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att motverka digitalt utanförskap och tillkännager detta för regeringen.
29. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ta fram en nationell strategi för att i högre grad öka tryggheten samt förebygga, upptäcka och hantera våld mot äldre och tillkännager detta för regeringen.
31. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att öka det skadeförebyggande arbetet för att minska antalet fallolyckor och tillkännager detta för regeringen.
32. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen förväntas främja arbetet med att minska antalet fallolyckor bland äldre och tillkännager detta för regeringen.
33. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att uppmuntra kommuner att erbjuda kostnadsfria halkskydd till personer över 65 år och tillkännager detta för regeringen.
35. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att nattfastan inte bör överskrida elva timmar och tillkännager detta för regeringen.
36. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge kommunerna ekonomiska förutsättningar att genomföra ett måltidslyft som bl.a. ska uppfylla vissa grundkrav gällande näringsinnehåll och kvalitet och tillkännager detta för regeringen.
37. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för att fler äldre vårdcentraler med speciellt ansvar för hälsofrämjande och förebyggande verksamhet införs och tillkännager detta för regeringen.
47. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utforma ett nationellt ramverk för anhörigstöd och tillkännager detta för regeringen.
48. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för att utöka kraven på kontroll i belastningsregistret vid nyanställning som omfattar praktiserande och studerande inom äldreomsorgen och tillkännager detta för regeringen.

49. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för att kontroll i belastningsregistret sker kontinuerligt och tillkännager detta för regeringen.
53. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att omsorgen inte bör användas som en integrationsåtgärd och tillkännager detta för regeringen.
54. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att antalet timanställda inom äldreomsorgen kraftigt bör minskas och tillkännager detta för regeringen.
55. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kraftigt öka antalet tillsvidareanställda och tillkännager detta för regeringen.
56. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en bred nationell rekryteringskampanj bör genomföras för att locka tillbaka vårdutbildade till omsorgen och öka kompetensen bland omsorgspersonalen och tillkännager detta för regeringen.
57. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skapa incitament och höja undersköterskeyrkets attraktionskraft och tillkännager detta för regeringen.
58. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att öka incitamenten och på olika sätt attrahera människor att omskola sig till vård- och omsorgsyrken och tillkännager detta för regeringen.
59. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda på vilka sätt attraktionskraften att arbeta inom vård och omsorg ska ökas och tillkännager detta för regeringen.
60. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för att regioner, kommuner och privata utförare ska ge personalen inom äldreomsorgen goda förutsättningar att delta i vidare- och specialistutbildningar och tillkännager detta för regeringen.
61. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska vidta långsiktigt hållbara åtgärder för att främja kompetensförsörjningen inom äldreomsorgen och tillkännager detta för regeringen.
62. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att undersköterskor bör utbildas efter det faktiska behovet för att en säker och trygg omsorg ska kunna utföras och tillkännager detta för regeringen.
63. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att certifiering av nivå C1 i svenska språket ska vara ett krav vid nyanställningar för personal inom äldreomsorgen och tillkännager detta för regeringen.
64. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tillse att redan anställd personal inom äldreomsorgen snarast ska genomgå en utbildning och certifiering av nivå C1 i svenska språket och tillkännager detta för regeringen.

65. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att IVO:s tillsyn av äldreomsorg även ska omfatta att personalens språkkunskaper kan styrkas och tillkännager detta för regeringen.
68. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att snarast vidta åtgärder för att avveckla de ofrivilliga delade turerna och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:2054 av Caroline Helmersson Olsson m.fl. (S):

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att mer frekvent kontrollera att arbetsgivare inom vård och omsorg följer de regler de har, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2020/21:2170 av Katarina Brännström (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kommuner ska få anställa läkare och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:2182 av Cecilie Tenfjord Toftby och Ann-Britt Åsebol (båda M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att portalparagrafen för Sveriges äldreomsorg ska ses över för att levnadsvillkoren ska vara goda och inte enbart skäliga och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:2207 av Serkan Köse (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om socialtjänstlagen och äldres livskvalitet och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:2282 av Anders Hansson (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att trygghetsprövning avseende larm- och brandskydd ska ingå i hemtjänstens biståndsprövningar och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:2405 av Hans Hoff (S):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över all lagstiftning som rör såväl möjlighet till som förbud mot tvingande åtgärder gentemot demenssjuka som saknar insikt om sitt eget vårdbehov, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2020/21:2558 av Ann-Britt Åsebol och Elisabeth Björnsdotter Rahm (båda M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om möjligheten att införa nationella kvalitetsgränser inom äldreomsorgen och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om möjligheten att höja sanktionerna mot kommuner som inte tillgodoser äldres omsorgsbehov och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om möjligheterna att stärka den statliga tillsynen inom äldreomsorgen och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:2560 av Ann-Britt Åsebol och Elisabeth Björnsdotter Rahm (båda M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om möjligheten att stärka kvaliteten i äldreomsorgen genom att stimulera till bättre jämförelser mellan verksamheter så att de bättre avspeglar äldres behov och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:2563 av Ann-Britt Åsebol (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att vi ska se över hur den fysiska utformningen av våra äldreboenden kan förbättra livskvaliteten och säkra en god levnadsstandard och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:2618 av Sten Bergheden (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en översyn av hur äldres rätt att välja mat, boende och omvårdnad kan förbättras och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:2696 av Janine Alm Ericson m.fl. (MP):

4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förbättra arbetsmiljön inom äldreomsorgen och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:2697 av Leila Ali-Elmi och Rebecka Le Moine (båda MP):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om vikten av att återinföra personlig service och tryckt information i behövlig grad och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att motverka en utveckling mot ”en personlös samhällsservice” och tillkännager detta för regeringen.

4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kontinuerligt uppmärksamma den grupp av människor som inte har tillgång till eller kan använda digitala lösningar, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behov av parallella lösningar och utveckling av universell design och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:2776 av Lars Adaktusson m.fl. (KD):

27. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att FN bör arbeta fram en äldrekonvention och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:2838 av Elisabeth Björnsdotter Rahm och Ann-Britt Åsebol (båda M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att öka attraktiviteten inom vissa yrkesgrupper och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:2845 av Elisabeth Björnsdotter Rahm och Ann-Britt Åsebol (båda M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om möjligheten att stärka äldres inflytande och valfrihet i omsorgen med äldrecoacher och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:2848 av Elisabeth Björnsdotter Rahm och Ann-Britt Åsebol (båda M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka kvaliteten i äldreomsorgen genom att stimulera till bättre jämförelser mellan verksamheter så att de bättre avspeglar äldres behov och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:2880 av Markus Wiechel m.fl. (SD):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en översyn av kosten inom den offentliga omsorgen och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:2901 av Markus Wiechel och Sara Gille (båda SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att samtliga kommuner i Sverige bör erbjuda kommuninvånare valfrihet inom äldreomsorgen och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:2915 av Fredrik Schulte (M):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa en obligatorisk nationell äldrepeng kopplad till ett nationellt regelverk motsvarande lagen om valfrihetssystem som ger äldre rätt att välja omsorgstjänster i hela landet, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2020/21:2952 av Peter Helander m.fl. (C):

17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda möjligheten att införa ett evidensbaserat och hälsofrämjande äldrehälsovårdsprogram som erbjuds alla äldre efter avslutat arbetsliv och tillkännager detta för regeringen.
19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att underlätta för alla kommuner att få kunskap om och implementera systematisk mat- och måltidsuppföljning inom äldreomsorgen och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:2953 av Sofia Nilsson m.fl. (C):

32. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skyndsamt ta fram en nationell strategi för anhörigvård som beskriver konkreta insatser för ett förbättrat, jämställt och jämlikt anhörigstöd i hela landet och tillkännager detta för regeringen.
50. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda möjligheten att införa en äldrelag i syfte att skapa en mer samordnad vård för äldre och tillkännager detta för regeringen.
51. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över lagstiftningen för att möjliggöra att samtliga äldre garanteras valfrihet i valet av vårdgivare i hemtjänsten och tillkännager detta för regeringen.
54. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att säkerställa personcenterad och adekvat vård och omsorg för personer med ett annat modersmål än svenska och en demenssjukdom, oberoende av bostadskommun, och tillkännager detta för regeringen.
55. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda en förändrad lagstiftning för att garantera trygghet för personer med demens och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:2979 av Elisabeth Björnsdotter Rahm och Ann-Britt Åsebol (båda M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över socialtjänstlagen där äldres rättigheter till goda levnadsvillkor ingår och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:2980 av Solveig Zander m.fl. (C):

6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en översyn av äldres kostnader och ersättningar och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:3055 av Emma Hult m.fl. (MP):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utveckla boendeformerna för äldre och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:3104 av Sofía Damm (KD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att mer måste göras för att undvika undernäring bland Sveriges äldre och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:3132 av Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ta fram en nationell hälsofrämjande strategi där seniorers livsvillkor särskilt tas upp och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utarbeta riktlinjer för ett rehabiliterande arbetssätt inom äldreomsorg och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ofrivillig ensamhet i syfte att göra en genomlysning av kommunernas frivilliginsatser och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om riktlinjer för screeningverksamhet för att upptäcka ofrivillig ensamhet och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om vikten av den idéburna sektorns roll för att minska den ofrivilliga ensamheten och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över förutsättningar för förebyggande social aktivitet på recept och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om fallprevention och nollvision för dödsfall som sker till följd av fallskador och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om Betaprojektet i syfte att utarbeta ett material som kan spridas i hela landet och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att återuppta Seniorguiden för att en årlig utvärdering ska genomföras och tillkännager detta för regeringen.

12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att höja kunskapsnivån avseende seniorers nutrition och hela måltidssituation och tillkännager detta för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en nollvision för undernäring hos äldre och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:3134 av Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M):

9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över förutsättningar avseende internetuppkoppling för personer i särskilda boenden och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:3135 av Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M):

16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över förutsättningarna för förebyggande social aktivitet på recept och tillkännager detta för regeringen.
20. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att säkerställa långsiktig finansiering och uppföljning av kvalitetsregistret Senior Alert och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:3136 av Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M):

17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att prioritera kontinuitet inom hemtjänst och äldreboende och tillkännager detta för regeringen.
18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka vårdkompetensen inom äldreomsorgen och tillkännager detta för regeringen.
20. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa språkkrav för personal inom äldreomsorgen och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:3137 av Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ta fram och genomföra en brett parlamentariskt förankrad vision och riktning för äldreomsorgen och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om Äldreguiden och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över hur anhängigstödjare i kommunerna kan vidareutvecklas och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att göra en översyn avseende utvecklandet av olika boendeformer och tillkännager detta för regeringen.

11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om utbildning av vårdpersonal inom äldreomsorgen rörande likabehandling av hbt-personer och tillkännager detta för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att inrätta en nationell samordnare för demensvården och tillkännager detta för regeringen.
15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regelbundet följa upp parboendegarantin och tillkännager detta för regeringen.
16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om skärpta sanktioner gentemot verksamheter inom äldreomsorgen med brister och tillkännager detta för regeringen.
17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge Myndigheten för vård- och omsorgsanalys i uppdrag att följa upp och analysera effekterna av införandet av digital teknik inom äldreomsorgen och tillkännager detta för regeringen.
18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka vårdkompetensen inom äldreomsorgen och tillkännager detta för regeringen.
20. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska ta initiativ avseende ett särskilt försök att utveckla samarbete och samordning mellan kommun och region gällande äldreården och äldreomsorgen, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
22. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa språkkrav för personal inom äldreomsorgen och tillkännager detta för regeringen.
24. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att prioritera kontinuitet inom hemtjänst och äldreboende och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:3141 av Ebba Busch m.fl. (KD):

62. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om införande av generell tillståndsplikt och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:3203 av Ebba Busch m.fl. (KD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kommunal hälso- och sjukvård bör förstärkas och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att alla nödvändiga kompetenser ska finnas tillgängliga i den kommunala hälso- och sjukvården samt äldreomsorgen och tillkännager detta för regeringen.

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om den avgörande betydelsen av personalkontinuitet för vård och omsorg med god kvalitet och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om 2 000 nya sjuksköterskor till kommunal hälso- och sjukvård och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en medicinskt ansvarig för rehabilitering i varje kommun (MAR) och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka tillgången till läkare inom den kommunala vården och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förbudet mot att anställa läkare i kommuner bör tas bort och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en försöksverksamhet med äldreöverläkare och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa en äldreboendegaranti och tillkännager detta för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att den som fyllt 85 år bör ha rätt att flytta till ett anpassat boende och tillkännager detta för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att möjligheten att bygga mer flexibelt särskilt boende och trygghetsboende inom samma fastighet bör utvecklas och tillkännager detta för regeringen.
15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att fler anpassade boenden ska byggas och tillkännager detta för regeringen.
16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa en prestationsbaserad ersättning till kommuner som verkställer beslut om plats på särskilt boende inom tre månader, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka äldres rätt att få tillgång till en anvisad plats på särskilt boende inom tre månader och tillkännager detta för regeringen.
18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om höjning av den lägre gränsen för vitesbelopp för sent verkställande av beslut om plats på särskilt boende och tillkännager detta för regeringen.
19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ekonomiskt kompensera den som inte får plats på boende i tid, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
20. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om gemenskapsvårdar och tillkännager detta för regeringen.

21. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att sociala behov ska införas i socialtjänstlagen som grund för biståndsbedömning för äldreomsorg och tillkännager detta för regeringen.
22. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om införande av prestationsbaserad ersättning för att förbättra personalkontinuiteten inom äldreomsorgen och tillkännager detta för regeringen.
23. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om lagstadgad rätt till fortbildning och tillkännager detta för regeringen.
24. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om aktivt arbete för att minska förekomsten av delade turer och tillkännager detta för regeringen.
25. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om förbättrad personalkontinuitet och tillkännager detta för regeringen.
26. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om god medarbetarnöjdhet och delaktighet och tillkännager detta för regeringen.
27. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om avlastning för cheferna och tillkännager detta för regeringen.
28. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ledarskapsutbildning för chefer och schemaläggare inom äldreomsorgen och tillkännager detta för regeringen.
30. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kommuner ska införa en värdighetsgaranti inom äldreomsorgen och tillkännager detta för regeringen.
31. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att fler insatser bör kunna ges utan biståndsbedömning och tillkännager detta för regeringen.
33. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att måltiden bör kunna utvecklas till en höjdpunkt på alla boenden och i hemtjänsten inom ramen för den ekonomiska förstärkning som regeringen föreslår, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
36. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om åtgärder för att främja hälsan och bryta ensamhet hos äldre och tillkännager detta för regeringen.
37. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om äldresamtal och tillkännager detta för regeringen.
38. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om anhörigvård och om att socialtjänsten vid biståndsprövning särskilt ska uppmärksamma anhörigas situation och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:3227 av Lina Nordquist m.fl. (L):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att anställda inom vård och omsorg ska ha tillräckliga kunskaper i svenska och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:3259 av Barbro Westerholm m.fl. (L):

11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en nationell satsning på utbildning om missbruk och årsrika för personal inom äldreomsorgen och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att organiseringen av hemtjänsten bör ses över för att stärka kontinuiteten och tillkännager detta för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att all personal inom äldreomsorgen måste behärska svenska språket i tal och skrift och tillkännager detta för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kommunerna ska kunna anställa geriatriker och tillkännager detta för regeringen.
17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om det hälsomässiga värdet av boende i trygghetsboende och tillkännager detta för regeringen.
18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om reformering av äldreomsorgen och tillkännager detta för regeringen.
19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om bättre stöd till anhöriga och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:3261 av Barbro Westerholm m.fl. (L):

5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om årsrika hbtq-personer och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:3276 av Lina Nordquist m.fl. (L):

11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ett utbildande uppdrag om mun- och tandhälsa och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:3369 av Ulf Kristersson m.fl. (M):

9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka vårdkompetensen inom äldreomsorgen och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:3408 av Larry Söder m.fl. (KD):

33. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utöka investeringsstöd för byggande av äldreboenden och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:3512 av Alexandra Anstrell (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att göra ytterligare förändringar i socialtjänstlagen så att kommunerna får erbjuda hemtjänst till äldre personer och andra sociala tjänster genom ett förenklat ansökningsförfarande, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2020/21:3543 av Ebba Busch m.fl. (KD):

13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om satsning på stimulansbidrag och åtgärder inom äldreområdet och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:3570 av Alexandra Anstrell (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att mat som serveras våra äldre ska vara god, näringsriktig, hållbar och säker i en trivsamt miljö med matglädje och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:3592 av Ann-Christine From Utterstedt (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skyndsamt utreda hur en reformering av äldreomsorgen bör genomföras och tillkännager detta för regeringen.

BILAGA 2**Motionsyrkanden som avstyrks av utskottet**

Motion	Motionärer	Yrkanden
21. Motioner som bereds förenklad		
2020/21:40	Martina Johansson (C)	5
2020/21:210	Lars Thomsson (C)	
2020/21:217	Lars Thomsson (C)	
2020/21:824	Magnus Manhammar (S)	
2020/21:1326	Betty Malmberg (M)	4
2020/21:1374	Ann-Charlotte Hammar Johnsson m.fl. (M)	1
2020/21:1404	Lotta Olsson (M)	
2020/21:1623	Ann-Christine From Utterstedt m.fl. (SD)	35
2020/21:1731	Markus Wiechel (SD)	
2020/21:1759	Marie-Louise Hänel Sandström (M)	
2020/21:1796	Sten Bergheden (M)	
2020/21:1797	Sten Bergheden (M)	1 och 2
2020/21:2027	Ann-Christine From Utterstedt m.fl. (SD)	2, 7–12, 14, 19–21, 23, 24, 29, 33, 36, 48, 49, 60 och 61
2020/21:2282	Anders Hansson (M)	
2020/21:2405	Hans Hoff (S)	2
2020/21:2558	Ann-Britt Åsebol och Elisabeth Björnsdotter1–3 Rahm (båda M)	
2020/21:2560	Ann-Britt Åsebol och Elisabeth Björnsdotter Rahm (båda M)	
2020/21:2618	Sten Bergheden (M)	
2020/21:2776	Lars Adaktusson m.fl. (KD)	27
2020/21:2838	Elisabeth Björnsdotter Rahm och Ann-Britt1 Åsebol (båda M)	
2020/21:2845	Elisabeth Björnsdotter Rahm och Ann-Britt Åsebol (båda M)	
2020/21:2848	Elisabeth Björnsdotter Rahm och Ann-Britt Åsebol (båda M)	
2020/21:2880	Markus Wiechel m.fl. (SD)	2
2020/21:2901	Markus Wiechel och Sara Gille (båda SD)	

2020/21:2915	Fredrik Schulte (M)	2
2020/21:2952	Peter Helander m.fl. (C)	17 och 19
2020/21:2953	Sofia Nilsson m.fl. (C)	51
2020/21:2979	Elisabeth Björnsdotter Rahm och Ann-Britt Åsebol (båda M)	
2020/21:2980	Solveig Zander m.fl. (C)	6
2020/21:3132	Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M)	3–5, 8 och 12
2020/21:3137	Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M)	9, 11, 13 och 15–17
2020/21:3141	Ebba Busch m.fl. (KD)	62
2020/21:3203	Ebba Busch m.fl. (KD)	18, 21, 30, 31, 33, 36 och 38
2020/21:3259	Barbro Westerholm m.fl. (L)	17–19
2020/21:3261	Barbro Westerholm m.fl. (L)	5
2020/21:3512	Alexandra Anstrell (M)	
2020/21:3570	Alexandra Anstrell (M)	